What's in the Frame?

Een case studie naar het ontwikkelingsproces van de UB op het Amsterdamse Binnengasthuisterrein: een framing analyse naar de frames van de Universiteit van Amsterdam, de VOL-BG en het stadsdeel Centrum.

MSC Thesis
Casper Kruizinga
December 2014

What's in the Frame?

Een case studie naar het ontwikkelingsproces van de UB op het Amsterdamse Binnengasthuisterrein: een framing analyse naar de frames van de Universiteit van Amsterdam, de VOL-BG en het stadsdeel centrum.

MSc Thesis, December 2014
Wageningen Universiteit

Naam:	Casper Kruizinga
Registratienummer:	860923483030
E-mailadres:	Casper_kruizinga@hotmail.com
Datum:	10 december 2014
Eerste begeleider:	Dr. Barbara van Mierlo
Tweede begeleider:	Dr. Francien de Jonge
Tweede lezer:	Dr. Rico Lie
Studieprogramma:	MSc Development and Rural Innovation
Specialisaties:	Ruimtelijke Planning en Strategische Communicatie
Leerstoelgroep:	Knowledge, Technology and Innovation
Vakcode:	CPT-80830, 36 ETC's
Trefwoorden:	*Frames, Framing analyse, Conflict, Ruimtelijk conflict, Ruimtelijke ontwikkeling, Stedelijke ontwikkeling, Amsterdam, Binnengasthuisterrein.*

Voorwoord

In het eerste jaar van mijn Masterprogramma Development and Rural Innovation kwam ik bij toeval in aanraking met het vakgebied "omgevingsmanagement". De raakvlakken met mijn studieprogramma, studieachtergrond en interesse voor ruimtelijke processen zorgden ervoor dat ik mij meer in deze discipline ben gaan verdiepen. De mogelijkheid om mij binnen de Wageningen Universiteit verder te specialiseren in Ruimtelijke Planning en Strategische Communicatie heeft mij geholpen het vakgebied nader te verkennen. Na een zeer leerzame stageperiode bij ARCADIS waar ik mij bezig heb gehouden met innovatieprocessen op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling ben ik mij in de zomer van 2013 gaan verdiepen in het planningsproces van de UvA op het Binnengasthuisterrein. Door mij te verdiepen in ruimtelijke planning, ruimtelijke conflicten, framing en framing analyses is dit onderzoeksrapport na ruim een jaar keihard werken het eindresultaat.

Naast de theoretische en praktische kennis die ik dankzij dit onderzoek heb opgedaan heb ik meer dan ik vooraf had kunnen denken geleerd over de betekenis van het vakgebied omgevingsmanagement. Hoewel deze term de rest van dit onderzoek niet meer aan de orde komt ben ik er van overtuigd dat een onderzoek als dit, naar de betekenis die partijen aan elkaar en een proces geven, juist het belang van communicatie met de projectomgeving aantoont: omgevingsmanagement.

De periode dat ik aan dit onderzoek heb gewerkt is voor mij een buitengewoon leerproces geweest. Hierbij ben ik in het diepe gesprongen waarbij ik middels deze casus onderzoekservaring heb opgedaan in een fascinerend vakgebied. Ik hoop dat ik middels dit onderzoek mijn enthousiasme voor dit vakgebied overdraag en dat dit rapport met veel plezier en nieuwsgierigheid wordt gelezen.

Speciale dank gaat uit naar mij begeleiders Dr. Barbara van Mierlo en Dr. Francien de Jonge die mij tijdens dit proces gestuurd, gecorrigeerd maar bovenal enorm geholpen hebben. Ook al was het niet altijd makkelijk dankzij mijn begeleidingskader ben tot dit resultaat gekomen. Hiervoor ben ik hen zeer dankbaar. Deze dankbaarheid gaat ook uit naar mijn vriendin en familie waarbij iedereen op zijn manier een steentje heeft bijgedragen. Het resultaat van dit onderzoek had nooit bereikt kunnen worden zonder de hulp van alle informanten die hebben bijgedragen aan de data die ten grondslag liggen aan dit onderzoek. Dank hiervoor.

Casper Kruizinga,

Muiderberg, 2014

Samenvatting

Het Binnengasthuisterrein (BG-terrein) is een historisch en karakteristiek stukje van de binnenstad van Amsterdam. Het BG-terrein lig midden in het beschermd stadsgezicht tussen het Rembrandtplein en de Wallen waarbij de gebouwen en stedenbouwkundige structuur van het terrein gelden als Rijksmonumenten. Het BG-terrein kenmerkt zich met name door de twee gebruikers die zich op het terrein hebben gevestigd: de Universiteit van Amsterdam (UvA) en bewoners. Een groep bewoners heeft zich verenigd in de Vereniging Openbaar en Leefbaar Binnengasthuisterrein (VOL-BG) om de belangen van buurtbewoners te kunnen behartigen. Het huisvestingsbeleid van de UvA is er op gericht om zo optimaal mogelijk onderzoek en onderwijs te kunnen faciliteren. In het kader hiervan heeft de UvA eind jaren ’90 plannen gepresenteerd om een nieuwe UB op het BG-terrein te realiseren. Vanaf het moment dat de UvA deze plannen heeft gepresenteerd is de VOL-BG in verzet gekomen vanwege onder andere de door de UvA voorgenomen sloop van twee voormalig ziekenhuispanden. Dit verzet heeft geresulteerd in een juridische strijd die meer dan 12 jaar heeft geduurd en in 2012 door de rechter is beslecht. De rechtbank heeft de sloopvergunning van de panden nietig verklaard waarna de UvA de ontwikkeling van de UB van begin af aan opnieuw is begonnen. Echter heeft de UvA voorgenomen in dit nieuwe proces bewoners beter bij de ontwikkeling te betrekken. Ook bewoners hebben aangegeven de strijd tegen de UvA en de UB beu te zijn en in een toekomstig proces met de UvA te willen samenwerken. De vraag is echter hoe dit kan? Nadat de partijen elkaar zoveel jaren hebben tegengewerkt. Om bij dit vraagstuk te helpen heeft de VOL-BG de wetenschapswinkel van de Wageningen Universiteit.

Het conflict dat de ontwikkeling van de UB in het recente verleden heeft gekenmerkt staat niet op zichzelf. Meningsverschillen en conflicten over gebruik van ruimte, de openbare ruimte of het milieu, zijn aan de orde van de dag. De toenemende complexiteit van planningsprocessen zorgt ervoor dat er geen eenduidig beeld is van de wijze waarop de omgeving het beste kan worden ingericht. Elke partij heeft zijn eigen visie, belang of ambitie. Het komt dan ook regelmatig voor dat belangen onverenigbaar blijken en een ontwikkelingsproces stuk loopt vanwege conflicterende belangen tussen partijen. Onderzoek naar de rol van frames binnen ruimtelijke conflicten heeft aangetoond dat het blootleggen van verschillende frames kan bijdragen aan een positieve dynamiek binnen het proces. Zo kan een framing analyse inzicht geven in de standpunten van verschillende partijen en hoe deze zich tot elkaar verhouden. Doormiddel van een framing analyse kunnen aan de hand van dergelijke analyses mogelijke oplossingsrichtingen met de betrokkenen worden onderzocht wat mogelijk bijdraagt aan het oplossen van het probleem. Kortom, framing analyses kunnen een positieve bijdrage leveren aan conflictsituaties door de wijze waarop partijen zichzelf, elkaar en het proces framen inzichtelijk te maken en hieraan betekenis te geven.

Het doel van dit onderzoek is het leveren van een bijdrage aan de samenwerking tussen de UvA en de VOL-BG aangaande het planningsproces van de UB. Deze bijdrage wordt verleend door het verkrijgen van inzicht in de wijze waarop de partijen UvA, VOL-BG en het stadsdeel centrum (SDC) het planningsproces van de UB op het BG-terrein framen. Dit onderzoek is uitgevoerd middels semi gestructureerde interviews waarbij informanten van de VOL-BG, de UvA en het SDC zijn bevraagd omtrent het planningsproces van de UB op het BG-terrein. De data die de in totaal twintig interviews hebben opgeleverd heeft als basis gediend van een framing analyse waarbij verschillende frames op basis van een vooraf uit de literatuur verworven framing typologieën zijn geanalyseerd. Op basis van deze analyse kan de hoofdvraag van dit onderzoek worden beantwoord: *Hoe framen de UvA, de VOL-BG en het SDC het planningsproces van de UB op het BG-terrein?* Naar aanleiding van deze onderzoeksvraag kunnen verschillende verbanden worden gelegd tussen de verschillende frames die

informanten presenteren en de betekenis van deze frames voor het toekomstige samenwerkingsproces.

Op basis van deze framing analyse kan worden geconcludeerd dat de mogelijkheden voor deze samenwerking voornamelijk gezocht moeten worden in de procedurele frames. Zo blijkt uit de framing analyse dat partijen gelijke ideeën hebben over het toekomstige beheer van het BG-terrein. De partijen framen het beheer van het BG-terrein als een gemeenschappelijke interesse en activiteit waarbij ze niet zonder elkaar kunnen. Een samenwerking in het beheer tussen bewoners en medewerkers wordt door een groot aantal informanten als essentieel gezien voor het behoud van een leefbaar BG-terrein. Naast deze frames die gelijkenissen vertonen is er binnen de analyse ook sprake van frames die elkaar juist uitsluiten. Volgens de theorieën over framing lopen de frames van betrokken partijen naar mate een conflict voortduurt of in hevigheid toeneemt steeds verder uiteen. Deze discrepantie is ook zichtbaar binnen dit onderzoek. Zo zijn er vier punten waarbinnen deze verschillen prominent naar voren komen:

1) *De karakteriseringsframes van de VOL-BG over de UvA in vergelijking met het identiteitsframe van de UvA:* Informanten van de UvA framen de UvA als een partij die zo goed mogelijk rekening houdt met de belangen van andere partijen, waaronder de VOL-BG. Het valt op dat informanten van de VOL-BG de UvA karakteriseren als een partij die juist geen rekening houdt met de belangen van de VOL-BG.
2) *Het identiteitsframe van het SDC in vergelijking met het karakteriseringsframe van de VOL-BG over het SDC:* Binnen het proces identificeren informanten van het SDC het SDC als een neutrale en faciliterende partij. Informanten van de VOL-BG karakteriseren het SDC daarentegen als organisatie die juist partij heeft gekozen voor de UvA.
3) *Procesmanagement frames van de VOL-BG tegenover deze van de UvA*
   Informanten van de UvA zien de rol van de UvA binnen de procedurele frames hoofdzakelijk als het eerlijk en transparant communiceren van haar besluitvorming en voortgang. De VOL-BG daarentegen vindt haar eigen rol binnen dit proces echter te reactief en ervaart de communicatie van de UvA als te laat wanneer de besluiten al genomen zijn.
4) *Probleem frames van de VOL-BG in vergelijking met de probleem frames van de UvA*
   Binnen de probleem frames speelt de discrepantie voornamelijk in de prioriteiten van de belangen die spelen voor de VOL-BG en de UvA. VOL-BG leden stellen het behoudt van de leefbaarheid van het BG-terrein als hoogte prioriteit, terwijl de informanten van de UvA de realisatie van de UB als hoogste prioriteit beschouwt.

Naar alle waarschijnlijkheid lopen deze frames zover van elkaar uiteen dat deze een constructief proces bemoeilijken. Naast deze discrepanties zijn er ook aanwijzingen voor het bestaan van frozen frames. Het is goed mogelijk dat de aanwezigheid van deze frozen frames ook bijdraagt aan het in de weg staat van een constructief proces.

Op basis van de framing analyse kan worden vastgesteld dat de UvA en de VOL-BG ondanks hun voornemen samen te werken nog altijd verkeren in een onderling weerspannig conflict. Uit de interviews en frames die informanten presenteren blijkt dat de huidige status van het proces past binnen de definitie van conflict die binnen dit onderzoek wordt gehanteerd. Echter biedt de voorgenomen samenwerking tussen beide partijen wel degelijk perspectief. Zo is er bij zowel de VOL-BG als bij de UvA sprake geweest van vormen van frame alignement en wordt door het SDC een projectgroep opgericht met betrekking tot de openbare ruimte van het BG-terrein. Juist dat onderwerp waarin de VOL-BG en de UvA elkaar wél kunnen vinden.

Inhoudsopgave

Voorwoord **5**

Samenvatting **6**

Inhoudsopgave **8**

Lijst van figuren **10**

Lijst van afkortingen **10**

1. Introductie **11**
1.1 Aanleiding 12
1.2 Probleemstelling 12
1.3 Casus: Het Binnengasthuisterrein 13
1.4 Onderzoeksthema en centrale onderzoeksvraag 16
1.5 Doelstelling van het onderzoek 16
1.6 Opbouw van het rapport 17

2. Theoretisch kader **19**
2.1 Inleiding 20
2.2 Over conflicten 20
2.2.1 Ruimtelijke conflicten *21*
2.2.2 Weerspannige conflicten *21*
2.3 Frames en Framing 22
2.3.1 Framing en conflict *23*
2.3.2 Cognitieve en interactieve framing analyse *24*
2.3.3 Frozen frames *25*
2.3.4 Reframing *26*
2.3.5 Frame Alignement *28*
2.3.6 Typen frames *29*
2.4 Analytisch kader 32
2.5 Onderzoeksvragen 32

3. Onderzoeksmethodologie **33**
3.1 Inleiding 34
3.2 Kwalitatief onderzoek 34
3.3 Opzet van het onderzoek 34
3.3.1 Selectie van informanten *35*
3.3.2 Semi-gestructureerde interviews *35*
3.4 Data analyse 37
3.5 Verslaglegging 38

4. Identiteits- en karakteriseringsframes **39**
4.1 Inleiding 40
4.2 Identiteitsframes 41
4.2.1 Identiteitsframes van informanten van de VOL-BG *41*
4.2.2 Identiteitsframes van informanten van de UvA *43*
4.2.3 Identiteitsframes van informanten van het SDC *44*
4.2.4 Conclusie *45*
4.3 Karakteriseringsframes 46
4.3.1 Karakteriseringsframes van VOL-BG-informanten over de UvA *46*
4.3.2 Karakteriseringsframes van VOL-BG-informanten over het SDC *48*

4.3.3 Karakteriseringsframes van UvA- en SDC-informanten over de VOL-BG *50*
4.3.4 Conclusie 51

5. Frames over het planningsproces **53**
5.1 Inleiding 54
5.2 Probleem frames 55
5.4.1 Probleem frames van informanten van de VOL-BG *55*
5.4.2 Probleem frames van informanten van de UvA *57*
5.4.3 Probleem frames van informanten van het SDC *58*
5.2.5 Conclusie *59*
5.3 Procesmanagement frames 60
5.3.1 Procesmanagement frames van VOL-BG-informanten *60*
5.3.2 Procesmanagement frames van UvA-informanten *61*
5.3.3 Procesmanagement frames van SDC-informanten *62*
5.3.4 Conclusie *62*
5.4 Issue Frames 63
5.4.1 Het eerste issue: "De fietsenkelder" *63*
5.4.2 Het tweede issue: "Binnenstadscampus versus Universiteitskwartier" *65*
5.4.3 Het derde issue: "De bezoekersaantallen" *68*
5.4.4 Het vierde issue "Het beheer van het BG-terrein" *69*
5.4.5 Conclusie *70*
5.5 Winst versus verlies frames 72
5.5.1 Winst frames door informanten van de UvA *72*
5.5.2 Verlies frames door informanten van de VOL-BG *73*
5.5.3 De win/win frames door informanten van het SDC *73*
5.5.4 Conclusie *74*

6. Conclusies **75**
6.1 Inleiding 76
6.2 Frames waarin partijen elkaar lijken te vinden 76
6.3 Frame Alignement 77
6.3.1 Frame extension door de UvA *77*
6.3.2 Frame extension door de VOL-BG *78*
6.4 Uitsluitende frames 78
6.4.1 Identiteitsframes en karakteriseringframes *78*
6.4.2 Probleem frames *79*
6.4.3 Proces management frames *79*
6.5 Frozen frames 80
6.5.1 frames uit het verleden *80*
6.5.2 Frozen frames binnen het huidige proces *80*
6.5.3 Frozen frames die voortkomen uit onzekerheid *80*
6.6 Een weerspannig conflict 81
6.7 Een opening voor onderhandeling 81

7. Discussie **85**
7.1 Methodologische validiteit 86
7.2 Framing perspectieven 86
7.3 Mogelijkheden voor verder onderzoek 87

Bibliografie **88**

Bijlage I: Overzicht interviews **92**

Bijlage II: Interview opzet **93**

Lijst van figuren

Afbeelding 1 pag. 11: Zicht op het Atrium vanaf het Zusterhuis
Afbeelding 2 pag. 15: Kadastrale kaart BG-terrein (Gemeente Amsterdam)
Afbeelding 3 pag. 19: Zicht vanuit het hof tussen de 2e Chirurgische kliniek en het Zusterhuis
Afbeelding 4 pag. 21: Protest van de VOL-BG op het BG-terrein (Ruigrok)
Afbeelding 5 pag. 32: Visualisatie van het analytisch kader
Afbeelding 6 pag. 33: Zicht op de voormalig 2e Chirurgische kliniek
Afbeelding 7 pag. 39: Geparkeerde fietsen nabij het BG-terrein
Afbeelding 8 pag. 53: Zicht op de 2e Chirurgische kliniek vanuit het hof
Afbeelding 9 pag. 75: Impressie BG-terrein
Afbeelding 10 pag. 85: Jaarlijkse bijeenkomst van VOL-BG leden op het BG-terrein

Lijst van afkortingen

ACT-groep	=	Academic Consultancy Training-groep
AMC	=	Academisch Medisch Centrum
BG-terrein	=	Binnengasthuisterrein
I&M	=	Ministerie van Infrastructuur en Milieu
SDC	=	Stadsdeel centrum
UB	=	Universiteitsbibliotheek
UvA	=	Universiteit van Amsterdam
VOL-BG	=	Vereniging Openbaar en Leefbaar Binnengasthuisterrein
VROM	=	Ministerie van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieu
DVVAB	=	Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad

1. Introductie van het onderzoek

1.1 Aanleiding

De aanleiding tot dit onderzoek is een verzoek van de Vereniging Openbaar en Leefbaar Binnengasthuisterrein (VOL-BG) aan de Wetenschapswinkel van de Wageningen University & Research Center (WUR). De Wetenschapswinkel ondersteunt maatschappelijke organisaties door het faciliteren van onderzoek en kennisoverdracht. Het doel hiervan is wetenschappelijk onderzoek toegankelijk te maken voor maatschappelijke organisaties die zelf niet over deze middelen beschikken. De Wetenschapswinkel vormt hiermee de schakel tussen de maatschappij en het academisch onderzoek. Een voorwaarde is dat de opdracht past bij het werkterrein van de WUR. De wetenschapswinkel maakt op deze manier wetenschappelijk onderzoek toegankelijk en geeft daarbij studenten de kans onderzoek te doen binnen een maatschappelijk relevante casus.

De VOL-BG heeft de Wageningse Wetenschapswinkel om hulp gevraagd bij haar vraagstuk naar het planningsproces van de universiteitsbibliotheek (UB) door de Universiteit van Amsterdam (UvA) op het Binnengasthuisterrein (BG-terrein) (Kruit, 2013). Dit vraagstuk, dat in de volgende paragrafen nader uiteen wordt gezet, heeft een serie van drie onderzoeken opgeleverd die in de periode van begin 2013 tot eind 2014 zijn uitgevoerd:

1) Een verkennend onderzoek door een Academic-Consultancy-Training-groep (ACT-groep) naar de zorgen en wensen van VOL-BG leden met betrekking tot het BG-terrein. Daarnaast heeft de ACT-groep een literatuuronderzoek gedaan naar het belang van stedelijk groen (ACT, 2013).
2) Een Masterthesis door Tesse Bijlsma waarbij er vanuit een landschapsarchitectonisch perspectief ontwerpen voor het BG-terrein zijn verkend. Dit is gedaan op basis van een fenomenologische analyse waarbij de concepten inclusiviteit en toegankelijkheid van de openbare ruimte centraal stonden (Bijlsma, 2014).
3) Als derde onderzoek in deze serie naar het planningsproces van de UB wordt het proces bestudeerd vanuit de communicatiewetenschappen. Hiervan is deze Masterthesis het eindresultaat, waarbij er middels een “framing analyse” inzicht wordt gegeven in de verschillende frames die betrokkenen bij het ontwikkelingsproces van de UB presenteren. De resultaten van dit onderzoek worden in dit rapport weergegeven.

1.2 Probleemstelling

Door onder andere de decentralisatie van het Rijksbeleid (Nota Ruimte, 2001; Nota Ruimte, 2005; Zonneveld, 2005; Needham, 2005), de daarop volgende verschuiving “van government naar governance” waarbij burgers steeds meer betrokken raken bij beleidsprocessen (Van Woerkum, 2000; Aarts en Leeuwis, 2010) en de toenemende belangstelling van burgers en betrokkenen bij ruimtelijke processen (De Roo, 1999: Zonneveld, 2005; Needham, 2005), vinden ruimtelijke ontwikkelingen en planningsprocessen steeds meer plaats in complexere en omvangrijke netwerken (De Roo, 1999: Zonneveld, 2005; Needham, 2005). Deze ontwikkeling, waarbij een centrale sturing plaatsmaakt voor netwerken die komen en gaan, wordt in de literatuur ook wel aangeduid als “de netwerksamenleving” (Castells, 1996). De complexe netwerken die hieruit voortkomen, met name binnen regionale en lokale processen, gaan over het algemeen gepaard met uiteenlopende belangen en ambities die kunnen leiden tot een toename van onzekerheden (De Roo, 1999; Faludi, 2000; Van Ark en Hidding, 2002). Deze toename ontstaat doordat besluitvorming binnen deze processen steeds afhankelijker wordt van percepties, waarden, verplichtingen, ambities en belangen van een toenemend aantal uiteenlopende partijen. Hoewel in de literatuur juist het belang van diversiteit binnen innovatieprocessen wordt benadrukt (o.a. Leeuwis, 2004; Van Oss en Van ’t Hek 2012; Klerkx et al., 2010; van Bommel et al.,

2011; Gillchrist, 2004) en processen hierdoor weliswaar democratischer worden (Dahrendorf, 1969; Lukes, 1974), zorgt deze diversiteit ook voor een extra uitdaging op het gebied van procesmanagement en omgevingsmanagement. Zo wordt in verschillende studies gesteld (Spaans, 2000; Teisman, 2001; Adams et al., 2001; Buitelaar et al., 2008) dat processen kwetsbaarder worden door een toename van onzekere, instabiele en zelfs conflicterende situaties.

Een goed voorbeeld van zo'n conflicterende situatie binnen een ruimtelijk proces is het planningsproces van de UB door de UvA op het BG-terrein. Binnen deze casus, die centraal staat in dit onderzoek, hebben buurtbewoners jaren gestreden tegen de realisatie van de door de UvA gewenste UB. Doordat de ontwikkeling van de UB grote invloed leek te hebben op het BG-terrein als geheel liepen de spanningen tussen ontevreden bewoners (verenigd in de Vereniging Openbaar en Leefbaar Binnengasthuisterrein "VOL-BG") enerzijds en de UvA en de Stadsdeelraad Centrum (SDC) anderzijds soms hoog op. Volgens Aarts et al. (2014) worden conflicten over ruimtelijke ontwikkelingen gekenmerkt doordat partijen over het algemeen tot elkaar zijn "veroordeeld". Elke partij heeft haar eigen belang in een gebied en wanneer ruimtelijke ontwikkelingen resulteren in fysieke verandering van de omgeving kunnen partijen hier dan ook niet voor "weglopen". Dit probleem lijkt ook te spelen bij de ontwikkeling van het BG-terrein. De UvA is zich na de decentralisering van universiteitsgebouwen in 1995 actief gaan bezighouden met huisvestingsbeleid. Een onderdeel hiervan is de realisatie van een UB op het BG-terrein. Een project waarop de universiteit zich sinds eind jaren '90 heeft geconcentreerd. Doordat er in eerste instantie sprake is geweest van sloop van het Zusterhuis en de 2e Chirurgische kliniek, twee monumentale panden op de locatie waar de UB zou worden ontwikkeld, is de UvA vanaf de presentatie van deze plannen in 1999 op veel verzet gestuit. Verzet van monumentenverenigingen als het Cuypersgenootschap en De Vereniging Vrienden van Amsterdamse Binnenstad (DVVAB), maar ook van directe bewoners en omwonenden van het BG-terrein. Deze en andere groepen[1] hebben er, mede door rechtsgang tegen de door het SDC verleende sloopvergunning, aan bijgedragen dat de UvA haar planvorming en programma van eisen omtrent de ontwikkeling van de UB heeft herzien. De uitspraak van de rechtbank heeft in 2012, vijftien jaar na de eerste presentatie van de stedenbouwkundige verkenning van het BG-terrein, geresulteerd in een nieuwe visie van de UvA op de realisatie van de UB. Een nieuwe visie, waarin de UvA afziet van nieuwbouw en waarin de UB gerealiseerd wordt binnen de bestaande bebouwing met gebruik van de binnentuin.

Nu de monumentale panden behouden blijven hebben omwonenden, waaronder de VOL-BG, aangegeven graag met de UvA op constructieve wijze te willen samenwerken. Leden van de VOL-BG zeggen dat ze genoeg hebben van de strijd. Doormiddel van samenwerking wil de VOL-BG voorkomen weer vast te lopen in protesten en juridische procedures zoals in het verleden. Ook de UvA wil op deze manier verder en bewoners actiever bij haar planningsproces betrekken (Kruit, 2013; Veer et al., 2013). Het proces is echter nog in het recente verleden door de rechter beslecht. De vraag is dan ook: Hoe kijken de partijen tegen het ontwikkelingsproces van de UB en deze voorgenomen samenwerking aan?

1.3 Casus: Het Binnengasthuisterrein

Zoals in de voorgaande alinea al ter sprake is gekomen vindt dit onderzoek plaats middels een "*casestudy".* De casus waar dit onderzoek zich op concentreert is het planningsproces van de UB op het BG-terrein. Het BG-terrein ligt midden in de oude binnenstad van Amsterdam, tussen de Wallen

[1] De VOL-BG, De Vereniging Vrienden van Amsterdamse Binnenstad, Het Cuypersgenootschap, De Bond Heemschut, de werkgroep Keurtuinen en groen van het wijkcentrum d'Oude Stadt, de initiatiefgroep Burgwallen Zuid (IGBZ)

en het Rembrandtplein. Een bijzondere plek met een geschiedenis die teruggaat tot de middeleeuwen. Tussen de oude monumentale panden ademen de muren de historie van het terrein. Eén van de mijlpalen in het verleden is de stichting van een nonnenklooster dat vanaf 1582 ook als gasthuis diende. Deze functie heeft het terrein behouden tot de intrede van de huidige hoofdbewoner, de UvA. De bebouwing zoals deze nu zichtbaar is, stamt grotendeels uit de periode vanaf 1868.
Het was destijds beslist geen pretje om in dit ziekenhuis te verblijven, dat voornamelijk bedoeld was voor armen, soldaten, matrozen en reizigers. Zo vermeldt een document van het stadsbestuur uit 1882 dat de verpleging voornamelijk werd uitgevoerd door knechten en meiden die zich schuldig maakten aan drankmisbruik en erger (Moulin et al., 1981). Het ziekenhuis evolueerde desondanks mee met haar tijd met als een van de hoogtepunten in 1981 de vestiging van het Academisch Medisch Centrum (AMC) op het terrein. Hiermee werd het BG-terrein één van de hoofdlocaties van de UvA. Al snel verhuisde het ziekenhuis vanwege de nieuwbouw van het huidige AMC in 1986 naar Amsterdam-Zuidoost. Ondanks de verhuizing van het ziekenhuis is de universiteitsfunctie van de gebouwen op het BG-terrein tot op de dag van vandaag gehandhaafd.

Het BG-terrein kenmerkt zich door een aantal karakteristieke elementen van historische waarde. Eén van deze elementen is het rustieke groene hofje dat ligt tussen het Zusterhuis en de 2e Chirurgische kliniek. Wie direct door het poortje in de Vendelstraat afslaat naar links, bereikt via een smalle doorgang dit bijzondere hofje. Het contrast tussen het geluid van het drukke centrum en de stilte van deze plek maakt dit tot een bijzondere ervaring, die op weinig andere locaties in de stad wordt geëvenaard (zie ook: Bijlsma, 2014). Niets binnen deze stille oase wijst erop dat het BG-terrein langer dan tien jaar het onderwerp is geweest van een conflict. Een strijd die door betrokkenen zelfs is bestempeld als een “loopgravenoorlog”: een hoog oplopend conflict tussen de UvA en een groep bewoners van het BG-terrein en omgeving, georganiseerd in de VOL-BG (Veer et al., 2013).

Nadat in 1995 universiteitsgebouwen gedecentraliseerd zijn hebben universiteiten zich voor het eerst bezig gehouden met huisvestingsplannen. De UvA kwam in dit proces tot de conclusie dat de toenmalige bibliotheek (UB Singel) niet meer voldeed aan de eisen die werden gesteld aan een volwaardige UB. In deze periode is het plan ontwikkeld om een nieuwe UB te huisvesten op het BG-terrein. In dezelfde huisvestingsplannen vormt het BG-terrein het centrum van de alfawetenschappen waarbij de UB als “verbindend” element dient. De UvA zocht na het vertrek van het ziekenhuis van het BG-terrein nog een juiste invulling voor de panden. Eind jaren ’90 heeft de UvA in samenwerking met de gemeente Amsterdam een stedenbouwkundige verkenning uitgevoerd. De resultaten hiervan zijn in 1999 gepresenteerd aan buurtbewoners (Schmitt et al., 2000). Bewoners waren na deze presentatie ontzet over de voorgenomen plannen voor de ontwikkeling van het BG-terrein. Met name de mogelijke sloop van voormalige ziekenhuispanden en de suggestie voor sloop van het appartementencomplex zorgden voor veel verontwaardiging (Veer et al., 2013; Ruigrok et al., 2013). Dit heeft in 2001 geleid tot de oprichting van de VOL-BG, een vereniging van bewoners om de bewonersbelangen in het gebied te kunnen behartigen. Bij leden van de VOL-BG bestond indertijd de angst dat het bijzondere, unieke en open karakter van het BG-terrein door de ontwikkelingen van de UvA verloren zou gaan. Een “ramp voor de leefbaarheid van het gebied”, aldus leden van het eerste uur (Ruigrok et al., 2013). Volgens de VOL-BG staat de realisatie van een “Universiteitscampus” haaks op haar ambitie om een leefbaar en toegankelijk BG-terrein te handhaven. Daarnaast betekenden de gepresenteerde plannen de sloop van twee van de voormalige ziekenhuispanden: het Zusterhuis en de 2e Chirurgische kliniek. Afbeelding 1 geeft een indruk van de situatie op het BG-terrein. In deze afbeelding komt de verhouding tussen UvA, bewoning en openbare ruimte duidelijk naar voren. De panden met de kadastrale nummers 7882 en 8202 staan voor de 2e Chirurgische kliniek en het Zusterhuis. In de ruimte hiertussen bevindt zich het “rustieke groene” hofje.

In een alliantie met andere belangenverenigingen is er door de VOL-BG gestreden om de panden voor sloop te behoeden. Ondanks de monumentenstatus die de panden in 2001 kregen heeft het SDC in 2009 alsnog een sloopvergunning verleend (Pinkster, 2011). Als reactie hierop hebben de VOL-BG en haar coalitiepartners een rechtszaak aangespannen waarbij deze partijen door de rechtbank in het gelijk zijn gesteld en de sloopvergunning nietig is verklaard. Dit "kat-en-muisspel" van over en weer procederen karakteriseert de verhoudingen tussen de UvA en de VOL-BG in de jaren tot 2012.

Afbeelding 2: Kadastrale kaart BG-terrein. Groen is bezit van de UvA, Rood gearceerd is woningbouw en Geel is bezit van de gemeente, openbare ruimte. Kadastraal nummer 7882 is de 2e Chirurgische kliniek, nummer 8202 is het Zusterhuis. De ruimte hiertussen het hofje zoals in de tekst beschreven (Gemeente Amsterdam)

Door deze strijd om de bestemming van de twee panden is met name de 2e Chirurgische kliniek door leegstand en provisorisch gebruik in algeheel verval geraakt (Asselbergs, 2011). Asselbergs refereert hierbij aan de vervallen staat van het terrein in 2000 die afbreuk doet aan het "beschermd stadsgezicht" waartoe het terrein behoort. Volgens Asselbergs vormt de staat van het gebied in deze periode een schoolvoorbeeld van een herbestemmingsgebied. Wesselink en Paul (2010) beschrijven dergelijke situaties waarbij de directe omgeving negatieve effecten ondervindt door vertraging of een bouwstop van het project. Zo kunnen verpaupering, braak liggende terreinen of permanente bouwputten van bijvoorbeeld herbestemmingsgebieden een negatieve invloed hebben op bijvoorbeeld de sociale verhoudingen in een gebied. Daarnaast kunnen de kosten voor een project ook aanzienlijk oplopen wanneer deze door protesten of juridische procedures wordt vertraagd. Dit geldt ook voor de ontwikkeling van het BG-terrein waarin de UvA in de periode van 1999 tot eind 2011 reeds 44 miljoen euro had geïnvesteerd (Asselbergs, 2011).

Na het door de rechtbank gedwongen intrekken van de sloopvergunning voor de twee panden besluit de UvA in het voorjaar van 2012 het plan voor nieuwbouw in te trekken. Op basis van een nieuw structuurontwerp is een convenant met het SDC gesloten waarin de handelingskaders van de UvA uiteen zijn gezet (Bierman Henket Architecten, 2012; Gemeente Amsterdam 2012). Bovendien worden bewoners uitgenodigd mee te denken over de toekomst van het terrein. De UvA zoekt middels een nieuwe overlegstructuur het contact met bewoners en heeft daarbij aangegeven de bewoners beter bij de ontwikkelingen te willen betrekken. De VOL-BG heeft genoeg van de jarenlange strijd tegen de UvA en wil door een constructieve samenwerking met de UvA bereiken dat er een breed gedragen plan wordt ontwikkeld. Beide partijen hebben daarop de ambitie uitgesproken in goede samenspraak te komen tot een oplossing van het probleem: een voor beide partijen zo positief mogelijke uitkomst van dit ontwikkelingsproces (Veer et al., 2013; Ruigrok et al., 2013).

1.4 Onderzoeksthema en centrale onderzoeksvraag

De in de vorige paragrafen beschreven context, waarbij de VOL-BG en de UvA vanuit een "ruimtelijk conflict" de gemeenschappelijke ambitie tot samenwerking nastreven, vormt het centrale thema van dit onderzoek. Dit onderzoeksthema wordt onderzocht vanuit de theorieën over frames en framing. Deze theorieën, die in hoofdstuk twee vanuit de literatuur worden verkend, kunnen mogelijk een positieve bijdrage leveren aan de voorgenomen samenwerking tussen de UvA en de VOL-BG (Kaufman et al., 2003a; Aarts et al., 2011). Framing is een complex concept dat verschillende theoretische benaderingen kent. Zo kan een framing analyse volgens Tannen (1993, uit: Van Lieshout et al., 2006), helpen om kennis en ervaringen met betrekking tot een bepaalde situatie te organiseren en helpen de betekenis van informatie te sorteren en te voorspellen. Volgens Kaufman et al. (2003a) helpt het blootleggen van frames om een conflict te begrijpen en aan anderen te presenteren.
Voordat de centrale onderzoeksvraag wordt gespecificeerd en geconcretiseerd in expliciete onderzoeksvragen, is een nadere verdieping in het begrip *"framing"* noodzakelijk.
Er is daarom, in het belang van de interpretatie van de onderzoeksvragen, gekozen om eerst het theoretisch kader waarop dit onderzoek stoelt uiteen te zetten, alvorens kennis te geven van de specifieke onderzoeksvragen. Deze theoretisch geformuleerde onderzoeksvragen worden uiteengezet in §2.5 na de beschrijving van het theoretisch kader.
Deze specifieke context en theorieën over framing leiden uiteindelijk tot de centrale vraag van dit onderzoek.

1.5 Doelstelling van het onderzoek

Het doel van dit onderzoek is het leveren van een bijdrage aan de samenwerking tussen de UvA en de VOL-BG aangaande het planningsproces van de UB. Deze bijdrage wordt verleend door het verkrijgen van inzicht in de wijze waarop de partijen UvA, VOL-BG en SDC het planningsproces van de UB op het BG-terrein framen. Door het bestuderen van dit proces vanuit deze verschillende perspectieven wordt inzicht gegeven in de wijze waarop de betrokken partijen handelen of een bepaalde positie in het proces innemen. Met behulp van de theorieën over "framing" zoals uiteengezet in hoofdstuk twee wordt onderzocht hoe verschillende partijen het ontwikkelingsproces van de UB framen en hoe zij daarbij hun eigen betrokkenheid en die van de andere partij karakteriseren. Het doel van dit onderzoek is daarom inzicht te krijgen in de volgende elementen ten aanzien van het planningsproces van de UB op het BG-terrein:

- de thema's die een belangrijke positie innemen in de discussie over de ontwikkeling van de UB;
- de frames die informanten presenteren met betrekking tot het proces, zichzelf en elkaar;

- de frames die juist gelijkenissen vertonen, waardoor er mogelijke openingen voor een samenwerking ontstaan;
- de frames die partijen presenteren en die elkaar mogelijk uitsluiten: frames die een samenwerking mogelijk in de weg staan.

1.6 Opbouw van het rapport

In het eerste hoofdstuk wordt het onderzoek gemotiveerd en de kern van het onderzoek uiteengezet middels een beschrijving van de aanleiding van het onderzoek en een introductie van de casus. Vervolgens is het onderzoek nader gemotiveerd middels het onderzoeksthema dat in dit onderzoek centraal staat en volgt een beschrijving van de onderzoeksdoelen.
In hoofdstuk twee wordt het theoretisch kader geschetst waarbinnen dit onderzoek plaatsvindt. De begrippen "Conflict" en "Framing" worden vanuit een theoretisch perspectief uit de literatuur verkend. Op basis van deze theorieën worden vervolgens de onderzoeksvragen die centraal staan in dit onderzoek beschreven en toegelicht.
Hoofdstuk drie gaat over de wijze waarop het onderzoek is opgezet. Hierin wordt onder andere toegelicht welke onderzoeksmethodiek is gebruikt en worden de onderzoeksgroepen gedefinieerd. Daarnaast wordt er een toelichting gegeven over de wijze waarop data zijn verzameld en geanalyseerd.
Hoofdstuk vier is het eerste hoofdstuk waarin resultaten van de framing analyse worden gepresenteerd. In dit hoofdstuk worden de identiteitsframes en karakteriseringsframes van de VOL-BG, de UvA en het SDC geanalyseerd en systematisch aan de hand van citaten uit interviews toegelicht.
In hoofdstuk vijf wordt de framing analyse voortgezet met de focus op de wijze waarop informanten naar het ontwikkelingsproces van de UB kijken. Wat zien informanten als grootste probleem en op welke issues concentreert zich dit voornamelijk? Welke procesmanagement frames presenteren de partijen en welke winst en verlies frames kunnen worden onderscheiden? Deze frames worden in dit hoofdstuk systematisch toegelicht en wederom begeleid door citaten uit interviews.
In hoofdstuk zes worden de hieraan verbonden conclusies gepresenteerd.
Dit onderzoek sluit af met de discussie over de onderzoeksresultaten in hoofdstuk zeven.

2. Theoretisch kader

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt beschreven vanuit welk theoretisch kader de onderzoekscasus wordt benaderd. Een aantal belangrijke aspecten van deze benadering zijn in het vorige hoofdstuk al aan de orde gekomen. Zo was er tot het voorjaar van 2012 sprake van een ruimtelijk conflict tussen de VOL-BG en de UvA. Om meer betekenis aan het begrip "conflict" te geven zal in §2.2 het begrip nader worden verkend. Daarnaast is er al opgemerkt dat er hierbij gebruik wordt gemaakt van een "framing analyse". De keuze voor deze analyse wordt toegelicht in §2.3 middels een theoretische verkenning van frames en framing. Nadat de context en het theoretisch kader van dit onderzoek in §2.4 zijn verduidelijkt en gevisualiseerd, worden in §2.5 de onderzoeksvragen van dit onderzoek gespecificeerd.

2.2 Over conflicten

Wanneer er onderzoek wordt gedaan naar (voormalige) conflicten zoals in deze casus het geval is, is het van belang het begrip "conflict" nader te verkennen. In de wetenschappelijke literatuur bestaan verschillende definities van het begrip "conflict". Deze definities hebben in essentie gemeen dat een conflict draait om onverenigbaarheden, een uitdrukkelijke strijd en de onderlinge afhankelijkheid tussen twee of meer partijen (Mortenson, 1974; Simons, 1974; Hocker en Wilmot, 1978; Putnam en Poole, 1987 en Pearce en Littlejohn, 1997). Met onverenigbaarheden worden elkaar uitsluitende of diametraal tegengestelde doelen, waarden of overtuigingen bedoeld. De meeste onderzoekers zien deze onverenigbaarheden als gewortelde percepties of als vastgelegde eigenschappen in een bepaalde cultuur. Met een onderlinge afhankelijkheid wordt bedoeld dat partijen elkaar in meer of mindere mate nodig hebben om hun doel te bereiken. In het onderzoek door Van Lieshout et al. (2006) naar conflicten in publieke ruimtes worden conflicten beschreven vanuit de theorie van Boissevain (1974). Boissevain zet uiteen dat het bij conflicten gaat om ongelijke situaties en verschillen tussen groepen mensen. De verhouding tussen deze groepen is altijd op de een of andere manier asymmetrisch in plaats van symmetrisch of gebalanceerd. Dit houdt in dat er binnen elke conflictsituatie sprake is van een asymmetrische relatie tussen de partij(en) met meer en partij(en) met minder macht (Boissevain, 1974; uit: Van Lieshout et al., 2006). Deze trend is zichtbaar in verschillende contexten, in verschillende samenlevingen, waarbij concurrentie ontstaat om schaarse en waardevolle elementen, goederen of openbare ruimte zoals beschreven in deze casus. Aarts et al. (2014, uit: Van der Vliert, 1981) hanteren een bredere en meer procesmatige benadering van het concept "conflict", waarbij wordt gesteld dat, wanneer er sprake is van een conflict, er minstens één van de partijen vindt dat de andere partij (of partijen) haar dwarsboomt of ergert. Deze definities van het begrip conflict lijken aansluiting te vinden bij het conflictueuze karakter dat het ontwikkelingsproces van de UB tot 2012 heeft gekenmerkt. Zo waren de belangen van beide partijen onverenigbaar (sloop van de panden versus behoud), waren de partijen van elkaar afhankelijk (als gebruikers van het BG-terrein) en werd de UvA door leden van de VOL-BG over het algemeen beschouwd als machtiger partij en is er concurrentie ontstaan om een aantal waardevolle elementen van het BG-terrein (het historische, rustige en openbare karakter van het BG-terrein). Daarnaast past ook de benadering van Van der Vliert (1981) binnen deze context. De VOL-BG heeft de plannen van de UvA in het verleden gedwarsboomd en er is sprake geweest van ergernis over en weer. Er is daarom voor gekozen in het kader van deze casus het begrip "conflict" als volgt te definiëren:

"Er is sprake van een conflict wanneer de asymmetrische verhoudingen tussen partijen zich door onderlinge afhankelijkheid uiten in onverenigbaarheden, waarbinnen minstens een van de partijen vindt dat de andere partij (of partijen) haar dwarsboomt of ergert."

Op basis van bovenstaande gegevens en deze definitie van het begrip conflict kan er worden vastgesteld dat er in de periode tot het voorjaar van 2012 sprake is geweest van een "ruimtelijk conflict."

2.2.1 Ruimtelijke conflicten

Het conflict dat het planningsproces van de UB op het BG-terrein in de jaren tot 2012 heeft gekenmerkt staat niet op zichzelf. Meningsverschillen en conflicten over gebruik van ruimte, de openbare ruimte of het milieu, zijn aan de orde van de dag. De toenemende complexiteit van planningsprocessen zorgt ervoor dat er geen eenduidig beeld is van de wijze waarop de omgeving het beste kan worden ingericht. Elke partij heeft zijn eigen visie, belang of ambitie. Het behoeft dan ook geen kennis van hogere wiskunde om te bedenken dat hoe meer er verandert in de fysieke omgeving, des te meer conflicten zich voordoen: conflicten met betrekking tot de wenselijkheid en invulling van deze verandering, conflicten over de verdeling van de kosten of over de nieuwe bestemming die een bepaalde ruimte gaat krijgen. Zoals Aarts et al. (2014) beschrijven zijn partijen binnen ruimtelijke processen vaak letterlijk tot elkaar veroordeeld. Dergelijke conflicten hoeven echter niet per definitie als probleem te worden beschouwd (Dahrendorf, 1969; Lukes, 1974). De kracht van de democratische samenleving is tenslotte dat individuen hun eigen waarden en ideeën mogen presenteren, al dan niet met een politiek geschil tot gevolg. Een gezonde maatschappij wordt gekarakteriseerd door tegenspraak en conflict in plaats van alleen saamhorigheid en overeenkomst. Een gebrek aan conflict zou juist kunnen wijzen op een ondemocratische samenleving waarbij het politieke systeem conflicten niet meer in de openbaarheid zou toelaten (Lukes, 1974).

Conflicten kunnen ook voor grote problemen zorgen wanneer deze in een extreem geval leiden tot maatschappelijke afbraak. Ongecontroleerde en aanhoudende conflicten veroorzaken dan juist onzekerheid en frustratie. Aan de andere kant zorgen conflicten er ook voor dat, wanneer ze op bijvoorbeeld de politieke agenda terecht komen, het systeem scherp wordt gehouden. In zo'n geval werken conflicten als een katalysator voor het bewerkstelligen van positieve sociale verandering en ontwikkeling (Mouffe, 1999; Hillier, 2003). Met als gevolg dat dankzij verschillende conflicten het beheer en behoud van onze omgeving worden beschermd door wetten of sociale druk. Dit fenomeen is ook herkenbaar in de casus over het BG-terrein waar er door o.a. bewoners en monumentenverenigingen is gestreden voor het behoud van het historische karakter van het BG-terrein. Hoewel conflictsituaties niet prettig zijn en daarom meestal worden vermeden, kunnen zij dus ook een verandering teweeg brengen die uiteindelijk tot verbetering leidt (Aarts et al., 2014). Het kan echter ook zo zijn dat partijen bij een conflict dermate van elkaar verschillen dat onderlinge relaties worden beëindigd. In dit geval zijn de verschillende belangen tussen partijen, over het algemeen, juist de bron van het conflict (Aarts et al., 2014). Wanneer men hier niet op een adequate wijze op anticipeert, kan het voorkomen dat partijen verzanden in een conflict dat nauwelijks vooruitgang boekt en zich vele jaren voort kan slepen. Wanneer een dergelijke situatie zich voordoet spreekt men van *intractable conflicts* (Lewicki et al., 2003), of "weerspannige conflicten" zoals Aarts et al. (2014) dit begrip vertalen.

Afbeelding 4: Protestactie van de VOL-BG tegen de sloop van de panden op het BG-terrein (foto: Ruigrok)

2.2.2 Weerspannige conflicten

Volgens Lewicki et al. (2003) kenmerken weerspannige conflicten zich door hun intensiteit, de onbepaalde periode waarin het conflict voortduurt en het niet bereiken van een

overeenstemming ongeacht de tussenkomst van derde partijen. Deze kenmerken uiten zich ook in het ontwikkelingsproces van de UB. Zo heeft het conflict tussen de VOL-BG en de UvA zich in het verleden gemanifesteerd door een hoge intensiteit met rechtsgang en protestacties (zie: afb. 2). Dit geldt ook voor de duur van het conflict. De periode van 1999 tot het voorjaar van 2012 wordt in het kader van dit onderzoek gezien als "conflictperiode". Daarnaast heeft de tussenkomst van derden zoals bijvoorbeeld het SDC, die de faciliterende rol gedurende dit proces naar eigen zeggen op zich heeft genomen, niet kunnen bijdragen aan een voor beide partijen acceptabele oplossing (Ruigrok et al., 2013). Zo getuige ook het feit dat de zaak door de rechter moest worden beslecht.

Volgens Lewicki et al. (2003) is een van de belangrijkste redenen voor het bestaan van weerspannige conflicten, zonder dat er een oplossing gevonden wordt, de wijze waarop er door partijen gebruik wordt gemaakt van "frames". Conflicten hebben, naarmate ze in weerspannigheid toenemen, volgens Shmueli et al. (2006) de neiging frames van partijen verder uiteen te laten lopen. Zo blijkt dat, naarmate de weerspannigheid van een conflict toeneemt, frames tussen verschillende partijen elkaar steeds meer uitsluiten. Deze zich elkaar uitsluitende frames zorgen ervoor dat de kans op communicatieproblemen, polarisatie tussen de partijen en escalatie van het conflict toeneemt (ibid.). Het onderzoek van Lewicki et al. (2003) toont aan dat de wijze waarop conflicten verlopen beïnvloed wordt door de wijze waarop stakeholders het conflict in kwestie "framen". Inzicht in deze frames en de wijze waarop deze van elkaar verschillen kan daarom volgens Shmueli et al. (2006) stakeholders en bemiddelaars helpen het conflict op te lossen. Zo kan kennis over de verschillende frames ertoe bijdragen dat de dynamiek van het conflict beter wordt begrepen of zelfs wordt beïnvloed. Hierdoor kunnen nieuwe inzichten in mogelijke oplossingen worden verkregen in aanvankelijk uitzichtloze situaties. Door deze inzichten kan er bijvoorbeeld wederzijds begrip ontstaan of "reframing" van voorstellen plaatsvinden die daardoor beter aansluiten bij de wensen van alle partijen (Shmueli et al., 2006). Aarts et al. (2011) sluiten hierop aan door te stellen dat een framing analyse kan helpen bij het verkennen van mogelijke oplossingsrichtingen binnen conflicten van deze aard. Zo geeft een dergelijke analyse inzicht in standpunten, risicobeleving en achtergronden van betrokken partijen en de wijze waarop deze zich tot elkaar verhouden.

Gezien het weerspannige karakter van het bijna vijftien jaar durende ontwikkelingsproces van de UB, het centrale onderzoeksthema en het doel van dit onderzoek, is naar aanleiding van de bovenstaande theoretische verkenning gekozen voor een "framing analyse". De resultaten van verschillende studies naar de rol van frames binnen (ruimtelijke) weerspannige conflicten en de positieve wijze waarop inzicht in verschillende frames invloed kan hebben op de dynamiek van processen, versterkt de motivatie voor deze keuze. Zoals in hoofdstuk één al werd beschreven is framing een complex concept dat verschillende benaderingen kent. In de volgende paragraaf wordt de betekenis van "frames" en het concept "framing" daarom nader toegelicht.

2.3 Frames en Framing

Framing betekent letterlijk "inkaderen". Elke gebeurtenis, context of waarneming kan op verschillende manieren of vanuit verschillende rollen geïnterpreteerd worden. Framing zorgt ervoor dat we kennis en ervaringen zodanig organiseren en inkaderen dat we de betekenis van nieuwe informatie kunnen sorteren en voorspellen in de in het geheugen reeds aanwezige cognitieve kaders (Tannen, 1979). Op deze manier helpt het proces van framing ons om de wereld om ons heen te kunnen begrijpen, te interpreteren en betekenis te geven. De manier waarop we deze betekenis invullen noemen we framing.

Zonder dat mensen zich er bewust van zijn worden waarnemingen gekaderd. Hierbij worden sommige zaken in een beeld geplaatst terwijl andere er juist buiten worden gelaten (Aarts et al., 2014). Op deze manier helpen frames ons om de wereld om ons heen beter te begrijpen en complexe zaken te ordenen. Doordat het proces van framing plaatsvindt op basis van reeds in het geheugen aanwezige kaders is framing sterk verbonden met de specifieke normen, waarden, doelen, interesses, overtuigingen en kennis van personen op een bepaald moment (Aarts en Van Woerkum, 2006; Gray, 2004; Gray, 2003). Een belangrijke eigenschap van frames is dan ook dat deze dynamisch van aard zijn en constant opnieuw worden geconstrueerd onder invloed van deze normen, waarden etc. (Aarts et al., 2014). Volgens Entman (1993) kunnen frames hierdoor naast een definitie van een probleem, ook een diagnose van de oorzaken stellen en een oplossing bieden voor het probleem. Frames kunnen daarom worden beschouwd als de cognitieve gedachten die personen helpen om situaties betekenis te geven. Volgens Kaufman et al. (2003a) helpen frames ons om complexe verschijnselen te ordenen in coherente en begrijpelijke kaders. We zijn in staat om gebeurtenissen te labelen en om deze vervolgens betekenis te geven door ze te plaatsen binnen een bepaald frame. Andere aspecten verdwijnen juist naar de achtergrond omdat ze kunnen worden beschouwd als irrelevant of omdat ze haaks staan op onze intuïtie (Kaufman et al., 2003a). Frames krijgen betekenis door selectieve interpretatie van gebeurtenissen, doordat mensen hun percepties filteren en binnen de kaders van een bepaalde context plaatsen. In het licht van dit onderzoek gaat het om de kaders met betrekking tot het planningsproces van de UB.

Volgens Shmueli et al. (2006) worden frames ontwikkeld om situaties waarin we ons bevinden te identificeren en te begrijpen. Op deze manier is het mogelijk om interpretaties van deze situaties naar anderen te communiceren. Frames helpen daarom als cognitieve structuren om een overvloed van informatie te reduceren tot een toegankelijk niveau, waarbij indien nodig, bepaalde details worden uitgesloten om de kern begrijpelijk te houden. Shmueli et al. (2006) en Kaufman (2003a) beschrijven het proces van framing dan ook als het organiseren van informatie in coherente begrijpelijke categorieën, waarbij betekenis wordt gegeven aan voor personen relevante informatie, terwijl overbodige informatie juist wordt weggelaten. Oftewel: “framing is het herscheppen, focussen en organiseren van de wereld om ons heen” (Gray, 2003).

2.3.1 Framing en conflict

Iedereen construeert frames in allerlei verschillende situaties en in verschillende rollen. Dit geldt ook voor partijen, stakeholders of betrokkenen in bijvoorbeeld ruimtelijke processen. Zo maken frames onder andere duidelijk welke betekenis betrokkenen geven aan dergelijke processen, kortom: hoe men het proces ervaart. Frames worden daarom gezien als sociale constructies die betrokkenen ontwikkelen op basis van de betekenis die men geeft aan de acties en gebeurtenissen waarbij men betrokken is. Wanneer er sprake is (of is geweest) van een conflictsituatie, of zoals binnen de casus van het BG-terrein een conflict met een weerspannig karakter, worden frames ook wel gezien als de lenzen waarmee men naar het conflict kijkt en waarop men het conflict beoordeelt (Kaufman et al., 2003; Gray, 2004).

Het framen van een conflictsituatie betekent volgens Gray (2003) het ontwikkelen van interpretaties over de betekenis van het conflict, de oorzaak van het conflict, de betrokkenheid van andere partijen bij het conflict en mogelijke oplossingen voor het conflict. De verschillende frames binnen een conflict geven dus een beeld van de wijze waarop stakeholders het conflict beleven. Volgens Aarts et al. (2011) kan een framing analyse inzicht geven in de verschillende standpunten, de risicobeleving en de achtergronden van betrokken partijen. Dit levert naast inzichten in het conflict ook inzichten op over de wijze waarop de geanalyseerde frames van conflicterende partijen zich tot elkaar verhouden.

Aan de hand van dergelijke analyses kunnen mogelijke oplossingsrichtingen samen met betrokkenen worden geëxploreerd (Aarts et al., 2014).

Volgens Kaufman (2003a) is een framing analyse een geschikte tool voor zowel het analyseren van conflicten die reeds hebben plaatsgevonden als het managen van huidige conflictsituaties. Bij het analyseren van conflicten uit het verleden is het mogelijk om de dynamiek van het proces te bestuderen om hieruit lessen voor de toekomst te trekken. Bij de analyse van conflicten die nog altijd niet zijn opgelost kan een framing analyse volgens Kaufman een rol spelen bij het vinden van een oplossing. Een framing analyse kan volgens Kaufman (2003a) bijdragen aan de begripsvorming van verschillende frames die spelen binnen een conflict. Een dergelijke analyse kan ook leiden tot inzichten om deze frames te beïnvloeden of te veranderen.

Deze theoretische verkenning over de rol van frames binnen conflictsituaties maakt duidelijk waarom juist een framing analyse een interessant concept is om het ontwikkelingsproces van de UB op het BG-terrein te analyseren. Hoewel er nog niet is vastgesteld of het proces vandaag de dag nog gekarakteriseerd kan worden als “weerspannig conflict”, kan een framing analyse bijdragen aan de toekomst van het planningsproces door lessen te trekken uit het verleden of door het blootleggen van sterktes en zwaktes vanuit verschillende perspectieven. De inzichten die hieruit voortkomen dragen bij aan het doel va dit onderzoek: het leveren van een bijdrage aan de samenwerking tussen de UvA en de VOL-BG aangaande het planningsproces van de UB.

2.3.2 Cognitieve en interactieve framing analyse

Binnen de literatuur over de framing analyse wordt er onderscheid gemaakt tussen twee verschillende benaderingen. Volgens Entman (1993) is framing het proces waarbij een aantal aspecten van de “waargenomen werkelijkheid” worden geselecteerd en vervolgens opvallender worden gemaakt in een te communiceren context. Dit gebeurt op een manier waarop er door betrokkenen een specifieke probleemstelling, causale interpretatie, morele beoordeling en/of aanbeveling wordt uitgedragen. Volgens Aarts et al. (2011) dient de wijze waarop er over een “waargenomen werkelijkheid” wordt gecommuniceerd een specifiek doel dat middels interactie bereikt dient te worden. Deze doelen hebben over het algemeen te maken met de inhoud van de interactie, de identiteiten en relaties en/of het interactieproces op zichzelf. Hierdoor combineren frames nieuwe informatie uit de interactie met eerdere ervaringen. Kortom, meestal hebben mensen frames niet op voorhand klaar liggen maar krijgen deze vorm door middel van interactie. In deze interactie worden specifieke frames gevormd door het integreren van ervaringen uit het verleden, verwachtingen met betrekking tot de toekomst en de huidige context waarbinnen de interactie plaatsvindt (Aarts et al., 2011).

Dewulf et al. (2009) onderscheiden twee verschillende paradigma’s in de theorieën over framing: de cognitieve en de interactieve benadering. Volgens Minsky (1975, uit: Dewulf, 2009) zijn frames cognitieve representaties van in het geheugen reeds opgeslagen kennis die wordt gekoppeld aan nieuwe situaties. Cognitieve frames werken hierbij als cognitieve structuren die helpen bij het organiseren en interpreteren van binnenkomende informatie door deze te koppelen aan reeds bestaande "frames" met betrekking tot de waargenomen werkelijkheid. Zo worden situaties gekaderd binnen het reeds aanwezige repertoire van percepties over deze waargenomen werkelijkheid. Binnen de cognitieve benadering zijn frames relatief statische elementen in vergelijking tot interactieve frames.

Bij de interactieve benadering van framing ligt de focus voornamelijk op het dynamische karakter van frames. Bij deze benadering gaat het niet zozeer om de in het geheugen reeds aanwezige structuren, maar om de betekenis die partijen geven aan situaties tijdens interacties (Dewulf et al., 2009). Binnen

deze interactieve benadering staat het proces centraal waarin frames tot stand komen door middel van specifieke interactie (Dewulf et al., 2009). Volgens Dewulf et al. (2009) worden specifieke aspecten van kwesties in interactie gedefinieerd, wat aantoont dat frames ook kunnen veranderen in interactie. Volgens Aarts en van Woerkum (2005) worden frames in interactie daarom niet alleen gevormd, maar bepalen frames ook de wijze waarop de interactie verloopt. Frames worden dus enerzijds in een interactie gevormd, maar geven anderzijds ook vorm aan de interactie.

Het is opvallend dat de twee benaderingen van het concept framing zo essentieel van elkaar verschillen. Het is daarom belangrijk om voor de interpretatie van dit onderzoek kennis te hebben van deze verschillen. Het belangrijkste verschil tussen de twee benaderingen is volgens Dewulf et al. (2009) dat binnen de cognitieve benadering frames worden gedefinieerd als reeds aanwezige cognitieve representaties van de werkelijkheid terwijl binnen de interactieve benadering er juist vanuit wordt gegaan dat frames elementen zijn die tot stand komen in interactie tussen verschillende mensen. Volgens Dewulf et al. (2009) is het voorkomen van twee benaderingen van frames niet per definitie een belemmering bij het bestuderen van frames. Het is echter wel belangrijk vooraf de keuze voor het type benadering te bepalen gezien beide benaderingen een andere onderzoeksmethodiek vereisen.

Op basis van de conflicthistorie uit de casus en de onderzoeksdoelstelling zoals geformuleerd in hoofdstuk een is er in dit onderzoek gekozen voor een analyse op basis van een cognitieve benadering van frames. Het gaat er hierbij om het achterhalen van de cognitieve frames die de informanten presenteren in de context van het planningsproces en niet om het analyseren van interacties tussen verschillende partijen of informanten. De cognitieve benadering van frames sluit beter aan bij de doelstellingen en daarmee de onderzoeksvragen, zoals later in dit hoofdstuk uiteengezet, van dit onderzoek. Op basis van een theoretische verkenning van het concept framing kan worden vastgesteld dat het achterhalen van cognitieve frames waardevolle informatie kan opleveren voor toekomstige processen en samenwerkingen tussen de UvA en de VOL-BG.

Zo maakt het gegeven dat het ontwikkelingsproces van de UB een conflicthistorie kent van langer dan tien jaar, de casus expliciet interessant voor een framing analyse met als doel te achterhalen hoe partijen zichzelf, elkaar en het probleem met betrekking tot de casus framen. Kenmerkend aan weerspannige conflicten die zo'n lange periode hebben geduurd is dat frames gedurende het conflict relatief stabiel blijven, aldus Kaufman et al. (2003a). De oorzaak van deze stabiliteit is dat verschillende cognitieve frames per individu zich in de loop der tijd niet aanpassen of veranderen maar over het algemeen juist versterken. Daarnaast blijkt volgens Kaufman et al. (2003a) dat frames binnen sociale kringen veelal gedeeld worden er daarmee sociaal worden versterkt door het vertellen en delen van verhalen en perspectieven betreffende het conflict. Wanneer frames gedurende een langere periode stabiel blijven of zichzelf versterken wordt er in de literatuur gesproken over "frozen frames". Daarnaast kunnen door het achterhalen van deze cognitieve betekenisstructuren met betrekking tot het ontwikkelingsproces van de UB kunnen lessen getrokken worden voor samenwerking in de nabije toekomst.

2.3.3 Frozen frames

We hebben al eerder vastgesteld dat een van de eigenschappen van frames is dat deze niet vast staan maar steeds opnieuw worden geconstrueerd. Frames worden bewust en onbewust ingezet om bijvoorbeeld in interactie bepaalde doelen te bereiken of belangen veilig te stellen. De keuze voor een bepaald frame wordt niet alleen bepaald door het op dat moment aanwezige repertoire aan frames dat al in het geheugen aanwezig is, maar ook door de expliciete en impliciete aanwijzingen die anderen in een interactie geven (Bateson, 1972; Gray, 2003; uit: Aarts et al., 2014). In dit geval zijn frames dus

niet statisch maar dynamisch waarbij frames worden geconstrueerd in interactie, waarbij zij tezamen met ervaringen uit het verleden, integreren met verwachtingen ten aanzien van de toekomst en met inschatting van het moment (e, 2006: uit Aarts et al., 2014).

Ondanks het feit dat dit onderzoek zich expliciet richt op de cognitieve frames van informanten, kunnen frames daarentegen wel ontstaan zijn uit dynamiek en interactie. Wanneer er van deze dynamiek echter geen sprake meer is, spreken Aarts en van Woerkum (2008) van "frozen frames". Dit zijn frames die verhinderen dat partijen van hun eigen frames afstappen. Van de dynamiek door interactie is er in dit geval geen sprake meer, waardoor processen kunnen vastlopen en stagneren (Kaufman et al., 2003b). Frozen frames hebben als kenmerk dat ze in bijvoorbeeld onderhandelingen herhaaldelijk naar voren komen. Dit komt doordat deze frames bepaalde belangen onderstrepen, argumenten kracht bij zetten of op de een of andere manier een "veilig gevoel" geven (Gray, 2003). Zo is het volgens Gray voor mensen soms lastig om frames te veranderen wanneer deze al langer en sterker door personen zijn ontwikkeld. Het kan in zo'n geval moeilijk zijn voor mensen om hun frames aan te passen omdat dit bijvoorbeeld tegen de gebruikelijke of voor de hand liggende denkwijze instrijkt. Volgens Gray (2003) kunnen dergelijke frames er voor zorgen dat de onderhandelingen stagneren of in impasses terecht komen. Kaufman et al., (2003a) beschrijven bijvoorbeeld dat "frozen frames" er voor kunnen zorgen dat partijen uit een voormalig conflict terug kunnen vallen in, of kunnen vasthouden aan, oude patronen. Uit onderzoek blijkt dat conflicten sterk bijdragen aan het proces waarin frozen frames ontstaan. Zo toont onderzoek van Shmueli et al. (2006) aan dat naarmate conflicten voortduren de kans op frozen frames aanzienlijk toeneemt. Kaufman et al. (2003a) stellen dat frames binnen weerspannige conflicten bijna niet aan verandering onderhevig zijn. Onderzoek van Van Lieshout et al. (2006) laat zien dat wanneer partijen weinig tot niet met elkaar communiceren vooroordelen, stigma's en onjuistheden de ruimte krijgen waardoor het ontstaan van frozen frames wordt gestimuleerd. Door gebrek aan communicatie worden deze frozen frames nauwelijks genuanceerd of gecorrigeerd, waardoor geruchten en verhalen een nieuwe werkelijkheid vormen.

Gezien de conflictgeschiedenis met betrekking tot het ontwikkelingsproces van de UB is het, hypothetisch gezien, plausibel dat er uit de framing analyse zogenoemde frozen frames naar voren komen. Door frozen frames, die de kans op belemmering van het samenwerkingsproces vergroten, inzichtelijk te maken kan het proces van "reframing" worden gestimuleerd. Actoren laten hierbij hun eigen frame of perspectief los en zoeken gezamenlijk naar een nieuw perspectief. De ontwikkeling van een nieuw, gezamenlijk of gedeeld, perspectief wordt in de literatuur aangeduid als het proces van "reframing" (Gray, 1997; Lewicki et al., 2003, uit: Aarts et al., 2014). Gezien het voornemen van de UvA en de VOL-BG meer met elkaar samen te werken, zou het proces van reframing in de toekomst van belang kunnen zijn.

2.3.4 Reframing

Wanneer betrokken partijen hun eigen frame loslaten en daarbij op een andere manier naar elkaar, de problematiek en het proces kijken spreekt men van "reframing" (Aarts et al., 2014) Volgens Aarts et al. (2014) is het goed mogelijk dat bij reframing partijen in staat zijn mogelijkheden en oplossingen te onderzoeken die vanuit eerdere frames niet leken te bestaan. Tijdens processen van onderhandeling, verzoening of het gezamenlijk oplossen van problemen kunnen er verschuivingen optreden in zowel de frames op zich als wel de invloed die frames hebben op de dynamiek van conflicten (Kaufman et al., 2003a). Volgens Gray (2004) moeten partijen, indien zij uit een conflictsituatie komen en daarbij zoeken naar een gemeenschappelijke oplossing, een aantal aspecten reframen om een positieve verandering en onderlinge dynamiek te stimuleren. Het gaat hierbij om het reframen van bijvoorbeeld

interpretaties over de andere partij, substantieve problemen en de wijze waarop het proces plaatsvindt om het voorgenomen resultaat te bereiken. Onderdeel van dit proces is bijvoorbeeld dat wanneer men zich verdiept in de frames van de ander, een conflict kan worden vermeden. Dit kan door het in ogenschouw nemen van de frames van de andere partij of het vermogen om eigen frames te herzien om zodoende rekening te houden met de visie van de andere partij op de situatie (Gray, 2003: uit Gray 2004).

Kaufman et al. (2003a) beschrijven een framing analyse als een van de methoden om het proces van reframing te stimuleren. Zo kan volgens Kaufman et al. (2003b) het inzicht in zowel het eigen handelen als het handelen van anderen, uitgedrukt in frames, richting geven bij het oplossen dan wel beter managen van conflicten of conflicterende belangen. Dit proces zou ook een rol kunnen spelen bij de resultaten van dit onderzoek. Wanneer blijkt dat de partijen frames presenteren die een positief proces mogelijk in de weg staan, kan inzicht in deze frames het proces van reframing stimuleren.

Uit de cognitieve analyse, de uitkomst van dit onderzoek, kunnen geen conclusies worden getrokken wat betreft "reframing". Processen van reframing zouden pas kunnen worden aangetoond wanneer ook de interactieve benadering van frames een rol zou spelen in het onderzoek. Dit is niet het geval. Het is in het kader van de onderzoeksdoelstelling wel van belang kennis te nemen van het concept reframing, gezien de ambitie van beide partijen tot samenwerking en dus tot interactie. Uit de literaire verkenning in §2.3.3 blijkt dat de kans op frozen frames binnen het proces, gezien de jaren lange conflicthistorie, reëel is. Volgens Kaufman (2003b) kan een cognitieve framing analyse zoals in dit onderzoek heeft plaatsgevonden het proces van reframing van frozen frames stimuleren. Het reframen van frozen frames kan daarmee worden gezien als een van de positieve effecten op de dynamiek van een proces. De onderstaande doelen van een framing analyse die Kaufman et al. (2003a) formuleren versterken de keuze voor deze cognitieve analyse in dit onderzoek:

- het verduidelijken en vernieuwen van de perceptie op problemen in het proces;
- het aanscherpen van belangen van verschillende partijen en de wijze waarop partijen deze belangen beogen te bereiken;
- het identificeren van verschillende zienswijzen inclusief het onderzoeken van de oorzaken voor deze verschillen;
- het identificeren van verschillende zienswijzen en belangen die juist niet kunnen worden overbrugd.

Deze effecten resulteren mogelijkerwijs in het proces van *frame alignement* (Benford en Snow 1986; Benford en Snow 1988; Ketelaars et al., 2014). De inzichten uit een framing analyse geven inzicht in de mogelijkheden tot frame alignement binnen een proces. Frames die fundamenteel van elkaar verschillen of relatief ver van elkaar verwijderd zijn zullen in mindere mate gevoelig zijn voor de verschillende vormen van frame alignement dan frames die dichter bij elkaar staan. Gezien de ambitie van de UvA en VOL-BG om in de toekomst samen te werken kan worden verwacht dat de framing analyse frames aantoont die dicht bij elkaar staan of elkaar overlappen. In dit geval kan er frame alignement plaatsvinden waarbij de gepresenteerde frames van informanten van beide partijen samen komen. Het kan echter ook zo zijn dat er gezien de lange conflicthistorie van het proces frames in de analyse naar voren komen die juist meer van elkaar verschillen. Wanneer dit het geval is zullen frames minder vanzelfsprekend vatbaar zijn voor frame alignement. Op basis van de resultaten van de framing analyse uit dit onderzoek kunnen uitspraken worden gedaan over de kansen en belemmeringen voor toekomstige frame alignement op basis van de wijze waarop frames zich tot elkaar verhouden.

2.3.5 Frame Alignement

Frame alignement is een concept dat voortkomt uit de theorie over sociale mobilisatie. Volgens de grondleggers van dit concept (Benford en Snow, 1986) is frame alignement een belangrijk element binnen sociale mobilisatie of sociale bewegingen. Benford en Snow (1986) stellen dat wanneer afzonderlijke frames worden verbonden in gelijke of aanvullende frames "frame alignement" optreedt. Dit proces definiëren Benford en Snow als "frame resonantie", waarbij frames van een groep van het ene frame als een katalysator naar het andere frame overschakelen. In dit opzicht overlappen de processen van frame alignement en reframing elkaar. Het verschil is echter dat Benford en Snow het concept hebben geoperationaliseerd in een aantal strategieën waarbinnen frame alignement plaats kan vinden: *frame bridging*, *frame amplification*, *frame extension* en *frame transformation*. Volgens de theorie van Benford en Snow zouden, wanneer partijen willen samenwerken, hun frames zo moeten zijn georganiseerd dat deze op elkaar aansluiten dan wel elkaar versterken. Kortom, wanneer de UvA en de VOL-BG in de toekomst willen samenwerken zouden de partijen bepaalde (conflicterende) frames moeten reframen zodat er frame alignement plaatsvindt waarbij de frames tussen de partijen nader tot elkaar komen. Volgens Snow et al. (1986) zijn de processen van frame alignement er op gericht om verbindingen tussen groepen en/of individuen te bewerkstelligen. Hoewel dit onderzoek zich beperkt tot een framing analyse en niet de daadwerkelijke samenwerking bestudeert, kunnen op basis van deze framing analyse wel suggesties worden gedaan voor frames met potentie tot frame alignement. Ook kan er worden bestudeerd of er op basis van de data uit de interviews in het verleden sprake is geweest van frame alignement. Volgens Snow en Benford (1988) kunnen grote maatschappelijke veranderingen worden bereikt met behulp van frame alignement. Om de lezer bewust te maken van deze processen en de mogelijke effecten, worden de vier mogelijke vormen van frame alignement nader toegelicht:

- *Frame bridging*

  Frame bridging, betekent volgens Benford en Snow (1988) het overbruggen van frames of het linken van twee of meer nog niet verbonden gelijkgestemde ideologieën met betrekking tot een specifiek probleem of onderwerp. Op deze manier zijn partijen in staat om hun doelgroep te vergroten dan wel te verbreden door gelijkgestemde individuen en/of groepen te bewegen tot actie. Hierbij worden de verschillende frames van twee of meer verschillende groepen aan elkaar verbonden. Een goed voorbeeld met betrekking tot de ontwikkeling van de UB is de samenwerking die de VOL-BG in het verleden met de monumentenverenigingen is aangegaan. Door frame bridging tussen een aantal partijen tegen de sloop van de monumentale panden op het BG-terrein is er een alliantie gevormd tegen de sloop. Door het verbinden van gelijkgestemde ideologieën met betrekking tot de sloop van de ziekenhuisgebouwen ontstond een alliantie waardoor de voorheen op zichzelf staande partijen een sterkere strategische positie binnen het proces verkregen.

- *Frame amplification*

  Frame amplification is het verduidelijken, versterken of vernieuwen van een bepaald frame met betrekking tot een bepaald onderwerp, probleem of een reeks van gebeurtenissen. Binnen het proces van frame amplification wordt juist dát frame versterkt, dat het meest waarschijnlijk aansluit bij een grotere groep, maar waar mensen zich niet per definitie bewust van hoeven te zijn. Snow et al. (1986) maken binnen frame amplification onderscheid tussen waardeversterking en geloofsversterking. Met waardeversterking wordt de versterking van beoogde doelen van de betreffende partij bedoeld, terwijl het bij geloofsversterking juist gaat om de versterking van ideële en cognitieve elementen die leiden tot concrete actie.

- *Frame extension*
  De derde vorm van frame alignement is frame extension. Deze strategie is volgens Benford en Snow (1986) over het algemeen van toepassing wanneer een bepaald frame niet direct past binnen het frame van bijvoorbeeld een tweede partij. Aanhangers van deze partij hebben andere ervaringen en of waarden en /of overtuigingen. Wanneer beide partijen samen een coalitie willen vormen is het essentieel dat frames worden uitgebreid zodat deze passen binnen de kaders van beide partijen. Door het verlengen van frames sluiten deze aan op frames van de andere partij wat coalitievorming vereenvoudigt en bevordert. Wanneer we deze alignement strategie koppelen aan de mogelijke samenwerking tussen de UvA en de VOL-BG zou dit betekenen dat de partijen om nader tot elkaar te komen, hun eigen frames verruimen om betere aansluiting te vinden bij de frames van de andere partij.

- *Frame transformation*
  De laatste vorm van frame alignement die door Snow et al. (1986) beschreven wordt is frame transformation. Frame transformation is van belang wanneer de reeds bestaande waarden en overtuigingen van een partij niet overeenkomen met die van oppositiegenoten. In dit geval moeten nieuwe waarden worden ontwikkeld. Oude waarden en betekenissen moeten overboord worden gezet. Deze "misframings" volgens Snow et al. dienen opnieuw te worden gedefinieerd opdat ze passen binnen de frames van alle partijen. Deze beschrijving van frame transformation past goed binnen de definitie van het proces reframing. Hierbij laten mensen hun oude frames los om te zoeken naar een gemeenschappelijk nieuw frame.

Om te achterhalen binnen welke van de verschillende frames frame alignement heeft plaatsgevonden of waar er mogelijkheden zijn voor frame alignement strategieën is het van belang eerst te definiëren welke typen frames worden onderscheiden. In de volgende paragraaf worden daarom de verschillende typen frames die binnen de framing analyse van dit onderzoek een rol spelen nader gedefinieerd.

2.3.6 Typen frames

Naast verschillende framing paradigma's worden er ook verschillende typen frames onderscheiden. Met typen frames wordt bedoel dat wat mensen expliciet framen Dewulf et al. (2009). Frames kunnen variëren van de wijze waarop mensen zichzelf binnen een bepaald proces framen tot de manier waarop de oplossing van een probleem geframed wordt. Verschillende typen frames zijn door onderzoekers gedefinieerd (Gray, 2003; Kaufman et al., 2003a; Shmueli et al., 2006; en Van Lieshout et al., 2006). Middels literatuuronderzoek zijn díe frames geïdentificeerd die het meest van betekenis zijn voor dit onderzoek, namelijk:

- *Identiteitsframes*
  Identiteitsframes zijn frames gebaseerd op de wijze waarop mensen zichzelf zien in relatie tot anderen (Van Bommel et al., 2006). Betrokkenen bij een conflict framen zichzelf in een bepaalde identiteit die zij binnen de context van het conflict hebben aangenomen (Kaufman et al., 2003a). Deze identiteit ontwikkelt zich in samenhang met het zelfbeeld van individuen, hun persoonlijke belangen en de voorkeuren van de groep waartoe een individu behoort (Shmueli et al., 2006). Volgens Shmueli et al., (2006) zijn identiteitsframes vaak opvallend en onderdeel van de gepolariseerde discours in weerspannige conflicten. Daarnaast blijken deze frames relatief statisch van karakter waardoor ze zelden veranderen in een korte periode. Mensen zijn geneigd informatie en/of perspectieven te negeren wanneer blijkt dat hun identiteit wordt bedreigd. Als reactie hierop versterken mensen veelal de banden met

gelijkgestemde individuen of groepen en zijn mensen geneigd opponenten negatief te karakteriseren (Kaufman et al., 2003a).

- *Karakteriseringsframes*
  Karakteriseringsframes zijn volgens Gray (2003) uitdrukkingen van individuen of groepen over de wijze waarop zij de ander zien. Karakteriseringsframes geven antwoord op de vraag: "Wie zijn zij?" en geven volgens Shmueli et al. (2006) een gereduceerde reflectie op het karakter van andere individuen of partijen. Volgens Kaufman et al. (2003a) zijn karaktersiseringsframes nauw verwant aan stereotypering en kan de aard van deze frames zowel positief als negatief zijn. Binnen weerspannige conflicten valt het op dat de karakteriseringsframes voor anderen vaak aanzienlijk verschillen van de wijze waarop partijen zichzelf zien. Zulke karakteriseringsframes ondermijnen vaak de anderen door bijvoorbeeld de legitimiteit of motivatie van de partij in kwestie in twijfel te trekken. Kaufman et al. (2003a) maken de vergelijking tussen een Al Qaeda strijder en een Amerikaanse soldaat. In het Westen wordt de soldaat gezien als een vrijheidsstrijder terwijl een Al Qaeda strijder wordt geframed als een terrorist. Anderzijds zal de Al Qaeda strijder zichzelf koppelen aan de identiteit van een voorvechter voor de bescherming van de Islam waarbij hij de soldaat juist karakteriseert als terrorist. Volgens Kaufman et al. (2003a) zijn karakteriseringsframes veelal gekoppeld aan identiteitsframes waarbij het karakteriseren van de ander dient ter versterking van de eigen identiteit.

- *Probleem frames*
  Probleem frames zijn frames die uitdrukking geven aan de manier waarop mensen praten over een probleem, inclusief de oorzaken en oplossingen van het probleem (van Lieshout et al., 2006). Gray (2003) sluit hierop aan door te stellen dat probleemframes duidelijkheid geven over de wijze waarop informanten het probleem zien. Hierbij wordt inzicht geven in juist die aspecten die voor elke partij belangrijk zijn.

- *Procesmanagement frames*
  Procesmanagement frames verwijzen naar de verschillende visies over de best mogelijke manier om tot een oplossing van het probleem te komen. Binnen weerspannige conflicten bestaan vaak meerdere visies over de beste oplossing. Grote verschillen in proces management frames houden meestal verband met de complexiteit van oplossingen en de onzekerheid over de mogelijke uitkomsten en gevolgen die hierbij een rol spelen (Kaufman et al., 2003a; Shmueli et al., 2006). Volgens Kaufman et al. (2003a) vormt de wijze waarop partijen de best mogelijk oplossing van een geschil framen veelal de kern van een weerspannig conflict. Afhankelijk van de identiteitsframes, karakterframes en probleemframes kunnen partijen zeer verschillend denken over de best mogelijke oplossing van een conflict. Vanwege de complexiteit van het conflict en de mogelijke oplossingen kunnen oplossingen leiden tot onzekerheden over de gevolgen ervan. Hierdoor kunnen groepen significant verschillend denken over de best mogelijk oplossing van een conflict. Een partij kan er bijvoorbeeld van overtuigd zijn dat het betrekken van een derde neutrale partij in de rol van een mediator de beste oplossing biedt. De andere partij kan juist overtuigd zijn dat een besluit van de rechtbank tot het beste en eerlijkste resultaat kan leiden (Kaufman et al., 2003a)

- *Issue frames*
  Issue frames zijn vergelijkbaar met probleem frames maar worden in het kader van dit onderzoek onderscheiden door een probleem nader te verkennen en te specificeren. Volgens

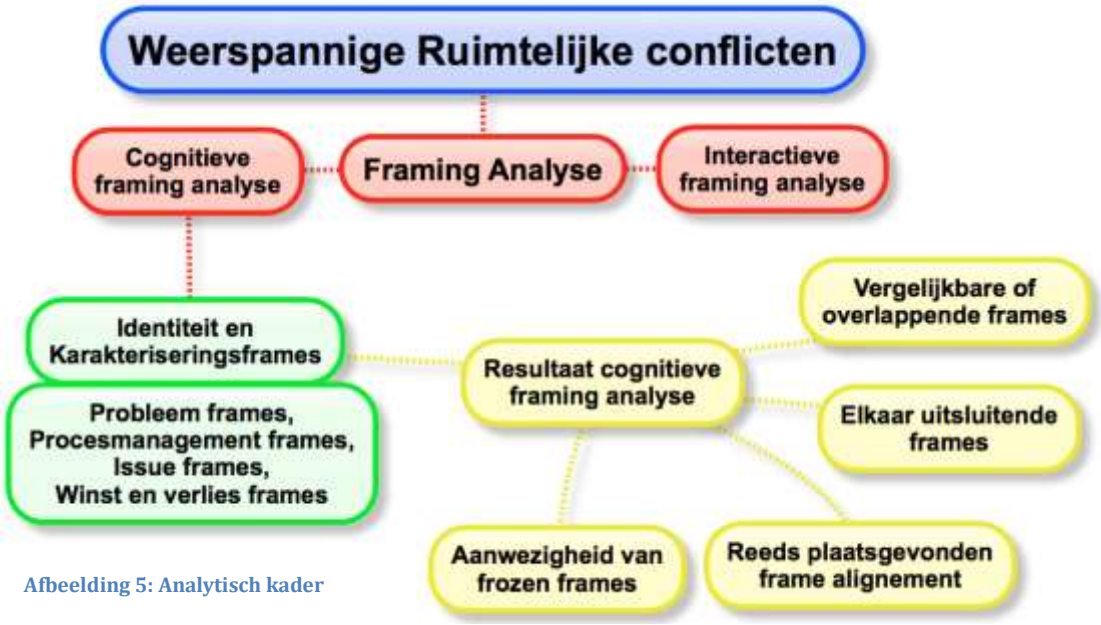
Kaufman et al. (2003a) hebben alle partijen binnen een conflictsituatie hun eigen perceptie en benadering van verschillende voor hen relevantie issues. Issue frames zijn frames over onderwerpen waarin onenigheid tussen partijen zich als het ware uitkristalliseert. In dit onderzoek helpen issue frames om een probleem nader te specificeren en nog meer bloot te leggen. Dit zijn onderwerpen die prominent naar voren kwamen tijdens de interviews wanneer het ging over de ontwikkeling van de UB. Met het aantonen van deze issue frames krijgen probleem frames een verdiepende betekenis en helpen issue frames bij het identificeren en kaderen van zowel kansen als problemen bij het vervolg van het proces, kortom: het framen van issues omvat de betekenis die mensen geven aan een kwestie, gebeurtenis of probleem (Dewulf et al., 2009) De issue frames helpen daarom om tegenstellingen tussen de partijen te identificeren maar daarbij ook kansen voor frame alignement bloot te leggen.

- *Winst en verlies frames*
  Kenmerkend voor weerspannige conflicten is dat partijen binnen een conflict over het algemeen geneigd zijn zich te concentreren op de dreiging van een potentieel verlies in plaats van zich te focussen op de mogelijkheden voor winst (Kaufman et al., 2003a). Zo hebben mensen volgens Kaufman et al. de neiging om anders op een voorgenomen actie te reageren wanneer de verwachte gevolgen zijn geformuleerd in termen van verlies in tegenstelling tot winst. Shmueli et al. (2006) benadrukken daarom dat de oplossingen voor problemen of issues beïnvloedbaar of manipuleerbaar zijn wanneer deze bewust worden geframed als zijnde een verlies of een winst. Wanneer de focus ligt op winst, zijn partijen over het algemeen geneigd positiever te reageren dan wanneer men de focust legt op een potentieel verlies.

De theorieën en de theoretische keuzes die in dit hoofdstuk zijn gemaakt zijn samengevat in een figuur, zoals weergegeven in §2.4 waarin het analytische kader van dit onderzoek zichtbaar wordt.

2.4 Analytisch kader

Nu de theorie waarop dit onderzoek zich baseert duidelijk is, kunnen de keuzes en theoretische benaderingen die ten grondslag liggen aan dit onderzoek worden gevisualiseerd in een "analytisch kader". Dit analytische kader helpt om de theoretische onderbouwing van de onderzoeksresultaten vanuit een overzichtelijk figuur te verduidelijken.

Afbeelding 5: Analytisch kader

2.5 Onderzoeksvragen

Nu de theorie achter de onderzoekscasus is verkend kunnen het onderzoeksthema en de centrale onderzoeksvraag worden gespecificeerd in theoretisch geïnformeerde onderzoeksvragen. Naar aanleiding van de probleemstelling en doestelling uit hoofdstuk één is er op basis van de theoretische verkenning uit dit hoofdstuk de volgende onderzoeksvraag, met deelvragen, geformuleerd:

Hoofdvraag:

- *Hoe framen de UvA, de VOL-BG en het SDC het planningsproces van de UB op het BG-terrein?*

Deelvragen:

- *Welke invulling geven de UvA, de VOL-BG en het SDC ten aanzien van het planningsproces op het BG-terrein aan de typen cognitieve frames?*
- *Welke gepresenteerde frames bieden perspectief op frame alignement en welke frames staan mogelijk een constructief overleg in de weg?*
- *Kan op basis van de framing analyse worden vastgesteld dat er sprake is van een verzoenend proces tussen de UvA en de VOL-BG, of is er nog altijd sprake van een (weerspannig) conflict?*

3. Onderzoeks-methodologie

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de onderzoeksstrategie uiteengezet die tijdens het onderzoek is toegepast. Met behulp van de theoretische verkenning over frames en framing uit hoofdstuk twee worden de methodische keuzes van het onderzoek in dit hoofdstuk gemotiveerd. Zo wordt de kwalitatieve onderzoeksmethodiek beargumenteerd in §3.2 en de opzet van het onderzoek toegelicht in §3.3. Dit wordt gedaan middels een omschrijving en motivatie van de selectie van informanten, de methodiek, het systeem waarop onderzoeksdata zijn verkregen en een toelichting op de wijze waarop de data zijn geanalyseerd en vervolgens gerapporteerd.

3.2 Kwalitatief onderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd door middel van een kwalitatieve onderzoeksmethodiek. Volgens Silverman (2006) geeft kwalitatief onderzoek de mogelijkheid tot dieper inzicht in ideeën, achtergronden, motieven en beweegredenen binnen de context van een bepaald probleem met als doel het boven tafel krijgen van zoveel mogelijk informatie, argumenten en ideeën. Dit in tegenstelling tot kwantitatief onderzoek dat zich voornamelijk focust op het achterhalen van zoveel mogelijk numerieke informatie. Hoewel er middels een kwantitatief onderzoek een significant grotere onderzoekspopulatie kan worden bereikt (binnen de grenzen van haalbaarheid), is de informatie die een kwantitatief onderzoek oplevert beduidend minder gedetailleerd en uitgebreid dan wanneer een onderzoek plaatsvindt middels kwalitatieve onderzoeksmethoden. Het doel van kwalitatief onderzoek sluit dus goed aan bij het doel van dit onderzoek: “het verkrijgen van inzicht in de gebeurtenissen en verschijnselen die lokaal geconstrueerd worden waardoor een dieper inzicht in ideeën, achtergronden, motieven en beweegredenen binnen het kader van een bepaald probleem wordt verkregen” (Silverman, 2006).

Met behulp van de kwalitatieve onderzoeksmethoden wordt met dit onderzoek inzicht verschaft in verschillende soorten frames die informanten naar voren brengen. Hierdoor is inzichtelijk gemaakt welke inhoud informanten aan deze frames geven en is getracht verbanden te vinden en deze te categoriseren. In het kader van een framing analyse is deze vorm van informatiewinning veel waardevoller dan bijvoorbeeld het verzamelen van aantallen of de statistische weergave van correlaties tussen variabelen die van te voren bedacht zijn (Muijres en Aarts, 2011). Naast het feit dat de doelen van kwalitatief onderzoek overeenkomen met de doelen uit dit onderzoek blijkt uit de theoretische verkenning over framing dat kwalitatieve onderzoeksmethodieken zich het beste lenen voor het beantwoorden van de hoofd- en deelvragen van dit onderzoek (Gray, 2004; Kaufman et al. 2003a; Shmueli et al. 2006; Van Lieshout et al. 2006; Muijres en Aarts, 2011). Een ander voordeel van de kwalitatieve onderzoeksmethodiek is dat de kern van dit onderzoek inzicht wil geven in de wijze waarop mensen handelen en de wijze waarom mensen zo handelen. Dit betreft gevoelige en complexe informatie die door een kwantitatieve onderzoeksmethodiek onvoldoende naar voren zouden komen. (Muijres en Aarts, 2011).

Naast de diepere en uitgebreidere data analyse met behulp van de kwalitatieve onderzoeksmethodiek helpen de onderzoeksdata ook bij de het versterken en interpreteren van de onderzoeksresultaten. Zo zijn bij het rapporteren van de framing analyse onderzoeksdata gebruikt om de analyse duidelijker weer te geven en te onderbouwen. Hierdoor is de kwalitatieve onderzoeksmethodiek niet alleen van belang bij het tot stand komen van de onderzoeksresultaten maar ook bij de interpretatie ervan.

3.3 Opzet van het onderzoek

Nu de richting van het onderzoek duidelijk is, de keuze voor een framing analyse vanuit het cognitieve paradigma is gemotiveerd en de voorkeur voor een kwalitatieve onderzoeksmethodiek boven een kwantitatieve onderzoeksmethodiek is toegelicht, is het tijd om het onderzoek nader te concretiseren, namelijk: hoe heeft het onderzoek plaatsgevonden. Om duidelijk te maken op wie het onderzoek van toepassing is geweest, wordt inzicht gegeven in de selectie van de informanten. Vervolgens wordt de operationalisering van het onderzoek omschreven opdat de volledige context, waarbinnen het onderzoek heeft plaatsgevonden, helder is en de betekenis van de empirische hoofdstukken duidelijk wordt.

3.3.1 Selectie van informanten

Dit onderzoek richt zich op drie partijen binnen het planningsproces van de UB op het BG-terrein: de Vereniging Openbaar en Leefbaar Binnengasthuisterrein (VOL-BG), de Universiteit van Amsterdam (UvA) en het Stadsdeel Centrum (SDC). Hoewel er bij het ontwikkelingsproces van de UB meer partijen betrokken zijn, richt dit onderzoek zich op deze (in dit specifieke kader) drie belangrijkste partijen. De keuze voor deze drie partijen staat in direct verband met de aanleiding van dit onderzoek, namelijk de vraag van de VOL-BG hoe de samenwerking met de UvA vorm te geven. Gezien de conflicthistorie die deze partijen met elkaar delen en het voornemen tot samenwerking tussen de VOL-BG en de UvA is er expliciet voor gekozen deze partijen centraal te stellen. Ook het SDC is bij het onderzoek betrokken gezien haar verantwoordelijkheid voor de openbare ruimte, de faciliterende rol die de partij in het verleden, huidige proces en met het oog op de toekomst wil vervullen en vanwege de essentiële momenten in het proces dat het SDC bij de ontwikkeling van de UB betrokken is geweest.

In dit onderzoek wordt er dus onderscheid gemaakt tussen drie partijen: de VOL-BG (totaal 8 informanten), de UvA (totaal 9 informanten) en het SDC (totaal 3 informaten). In bijlage I van dit rapport is een overzicht te vinden van de wijze waarop informanten bij het ontwikkelingsproces van de UB betrokken zijn. Op basis hiervan zijn informanten geselecteerd en uitgenodigd aan dit onderzoek mee te werken. Omdat het in het kader van de framing analyse gaat om de wijze waarop partijen zichzelf, elkaar en het proces framen is het niet relevant om informanten te personifiëren. De bijlage is daarom zoveel mogelijk geanonimiseerd zonder daarbij afbreuk te doen aan de relevantie van de betrokkenheid van informanten.

Bij de selectie van de informanten is gebruik gemaakt van twee verschillende *sampling* methoden. De reden hiervoor is dat de onderzoeksgroepen bestaat uit twee verschillende soorten groepen: een groep met informanten die persoonlijk bij het proces betrokken zijn, en een groep informanten die professioneel bij het proces betrokken zijn. Binnen de UvA en het SDC zijn informanten benaderd vanwege een specifieke functie en betrokkenheid bij het proces. Bij de keuze van informanten van de VOL-BG is gebruik gemaakt van het sociale netwerk van de informanten. Binnen de VOL-BG speelt namelijk sociale betrokkenheid bij het proces een rol en is er geen sprake van professionele betrokkenheid. Bij de selectie van de informanten van de VOL-BG is daarom gebruik gemaakt van de zogeheten *Snowball Sampling* methodiek (De Vaus, 2001). Dit wil zeggen dat er gebruik is gemaakt van het sociale netwerk van een informant om in contact te komen met nieuwe informanten. De benadering van informanten binnen de UvA en het SDC heeft plaatsgevonden middels een *Purposive Sampling* methode (Ibid.). Dit wil zeggen dat er doelgericht informanten van de betreffende groepen zijn benaderd op basis van functie en betrokkenheid bij de realisatie van de UB.

3.3.2 Semi-gestructureerde interviews

Cognitieve frames laten zich het beste onderzoeken als mensen de gelegenheid krijgen om hun eigen verhaal te vertellen in plaats van vooraf vastgestelde vragen van de onderzoeker te moeten beantwoorden (Van Lieshout et al., 2006; Muijers en Aarts, 2011). Kaufman (2003a) en Gray (2004) beschrijven interviews als een van de belangrijkste onderzoeksmethodieken bij het uitvoeren van een framing analyse. Om deze reden is er dan ook gekozen voor semi-gestructureerde interviews als primaire onderzoeksmethodiek. Op deze manier is er zoveel mogelijk ruimte voor de informant voor het vertellen van zijn verhaal.

Op basis van de onderzoeksresultaten van de ACT-groep (ACT, 2013), verkennende gesprekken met informanten van de VOL-BG (Veer et al., 2013; Ruigrok et al., 2013) en het bijwonen van ontmoetingen tussen de UvA en de VOL-BG[2] zijn onderwerpen en deelonderwerpen samengesteld die tijdens de interviews aan de orde zijn gekomen. Deze onderwerpen hebben geresulteerd in een topiclijst ter ondersteuning van de interviews. Er is er bij de toepassing van deze topiclijst expliciet op gelet dat er tijdens de gesprekken voldoende ruimte en vrijheid is geweest voor de informant om datgene in te brengen dat relevant geacht werd binnen de kaders van het onderzoek. Op deze manier is zo goed mogelijk gepoogd de specifieke normen, waarden, doelen, interesses, overtuigingen en kennis van mensen op het moment van de interviews te achterhalen. De topiclijst van deze interviews is te vinden in bijlage II.

In totaal zijn er twintig interviews afgenomen. Om zeker te zijn van een zo representatief mogelijk onderzoeksresultaat zijn voor de interviews met betrokkenen vanuit de UvA en het SDC díe informanten benaderd die zich het meest met de ontwikkeling van de UB bezighouden. Dit heeft geresulteerd in een lijst van 9 informanten vanuit de UvA. Deze lijst is gebaseerd op een overzicht van betrokken personen bij het project. Dit overzicht is afkomstig van de heer Nijsten, vertegenwoordiger van de UvA binnen de begeleidingscommissie van het Wetenschapswinkel-project. Voor het SDC heeft dit geresulteerd in een lijst met 3 informanten, afkomstig uit een overzicht van betrokkenen bij het project van de heer Gielstra, vertegenwoordiger van het SDC in de begeleidingscommissie van het project.
Bij de interviews van de VOL-BG was een vooropgezette selectie van informanten minder relevant, zoals dit nader is toegelicht in paragraaf 3.3.1. Volgens Baarda et al. (2006) is de meest optimale manier van dataverzameling binnen kwalitatief onderzoek het doorvragen totdat alle gewenste informatie boven tafel is en er geen relevante nieuwe informatie meer aan de orde komt. Informanten van de VOL-BG zijn een voor een geïnterviewd totdat er voor het onderzoek geen relevante nieuwe informatie meer kwam. In totaal zijn hiervoor acht interviews afgenomen (zie: bijlage I voor een gedetailleerd overzicht van de voor de interviews geselecteerde informanten). Wat de VOL-BG betreft is er daarom sprake van inhoudelijke verzadiging. Van dit saturatiepunt was alleen sprake bij de interviews met informanten van de VOL-BG. Gezien informanten van de VOL-BG op een gelijke wijze bij het planningsproces betrokken zijn was het mogelijk inhoudelijke verzadiging te bereiken. Van het saturatiepunt is binnen de UvA en het SDC als onderzoeksgroepen geen sprake. De oorzaak hiervan is dat binnen deze partijen informanten zijn benaderd op basis van verschillende functies in het ontwikkelingsproces zoals uiteengezet in paragraaf 3.3.1. De resultaten van de interviews waren van dien aard dat er geen extra interviews zijn afgenomen. De representativiteit van de interviews op basis van deelnemende informanten aan dit onderzoek wordt weergegeven in bijlage I.

[2] Bijeenkomsten waarbij er ontmoetingen hebben plaatsgevonden tussen informanten van de VOL-BG en de UvA die van invloed zijn geweest op het samenstellen van de topiclijst van de interviews: (1) begeleidingscommissie bijeenkomst 5/7/2013, (2) Koffie bij de buren: oktober 2013 (3) Begeleidingscommissie bijeenkomst 12/12/2013.

De interviews duurden gemiddeld 60 minuten, variërend van 45 minuten tot 105 minuten (zie: bijlage I). Er is getracht de kans op sociaal wenselijke antwoorden van informanten zoveel mogelijk te beperken door van te voren af te spreken namen te vervangen door codes. Hieruit kan niet worden afgeleid van wie de data afkomstig zijn, maar is enkel inzichtelijk tot welke onderzoeksgroep de informant behoort. (VOL-BG, UvA of SDC). De informanten zijn thuis of op kantoor opgezocht waardoor de interviews plaats hebben gevonden in een voor de informant vertrouwde omgeving. Alle informanten die na selectie benaderd zijn waren bereid om aan het onderzoek mee te werken.

Voordat de interviews van start gingen werden informanten op de hoogte gebracht van het doel ervan. Omdat een framing analyse gaat om de betekenis die partijen geven aan o.a. zichzelf, aan anderen en aan het proces, vergroot het gebruik van citaten de kwaliteit van het onderzoek. Voorafgaand aan de interviews is gevraagd of informanten instemden met opname van de gesprekken en met het gebruik van letterlijke citaten uit de gesprekken voor de verslaglegging van het onderzoek. Een deel van de informanten ging hiermee bij voorbaat akkoord, anderen wilden voor gebruik inzage in de gebruikte citaten. Toen bekend was welke citaten bij de rapportage gebruikt zouden worden heeft er bij informanten die dit als voorwaarde voor deelname stelden een zogeheten members check plaatsgevonden. Dit is gebeurd door een terugkoppeling van de gebruikte citaten naar deze informanten. Alle informanten zijn akkoord gegaan met het gebruik van de citaten.

Om misverstanden te voorkomen worden de analyses uit het onderzoek door het gebruik van letterlijke citaten uit de interviews begeleid. Dit heeft als functie de analyse te verklaren, te versterken en weer te geven op basis van welke gegevens de conclusies uit dit onderzoek zijn getrokken. Dit verklaart tevens de “spreektaal” van de citaten in de rapportage. Hiervoor is bewust gekozen om de integriteit van het onderzoek te waarborgen. Eén van de informanten is hiermee niet akkoord gegaan. De citaten van deze informant zijn naar aanleiding van de terugkoppeling taalkundig door de informant geoptimaliseerd en aldus weergegeven (informant: UvA-H).

3.4 Data analyse

De ruwe data die ten grondslag liggen aan dit onderzoek komen voort uit de transcripties van de twintig interviews die in de periode van januari tot en met maart 2014 hebben plaatsgevonden. Deze interviews zijn zo snel mogelijk nadat ze hebben plaatsgevonden letterlijk getranscribeerd. Op basis van deze transcripties is de onderzoeksdata gecategoriseerd in vier verschillende thema’s. Dit zijn de thema’s die tijdens de interviews centraal hebben gestaan en op basis van het ACT-rapport (ACT-groep, 2013) de projectaanvraag (Kruit, 2013), verkennende gesprekken met leden van de VOL-BG (Veer et al., 2013; Ruigrok et al., 2013) en ontmoetingen tussen leden van de VOL-BG en medewerkers van de UvA (Koffie bij de buren, oktober 2013; Begeleidingscommissie juli 2013; begeleidingscommissie; december 2013) zijn opgesteld:

1) De voorgeschiedenis van het ontwikkelingsproces
2) Het Binnengasthuisterrein
3) De nieuwe universiteitsbibliotheek
4) Communicatie tussen de partijen onderling

Op basis van deze vier thema’s zijn de transcripties samengevat en uitgewerkt in een document waarin deze thema’s systematisch zijn beschreven en worden begeleid door letterlijke citaten uit de interviews. Op basis van dit document is de framing analyse tot stand gekomen. Doormiddel van een specifieke analyse waarbij de verschillende typen frames in acht zijn genomen is het

onderzoeksmateriaal geanalyseerd. Het gaat hierbij om de typen frames zoals deze eerder in het theoretisch kader zijn gedefinieerd:

- identiteitsframes: (hoe zien informanten zichzelf binnen het proces);
- karakteriseringsframes: (hoe zien informanten de andere partij in het proces);
- probleem frames: (hoe zien partijen het probleem);
- procesmanagement frames (hoe managen partijen het proces;
- issue frames: (hoe framen partijen verschillende issues);
- winst en verlies frames: (focussen frames op verlies of op een te behalen winst).

Alle citaten uit het document zijn hierbij gekoppeld aan een type frame dat binnen het citaat aan de orde is. Met andere woorden, als welk type frame kunnen de citaten worden geïdentificeerd? De citaten zijn hierbij cross-case geclusterd. Uit deze clusters van verschillende typen frames zijn overkoepelende frames gedefinieerd. Zo is er bijvoorbeeld een identiteitsframe waarin informanten van de VOL-BG zich identificeren als "hoeders van het BG-terrein". Dit specifieke frame komt niet voort uit een letterlijk citaat maar is gebaseerd op verschillende identiteitsframes binnen citaten zoals deze met informanten van de VOL-BG naar voren zijn gekomen. "Hoeders van het BG-terrein" is hierin geselecteerd als een representatief overkoepelend frame dat informanten presenteren.
Hierdoor zijn de verschillende frames die een rol van betekenis spelen bij het planningsproces in de beleving van de partijen gestructureerd en gerapporteerd.

Vervolgens heeft er op basis van deze analyse van cognitieve typen frames een analyse plaatsgevonden op basis van het analytisch kader zoals staat weergegeven in §2.4. Er is hierbij op basis van dit analytisch kader gezocht naar verbanden tussen de verschillende frames en wat deze betekenen voor het ontwikkelingsproces van het BG-terrein. Deze analyse geeft aan hoede frames zich tot elkaar verhouden, of specifieker: op welke punten de frames aansluiting vinden bij elkaar en op welke punten juist niet. Daarnaast is er hierbij gelet op de mogelijke aanwezigheid van frozen frames en frame alignement en de betekenis hiervan voor het proces zoals uiteen is gezet in hoofdstuk twee.

3.5 Verslaglegging

De resultaten van de analyse zijn gebundeld en vastgelegd in de vorm van een framing analyse zoals in de hoofdstukken vier en vijf van dit onderzoeksrapport staan beschreven. De frames uit deze framing analyse omvatten de overkoepelende frames zoals deze zijn omschreven in de voorgaande paragraaf. Deze overkoepelende frames worden in de verslaglegging ondersteund door letterlijke citaten uit de interviews. Het gebruik van citaten geeft de lezer een indruk van de herkomst van de gepresenteerde frames dan wel een gedeelte of een specifiek onderdeel hiervan. Letterlijke citaten in kwalitatief onderzoek maken de lezer bewust duidelijk dat de gepresenteerde gegevens daadwerkelijk bestaan en wat hiervan de herkomst is. Dit komt de kracht van de analyse, de betrouwbaarheid van de onderzoeksresultaten en de navolgbaarheid van het onderzoek ten goede.
De framing analyse is weergegeven in het vierde en vijfde hoofdstuk van dit onderzoeksrapport. In hoofdstuk vier worden de identiteits en karakteriseringsframes gepresenteerd en geanalyseerd. De overige frames komen in hoofdstuk vijf aan de orde. Deze verdeling komt voort uit verschillende categorieën frames die van toepassing zijn tijdens conflicten zoals Dewulf et al. (2009) deze onderscheiden.

De verslaglegging van dit onderzoek heeft de vorm van een masterthesis. Door het samenbrengen van wetenschappelijke literatuur over het onderwerp en de resultaten van dit onderzoek kunnen verschillende frames binnen de casus worden onderscheiden en van betekenis worden voorzien.

4. Identiteits- en karakteriserings-frames

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt het eerste gedeelte van de uitwerking van de framing analyse beschreven. De identiteitsframes en karakteriseringsframes worden in dit hoofdstuk systematisch doorlopen zodat aan het einde van dit hoofdstuk op basis van de uitspraken van de informanten de eerste onderzoeksvraag kan worden beantwoord met betrekking tot deze typen frames:

- *Welke invulling geven de UvA, de VOL-BG en het SDC ten aanzien van het planningsproces op het BG-terrein aan de typen cognitieve frames?*

De identiteits- en karakteriseringsframes worden verklaard vanuit de data die de interviews hebben opgeleverd. Daarbij wordt gebruik gemaakt van overkoepelende frames zoals toegelicht in hoofdstuk drie. Deze algemene frames die representatief zijn voor de frames die de verschillende informanten presenteren worden, al dan niet ondersteund door citaten uit de interviews, in dit hoofdstuk weergegeven. Het citaat slaat op het specifieke frame of een gedeelte ervan. Elke opsomming van frames wordt afgesloten met een conclusie. In deze conclusie wordt stilgestaan bij het beantwoorden van de tweede onderzoeksvraag:

- *Welke gepresenteerde frames bieden perspectief op frame alignement en welke frames staan mogelijk een constructief overleg in de weg?*

Bij het beantwoorden van deze onderzoeksvraag staan vier focuspunten centraal. Zij sluiten aan bij de theoretische verkenning uit hoofdstuk twee:

- Welke frames lopen per groep in vergelijking met elkaar uiteen?
- Welke frames tonen per groep gelijkenissen?
- Zijn er binnen typen frames zijn frozen frames te herkennen?
- Heeft er binnen typen frames frame alignement plaatsgevonden?

Dit hoofdstuk is zo opgebouwd, dat vraag na vraag aan de hand van de theorie en relevante citaten wordt beantwoord.

4.2 Identiteitsframes

De eerste frames die nader zijn bestudeerd zijn de identiteitsframes die informanten van de partijen presenteren. Twistende partijen framen zichzelf binnen een bepaalde identiteit die zij in het proces innemen. Identiteitsframes geven daarom antwoord op de vraag: "Wie ben ik?". In de interviews zijn verschillende identiteitsframes aan de orde gekomen die in deze paragraaf worden weergegeven en middels citaten worden ondersteund.

4.2.1 Identiteitsframes van informanten van de VOL-BG

Wanneer informanten van de VOL-BG terugkijken op de periode voorafgaand aan de jaren '90 identificeren zij zich in de interviews over deze periode als proactieve, betrokken en invloedrijke burgers die het gevoel hadden door middel van eigen initiatieven hun woonomgeving naar hun hand te kunnen zetten. Bewoners hadden samen met de universiteitsraad een werkgroep hebben gevormd om de sloop van het ziekenhuis te voorkomen. Een van de informanten zegt het volgende over deze periode:

> *"Amsterdam bestond ik geloof 800 jaar en vanuit het college van bestuur ging er naar de universiteitsraad een verzoek om in het kader van "Amsterdam 800" te kijken in hoeverre de UvA ook samen met de mensen die in de stad wonen, om te kijken hoever die twee met elkaar tot betere dingen zouden kunnen komen dan dat er tot nu toe was. Er lag een plan om dus het hele BG-terrein na vertrek van het ziekenhuis helemaal plat te gooien. De hele Oude Turfmarkt, alles. Daar was de universiteitsraad faliekant op tegen en toen in '75 hebben we dus met die werkgroep in de buurt brieven verspreid en een meeting georganiseerd" (VOLBG-A)*

Dit beeld past ook in het tijdsbeeld van deze periode. Een van de informanten refereert aan de tijd van de krakers als periode waarin de werkgroep met de universiteitsraad destijds is opgezet. Volgens een van de informanten was het, gezien het tijdsbeeld, gebruikelijk dat er een werkgroep werd opgezet en dat het opstellen van een visie over het gebied in samenspraak met een grote groep mensen plaatsvond:

> *"Het was kraaktijd, het was een tijd van "power to the people" zal ik maar zeggen. Dus het klopte helemaal in dat tijdsbeeld gezien, dat daar een grote groep mensen zich mee bezig ging houden." (VOLBG-A)*

De decentralisatie van de universiteitsgebouwen in 1995 heeft, wat dit identiteitsframe van de VOL-BG betreft, gezorgd voor een omslagpunt. Zo framen informanten van de VOL-BG zich terugkijkend op deze periode als bewoners die strijden voor hun idealen, maar ze zijn daarbij relatief machteloos komen te staan tegenover het huisvestingsbeleid van de UvA, zo blijkt uit interviews. Dit frame wordt benadrukt door een informant die de sloop van een gedeelte van de kinderkliniek aandient als voorbeeld van sloop door de UvA ondanks de strijd hiertegen van bewoners:

> *"De universiteit kreeg meer zelfstandigheid. Dat was gekoppeld aan de ministeries die eerst alles deden, alles beslisten. Er ging toen meer macht naar het college van bestuur en noem maar op. De tijd van de managers, de grote dromen. […] Toen kwamen er weer nieuwe dromen en toen hebben ze een deel van de kinderkliniek afgebroken. Nou dat vonden we heel erg. Heel erg. Hebben we heel hard tegen gestreden. Dat hebben we verloren en zo is het in de tijd gezien steeds verder gegaan. Dus toen werd die kinderkliniek gesloopt. Daar kwam dat*

ronde gebouwtje van Theo Bos. Toen begonnen ze te denken aan sloop van panden aan de Grimburgwal dus die grote wat sombere gebouwen. Gebouw 1 en 2. Toen is de buurt weer actiever geworden, want je zakt in als het de goede kant op gaat. Dan gaan mensen zich weer met andere dingen bezig houden. Toen kwamen we weer tot de ontdekking: 'He, er dreigt gevaar'. Toen kwamen we dus weer in actie." (VOLBG-A)

Zo nu en dan is deze strijd van bewoners tegen sloop ook wél succesvol. Wanneer de UvA bijvoorbeeld besluit om geen beroep aan te tekenen bij de Raad van State tegen het nietig verklaren van de sloopvergunning door de Rechtbank van Amsterdam in het voorjaar van 2012, lijken de plannen voor sloop definitief van de baan. Een informant zegt hierover het volgende:

"*In februari 2012 werd in Perdu het debat gehouden, georganiseerd door PvdA jongeren. GroenLinks en de PvdA hebben zich toen duidelijk tegen sloop van monumenten uitgesproken en aan de UvA gezegd dat verdere medewerking aan het verlenen van diverse vergunningen zou worden gegeven als de monumenten werden behouden. In mei 2012 heeft het dagelijks bestuur van het Stadsdeel het beroep bij de Raad van State ingetrokken. Toen stond de UvA alleen. […] Uiteindelijk trok ook de UvA het beroep bij de Raad van State in nadat er met het Stadsdeel een convenant gesloten was." (VOLBG-A)*

Bij informanten van de VOL-BG spreekt een duidelijke trots wanneer zij terugkijken op de periode waarin zij het behoud van de monumentale panden op het BG-terrein, in een hechte samenwerking met andere partijen, hebben bereikt. Deze hechte samenwerking blijkt uit het volgende citaat waarin een informant toelicht hoe deze destijds werd ingevuld:

"Deze samenwerking was bijzonder goed. Ieder heeft steeds op eigen titel bezwaar-, beroep- en verweerschriften ingediend en verdedigd bij het Stadsdeel, de Provincie, de Raad van State en de Rechtbank. […] Alle relevante informatie werd met elkaar uitgewisseld. Er was regelmatig mondeling overleg. Ieder had een eigen advocaat. […] De vijf organisaties verwoordden hun eigen uitgangspunten op hun eigen wijze maar uiteindelijk hadden we samen een doel en dat was het behoud van de monumenten." (VOLBG-A)

Het identiteitsframe waarbij informanten van de VOL-BG zichzelf identificeren als "idealisten die voor hun belangen opkomen" is in de periode waarin de interviews hebben plaatsgevonden nog altijd sterk aanwezig. In vrijwel elk interview komt naar voren dat informanten van de VOL-BG de belangen van het BG-terrein vertegenwoordigen én verdedigen. Niet alleen voor zichzelf, maar ook in het belang van het gebied als een groter geheel. In het belang van de stad. Hierbij valt op dat informanten zichzelf framen als de "hoeders" van een uniek stukje "groen, historisch, leefbaar en openbaar stukje" binnenstad van Amsterdam. Informanten voelen zich hier sterk verantwoordelijk voor. Wanneer de VOL-BG zich niet meer om dit "unieke stukje" zou bekommeren dan zou het terrein volledig verpauperen of verloren gaan aldus verschillende informanten van de VOL-BG. Een van deze informanten zegt hier het volgende over:

"Inmiddels zijn er dus mensen komen wonen en die mensen hebben er ook voor gezorgd dat het plein zoals het er nu is in ieder geval niet meer verpaupert dan het dan al is en het een beetje leefbaar is. […] Maar dan denk ik van, het zijn dus de bewoners geweest die ervoor hebben gezorgd dat de fietscoaches er nu zijn. En het zijn de bewoners die zorgen dat de politie hier komt kijken, want anders gebeurt hier van alles 's nachts" (VOLBG-C)

Het frame waarin informanten van de VOL-BG zichzelf identificeren als "hoeders" van het BG-terrein komt duidelijk tot uiting wanneer zij in interviews aangeven waar het hen voornamelijk om gaat. Uit de interviews met de meeste informanten van de VOL-BG blijkt dat het hen niet enkel om een privé belang gaat, maar dat de wijze waarop zij handelen en de inhoud die zij aan belangen en standpunten geven ook in het belang is van de inwoners en bezoekers van Amsterdam. De woonfunctie, waarin bewoners functioneren als hoeders van het BG-terrein, dient volgens informanten het publiekelijk belang. Een van de informanten zegt:

> *"Het gaat om een multifunctionele functie waar wonen een belangrijke component van is voor de samenleving. […] Het belang is een privé belang maar ook een algemeen belang. Het wonen daar is een publiekelijk belang." (VOLBG-A)*

Binnen de huidige gang van zaken in het proces valt het op dat informanten van de VOL-BG zichzelf identificeren als een "machteloze partij" die binnen het proces niet voldoende door de UvA erkend wordt. Deze machteloosheid komt naar voren uit het feit dat vrijwel alle informanten aangeven dat geen van hun bezwaren en alternatieven door de UvA in overweging worden genomen. In aanvulling hierop maken de informanten kenbaar, op verschillende punten water bij de wijn te hebben gedaan. Zo heeft men geaccepteerd dat de historische binnentuin verdwijnt en heeft de VOL-BG alternatieven en compromissen aangedragen om bijvoorbeeld de sluitingstijd van de UB aan te passen. Volgens informanten komt deze welwillendheid slechts van één kant en legt de UvA de bezwaren van de VOL-BG naast zich neer. Een van de informanten geeft tijdens het interview aan dat geen van de vier belangrijkste eisen van de VOL-BG terugkomt in het door de UvA ontwikkelde structuurontwerp:

> *"De VOLBG heeft vier eisen: 's Avonds na 22:00 rustig. Dus dat betekent geen hoofdingang die in gebruik is aan de pleinkant na 22:00. De fietsenkelder moet aan de nieuwe Doelenzijde, het groen moet behouden blijven en de binnentuin moet behouden blijven. Geen van die vier onderwerpen komt terug in het structuurontwerp" (VOLBG-G)*

4.2.2 Identiteitsframes van informanten van de UvA

Zoals informanten van de UvA tijdens de interviews terugkijken op de periode waarin de universiteitsgebouwen zijn gedecentraliseerd, framen informanten zichzelf als een partij die plotseling is belast met grote bestuurlijke verantwoordelijkheden. Een informant zegt over deze periode het volgende:

> *"Eigenlijk alle universiteiten van Nederland zijn toen in eerste instantie begonnen een huisvestingsplan op te stellen. Van wat willen we nou eigenlijk in de toekomst? Er waren ook veel veranderingen in het onderwijs aan de gang en dat is voor de UvA precies zo geweest. Er waren twee hele grote knelpunten binnen de UvA. Dat was de bèta faculteit die hier op het Roeterseiland zat. Die mochten vanwege allerlei milieuwetgevingen niet in de binnenstad blijven zitten en moesten dus naar de rand van de stad verhuizen. En de UB Singel was een groot knelpunt. Daar was in 1993 een onderzoek van Tauber geweest en daaruit was gebleken dat het pand eigenlijk niet meer aan te passen was aan de huidige normen die aan een UB gesteld werden." (UvA-A)*

De UvA moest in deze periode actief huisvestingsbeleid gaan voeren om kwalitatief hoogwaardig onderzoek en onderwijs te kunnen blijven faciliteren. Hierbij moet ze zich zowel nationaal als internationaal kunnen profileren. Bovendien moet de UvA omtrent dit huisvestingsbeleid naast allerlei wet- en regelgeving rekening houden met verschillende belangengroepen en politieke verhoudingen.

Informanten van de UvA framen zich als een partij die binnen dit krachtenveld op een integere, respectabele en bestuurlijk verantwoorde manier te werk is gegaan. Binnen dit proces framen informanten zichzelf als een partij die oog heeft voor de belangen van andere partijen. Echter blijkt ook dat vrijwel alle informanten van de UvA de zichzelf framen als een partij wiens goede bedoelingen, transparante communicatie en afwegingskaders niet altijd door bewoners worden begrepen. Een informant licht dit toe in het volgende citaat:

> *"Helder is dat we als UvA niet willen bouwen, of liever gezegd onze panden renoveren, zonder betrokkenheid van de bewoners. Daar wordt ook op gestuurd en budget voor vrij gemaakt. Soms weet je alleen niet wat je nog meer moet doen, tegen niet kloppende beelden, preoccupaties en broodjes aap kun je je niet altijd goed verdedigen. Wij blijven kiezen voor betrouwbaarheid en transparantie. En hoe iedereen zich aan het eind van de dag daartoe verhoudt, daar kunnen we uiteindelijk weinig aan doen." (UvA-H)*

In het verlengde hiervan framen vrijwel alle informanten van de UvA de Universiteit als een legitieme partij in het ontwikkelingsproces. De UvA opereert bij de ontwikkeling van de UB en haar panden op het BG-terrein binnen de kaders van de wet en probeert daarbij zoveel mogelijk rekening te houden met de belangen van anderen, aldus informanten van de UvA. Volgens informanten komt de UvA hierdoor tot verantwoorde keuzes die wellicht niet altijd door iedereen worden toegejuicht, maar ten grondslag liggen aan een complex afwegingskader waardoor deze keuzes goed te verdedigen zijn. Informanten framen zichzelf daarom tenslotte als een rationele partij die op basis van objectieve argumenten tot besluiten komt:

> *"Verkeerstechnisch, monumenttechnisch, bewonerstechnisch, kostentechnisch, moet je het op een plek doen waarin je al dit soort dingen moet afwegen. En we hebben, in het structuurontwerp is daar toen ook een ingang geschetst. En de architect is toen aan de gang gegaan en die heeft wikkend en wegend gedacht dat dit het zo moet zijn. En we zijn nu ook zover dat we zeggen van nou we zullen nog eens zichtbaar maken en nog eens op een rijtje zetten welke aspecten er allemaal meespelen en welke scenario's we hebben laten passeren om te zeggen waarom wij toch denken dat dit de goede keuze is. […] dat je op een gegeven moment een keuze moet maken die iemand niet leuk vindt. Dat kan. Ja, alleen dan hoop ik dat we zo'n relatie met betrokken partijen hebben dat ze zeggen van: 'Ja wij vinden het niet leuk maar wij begrijpen wel waarom jullie daarvoor gekozen hebben.' Je hoeft het er niet mee eens te zijn en dat zou ik vervelend vinden. En we zitten nog in het voorlopig ontwerp op dit moment, dus het is nog niet in beton gegoten. En een belangrijk aspect voor de gemeente is ook de verkeersveiligheid. Fietsroute en andere straten die er ook in meespelen." (UvA-C)*

4.2.3 Identiteitsframes van informanten van het SDC

Informanten van het SDC identificeren zichzelf overwegend als een faciliterende partij die het ontwikkelingsproces waar nodig begeleidt en faciliteert en zichzelf hierbij een zoveel mogelijk neutrale rol toebedeelt. Een informant zegt over het volgende:

> "*Ik wil voornamelijk het proces begeleiden. Ik heb geen eigen opvatting of het nou groen of steen moet zijn bij wijze van spreken. […] Het stadsdeel heeft wel het structuurontwerp goed gekeurd. Dus wij achten ons gebonden aan het structuurontwerp." (SDC-A)*

Daarnaast framen de informanten zichzelf als verantwoordelijke partij voor de openbare ruimte in en om het BG-terrein. Dat het SDC deze verantwoordelijkheid neemt blijkt vooral wanneer er tijdens interviews gesproken wordt over de projectgroep voor de inrichting en het beheer van het BG-terrein die het SDC wil gaan faciliteren. Het volgende citaat van een van de informanten van het SDC gaat over deze projectgroep. In dit citaat komt de faciliterende identiteit van het SDC duidelijk naar voren:

> *"Het SDC gaat die projectgroep starten waar zij straks ook deel van uitmaken. En we gaan nu een visie op die leefbaarheid en op de uitgangspunten openbare ruimte en leefbaarheid samen opstellen. Dan moet je niet blijven roepen van: 'dat had 15jaar geleden al gemoeten.' Daar kom je niet verder mee. Ik heb er alle vertrouwen in dat wij het voor 90% eens zijn en worden over wat dat gebied betekent in de stad en dat dat ook primair een woongebied is. Ook al wonen er geen studenten, maar Amsterdammers of inwoners van Amsterdam. Primair woongebied, primair ook een studiegebied. En die twee moet je verenigen en dat wordt gelukkig niet meer betwist. Niet door VOL-BG en ook niet door andere bewoners." (SDC-B)*

Hoewel alle informanten de identiteit van het SDC framen als een neutrale en faciliterende partij, framen informanten het SDC daarbij ook als partner van de UvA doordat het SDC zich middels een convenant heeft verbonden en gecommitteerd aan de ontwikkeling van de UB. Een van de informanten zegt hierover het volgende:

> *"[…] dat convenant is ook terecht door de UvA aan ons gevraagd en dat doen we nu ook bij de aanvraag van alle grote gebouwen. De UvA wilde in ieder geval zeker weten dat het dagelijks bestuur c.q. de raad achter de nieuwe ontwikkeling zou staan en dat we niet weer hetzelfde trucje zouden krijgen als weer naar de Raad van State, maar dan vooral ook gesteund door de raad of dat het dagelijks bestuur zou wankelen, dus die wilde wel een commitment van de raad en het dagelijks bestuur met het proces hebben." (SDC-A)*

4.2.4 Conclusie

Op basis van de identiteitsframes die informanten van beide partijen presenteren zijn er een paar zaken die opvallen. Zo valt in eerste instantie op dat informanten van de VOL-BG zichzelf identificeren als een groep invloedrijke burgers. Een identiteit die haaks staat op het identiteitsframe dat informanten presenteren in de latere periode waarin de universiteit meer zeggenschap over haar huisvesting kreeg. Informanten framen zichzelf in deze periode tijdens de interviews juist als bewoners die machteloos staan tegenover het huisvestingsbeleid van de UvA. Binnen hetzelfde proces, afhankelijk van de periode waarover gesproken wordt, identificeren informanten van de VOL-BG zichzelf zowel als invloedrijk dan wel als machteloos. Wat betreft dit identiteitsframe van machteloze partij, valt op dat deze identificatie niet correspondeert met het identiteitsframe waarin UvA-informanten zichzelf identificeren. Zij identificeren zichzelf juist als een partij die oog heeft voor de belangen van anderen. Ondanks het feit dat informanten van de UvA zichzelf framen als een partij met oog voor belangen van anderen, overheerst binnen het huidige proces het identiteitsframe van een machteloze partij in interviews met alle leden van de VOL-BG.

Naast dit verschil valt ook een discrepantie op binnen de frames die informanten van het SDC presenteren. Zo framen informanten van het SDC zich enerzijds als een neutrale en faciliterende partij, terwijl informanten zich anderzijds framen als een groep die partij heeft gekozen voor de UvA door zich aan de ontwikkeling van de UB te hebben gecommitteerd. In het kader van dit onderzoek is dit een interessant gegeven. Niet zozeer vanwege de gegronde politieke juridische motivatie die hieraan ten grondslag ligt, maar juist vanwege het faciliterende karakter waarmee informanten zichzelf

identificeren. In de context van het planningsproces is deze identificering tegenstrijdig. Dit blijkt voornamelijk uit de karaktersiseringsframes die de informanten van de VOL-BG presenteren, zo blijkt uit de frames die in de volgende paragraaf worden gepresenteerd.

4.3 Karakteriseringsframes

Karakteriseringsframes zijn uitdrukkingen van individuen of groepen over de wijze waarop zij de andere groep zien. Karakteriseringsframes geven antwoord op de vraag: "Wie zijn zij?" en geven daarbij een gereduceerde reflectie over het karakter van andere partijen. De volgende paragrafen geven weer hoe deze karakteriseringsframes tijdens de interviews naar voren zijn gekomen.

4.3.1 Karakteriseringsframes van VOL-BG-informanten over de UvA

In de wijze waarop informanten van de VOL-BG de UvA karakteriseren komen zowel positieve als negatieve frames naar voren. Zo spreken informanten, wanneer het gaat over de UvA, regelmatig in termen van buren die tot elkaar veroordeeld zijn. Geen van de informanten ervaart het als een probleem de UvA als buurman te hebben of stelt dit feit ter discussie. Het volgende citaat is hierin sprekend waarin wordt gesproken over de "dierbare universiteit":

> *"Wij willen best de UvA als buurman, want dat zijn ook onze buren, klaar." (VOLBG-A)*

Binnen dezelfde context als waarin informanten spreken over de UvA als buren, laten informanten ook regelmatig blijken de Universiteit op zich als waardevol element binnen de stad te beschouwen. De waarde die de UvA voor de stad heeft wordt dan ook door geen enkele informant ter discussie gesteld. Dit blijkt onder andere uit het volgende citaat:

> *"Je kunt niet het stadshart uitleveren aan een groot bedrijf. Ook al is dat dan je dierbare universiteit." (VOLBG-F)*

Informanten van de VOL-BG uiten zich erg tevreden over het feit dat de monumentale panden op het terrein door de UvA worden behouden en gerestaureerd. Informanten framen de UvA als een partij die, na het besluit van de rechter in 2012 om de sloopvergunning nietig te verklaren, de verantwoordelijkheid neemt de panden op te knappen en te voorzien van een nieuwe functie. Een van de informanten van de VOL-BG zegt hierover het volgende:

> *"Ik ben hartstikke blij dat de UvA het initiatief heeft genomen om het achterstallig onderhoud van veertig jaar, wat zij zelf niet hebben gedaan, om er wat aan te doen. Dus dat die gebouwen een functie krijgen en opgeknapt worden, helemaal goed." (VOLBG-B)*

Behalve deze positieve karakteriseringsframes komen er ook een aantal negatievere karakteriseringen over de UvA in de interviews naar voren. Hierbij geven informanten aan niet per definitie "tegen" de UvA als medegebruiker van het BG-terrein te zijn, maar passen de negatieve karakteriseringen binnen de context waarin informanten de plannen voor een UB niet vinden passen op een locatie als het BG-terrein. Een informant zegt hierover:

> *"Ik denk dat het plan zoals het nu is voorgesteld in ieder geval visueel een verrijking is voor de buurt. Op zich vind ik het ook wel leuk dat er een universiteitsbibliotheek in komt, maar de*

invulling die de universiteit er aan geeft vind ik persoonlijk wat te groot voor dit plekje. Uit alles blijkt dat wat zij hierin willen hebben teveel is voor de ruimte die er is." (VOLBG-G)

Wat deze negatieve karakterisering betreft framen informanten van de VOL-BG, terugkijkend op de periode waarin de Universiteitsgebouwen werden gedecentraliseerd, de UvA als een partij waarin managers met een drang voor prestige het voor het zeggen kregen. Een informant zegt het volgende over de periode na de decentralisering van de universiteitsgebouwen in 1995:

"De Universiteit kreeg meer zelfstandigheid. Dat was gekoppeld aan de ministeries die eerst alles deden, alles beslisten. Er ging toen meer macht naar het college van bestuur en noem maar op. De tijd van de managers, de grote dromen. […] toen kwamen er weer nieuwe dromen en toen hebben ze een deel van de kinderkliniek afgebroken. Nou dat vonden we heel erg. Heel erg. Hebben we heel hard tegen gestreden. Dat hebben we verloren en zo is het in de tijd gezien steeds verder gegaan. Dus toen werd die kinderkliniek gesloopt. Daar kwam dat ronde gebouwtje van Theo Bos. Toen begonnen ze te denken aan sloop van panden aan de Grimburgwal dus die grote wat sombere gebouwen. Gebouw 1 en 2. Toen is de buurt weer actiever geworden, want je zakt in als het de goede kant op gaat. Dan gaan mensen zich weer met andere dingen bezig houden. Toen kwamen we weer tot de ontdekking: 'He, er dreigt gevaar'. Toen kwamen we dus weer in actie." (VOLBG-A)

Daarnaast wordt de UvA op de wijze waarop informanten naar deze periode terugkijken gekarakteriseerd als een onbetrouwbare partij. Zo heeft de UvA volgens alle VOL-BG informanten, zonder bewoners vooraf in te lichten, de sloop van de woningen op het BG-terrein ter sprake gebracht. Het gaat hierbij om de presentatie van de stedenbouwkundige verkenning. Een van de informanten zegt:

"Toen is er weer een voorlichtingsbijeenkomst gekomen en ik geloof dat dit in '99 is geweest. […] de buurt was er bij uitgenodigd en toen was voorzitter college van bestuur Noorda. Die had een flip-over dinges en er hing een plattegrond op van het BG-terrein en hij wijst met een stok aan wat ze dus willen, de sloop van het zusterhuis, dat was ons bekend. En toen ging hij met zijn stok over de nieuwe woningen die er toen zeg maar tien jaar stonden. […] Toen gingen bewoners die er waren die rechtten hun rug en toen werd er gevraagd: 'u wijst de woningen aan?'. 'Ja zei hij, dan willen wij de woningen slopen'. Dus dat plan was zover uitgebreid. Toen kwamen de bewoners van de nieuwbouw, die kwamen ontzettend in het geweer. En toen is het begonnen. Opnieuw. Heel erg, het verzet. Dat is een cruciaal moment geweest. Dat zij de woningen erbij zijn gaan betrekken." (VOLBG-A)

Uit de interviews komt sterk naar voren dat informanten van de VOL-BG de UvA nog altijd karakteriseren als een onbetrouwbare partij. Een onderwerp waarin deze karakterisering sterk naar voren komt is het tot stand komen van de locatie voor de in- en uitgang van de fietsenkelder. Hierbij geven alle informanten van de VOL-BG aan de UvA als vereniging dringend te hebben verzocht de locatie van de in- en uitgang van de fietsenkelder te heroverwegen. Ondanks dit verzoek en voor de VOL-BG naar eigen zeggen grote belang, heeft de UvA dit bezwaar volgens informanten volledig naast zich neergelegd. De UvA wordt binnen in dit verband door informanten van de VOL-BG gekarakteriseerd als een "stiekeme" en "onbetrouwbare partij". In een citaat van een van de VOL-BG informanten wordt de karakterisering van de UvA als een onbetrouwbare partij als volgt toegelicht:

"Er is wel ruimte voor aanbevelingen, maar er gebeurt niks. De punten die wij aandragen worden niet opgenomen in de plannen. Dus ik heb niet echt het idee dat we invloed hebben in de plannen. Ze luisteren wel, maar ze doen er niets mee […] Toen was er een nieuwe directeur huisvesting. Ik dacht echt dat er toen iets zou veranderen, maar ik merk er niks van. Nadat gister tijdens dat overleg bleek dat de universiteit dus nooit aan de architecten heeft gemeld dat het voor ons belangrijk is dat de in- en uitgang aan de Nieuwe Doelenstraat is. Dat er een oplossing moet komen voor de avonduren en de nachturen voor de hoofdingang om te zorgen dat dat plein s' nachts rustig is. Daar hebben ze nooit iets over vermeld. Dat geeft mij geen vertrouwen." (VOLBG-G)

Daarnaast karakteriseren informanten van de VOL-BG de UvA tijdens de interviews als een groot bedrijf dat "koste wat het kost" het idee van een campus op het BG-terrein wil realiseren. Wanneer het in de interviews gaat over het begrip "campus" wordt de UvA door informanten gekarakteriseerd als een machtige club. Een informant zegt hierover:

"Ik vind dat een vorm van kolonialisme. Het is natuurlijk, dat kan natuurlijk helemaal niet. Wij hebben hier, nou laat ik het zo zeggen: het is natuurlijk vanaf 1985, voorheen werd er natuurlijk niet gewoond, dat was wel zo. Dit was Zusterhuis. Vanaf '85 is dat allemaal herschikt. Is daar bebouwing gekomen, dit is bewoonbaar, maar dat was gewoon realiteit, klaar. En nu de UvA dus grotere plannen aan het maken is, zullen ze toch ook met deze realiteit moeten leven. Inmiddels zijn er dus mensen komen wonen en die mensen hebben er ook voor gezorgd dat het plein zoals het er nu is in ieder geval niet meer verpaupert is dan het dan al is en het een beetje leefbaar is." (VOLBG-C)

Binnen dit door de VOL-BG-informanten gekarakteriseerde "koloniale" karakter houdt de Universiteit volgens hen op geen enkele wijze rekening met de unieke eigenschappen van het BG-terrein en de belangen van bewoners, zo blijkt uit de interviews. In vrijwel alle interviews wordt de UvA gekarakteriseerd als een partij die geenszins rekening houdt met de belangen van anderen. Volgens informanten focust de UvA zich enkel op het zo snel mogelijk kunnen realiseren van de UB. Een van de informanten karakteriseert de UvA in deze context als een technocratische partij:

"Ja, over die visie leefbaarheid bijvoorbeeld, wilden ze graag dat dat een document zou worden waar iedereen zijn handtekening onder zou zetten van: 'hups, gedaan.' Leefbaarheid is nou net iets wat altijd in ontwikkeling is en dat kun je niet afkaarten en vastleggen in een document. En dit is tot nu toe, dit is tot in de toekomst onze overeenkomst over wat leefbaarheid is. Dus het heeft echt veel moeite gekost om naar voren te laten komen van: 'He, dit is een levend document wat we elke keer met elkaar moeten bespreken en is er iets aan de hand dat we dat met elkaar in goed overleg proberen op te lossen.' Dat is een manier van denken die bij de technocratische manier, van waarmee men op de UvA bezig is om hun gebouw te realiseren, niet past." (VOLBG-B)

4.3.2 Karakteriseringsframes van VOL-BG-informanten over het SDC

Uit de analyse van de karakterframes die informanten van de VOL-BG over het SDC presenteren blijkt dat leden van de VOL-BG het SDC hoofdzakelijk framen als een partij die binnen het proces de kant van de UvA heeft gekozen. In de identiteitsframes van SDC-informanten viel al op dat informanten van het SDC zichzelf zowel als een neutrale partij framen, als dat zij zichzelf framen als een partij die zich heeft verbonden aan de UvA. Het SDC die zich als partij heeft verbonden aan de

UvA is het frame dat de informanten van de VOL-BG voornamelijk presenteren wanneer ze in interviews spreken over het SDC. Het convenant betekent voor informanten van de VOL-BG dat het SDC de UvA steunt bij de realisatie van de UB op het BG-terrein. Hierbij wordt het SDC nauwelijks een neutrale partij geframed maar juist als een partij die samenwerkt met de UvA. In de interviews geven informanten van de VOL-BG aan zich grote zorgen te maken over de impact van de UB-functie op de openbare ruimte. In deze context is er binnen de VOL-BG dan ook nauwelijks begrip voor de steun van het SDC voor de UvA in dit project zo blijkt uit de interviews met informanten van de vereniging. Een informant zegt hierover:

> *"[…] daarom vind ik het dus een slecht convenant. En we hebben daar het stadsdeel op gewezen. Van nu gaan jullie een convenant sluiten waarbij jullie het publieke domein geweld aan gaan doen of niet genoeg in de peiling houden. "Oh", zei meneer de wethouder." (VOLBG-B)*

Daarnaast blijkt ook dat informanten van de VOL-BG van mening zijn dat het SDC haar verantwoordelijkheid niet heeft genomen ten aanzien van de openbare ruimte op het BG-terrein. De VOL-BG had namelijk van het SDC verwacht dat er, voordat werd ingestemd met het nieuwe structuurontwerp, grondig onderzoek zou zijn verricht naar de mogelijke implicaties die de ontwikkeling van de UB heeft voor het terrein. Vrijwel alle VOL-BG-informanten kaarten aan dat ze graag een MER-studie hadden gezien naar de mogelijke impact van de UB op het terrein, of de impact hiervan op de huidige mobiliteitsstromen en leefbaarheid van het BG-terrein. Een informant beschrijft dit als volgt:

> *"De gemeente heeft dat huisvestingsplan waarop dat idee van de campus heeft de gemeente goed gekeurd. Dat heeft geen juridische status. Maar er zit wel een convenant achter dat de gemeente er alles aan doet om die plannen er doorheen te jassen op het zo mogelijk te maken, laat ik het even netjes formuleren. […] In dat convenant staat namelijk ook niks over een onderzoek en de consequenties te gaan onderzoeken en daar rekening mee te houden van wat zijn de consequenties van de ontwikkelingen van de bibliotheek voor het openbare publieke deel." (VOLBG-B)*

Ondanks herhaaldelijk verzoek van de VOL-BG is een dergelijk onderzoek nooit van de grond gekomen. De analyse van de interviews wekt sterk de indruk dat door het ontbreken van een concreet onderzoek door het Stadsdeel naar de effecten van de UB op het BG-terrein in zijn geheel, de karaktering van het SDC als een stakeholder die partij heeft gekozen voor de UvA, door informanten van de VOL-BG, lijkt te zijn versterkt. Het volgende citaat van een VOL-BG informant sterkt dit vermoeden:

> *"[…] ik weet niet hoeveel het er zijn. Daar komen ze er in en daar gaan ze dus weer naar buiten. Dat is wel zoiets waar ik van zeg dat moet niet kunnen en dat moet niet mogen. Kijk en de gemeente dekt dan volgens mij de Universiteit. Die vindt dan een milieu-effectrapportage niet noodzakelijk. Terwijl ik denk met dat soort bezoekersaantallen moet je dat dus wel doen. Wat ook meespeelt is dat de UvA heeft nadat ze hun zaak bij de Raad van State hadden ingetrokken een vrijbrief gekregen van de gemeente zo van ok, ga nu maar een mooi plan maken maar doe het in overleg met de bewoners. de gemeente ontsloeg zichzelf dan meteen ook gelijk van rapportage, dat was allemaal niet zo erg nodig." (VOLBG-D)*

4.3.3 Karakteriseringsframes van UvA- en SDC-informanten over de VOL-BG

De karakteriseringsframes van informanten van de UvA en het SDC worden samen binnen deze paragraaf behandeld, gezien de sterke overeenkomst die deze karakterisering tussen beide partijen vertoont. De karakteriseringsframes over de VOL-BG van deze informanten zijn in vergelijking met de frames die de VOL-BG presenteert een stuk positiever van aard. Zo beschrijven informanten van de UvA de VOL-BG als een partij met waardevolle en kritische argumenten die dankzij hun inzet hebben voorkomen dat de UvA haar megalomane plannen voor het BG-terrein heeft kunnen uitvoeren. Een informant zegt hierover het volgende:

> *"[…] ik vind het een goede doorbraak geweest door te zeggen van we gaan niet afbreken en er hoge torens neerzetten, maar we gaan heel zorgvuldig het historische weefsel gebruiken. […] Ik maakte niet voor niets de opmerking over de hoge torens die er zouden komen. Dat soort megalomane plannen. Als je achteraf terug denkt van hoe hebben ze dat ooit kunnen bedenken. Het is in die zin ook heel goed dat er tegen geageerd is. Maar goed, dat is ook het denken over en weer dat zich in de loop van jaren heeft ontwikkeld." (UvA-D)*

In een ander citaat versterkt dezelfde informant dit karakteriseringsframe over de VOL-BG als waardevolle partij met kritische argumenten. De informant benoemt hier specifiek het proces waarin de dynamiek tussen de UvA en de VOL-BG heeft geresulteerd in een plan waar alle partijen volgens de informant nu trots op mogen zijn. Dit proces sluit aan bij de theorieën van Mouffe (1999) en Hillier (2003) waarbij een conflict werkt als katalysator bij het bewerkstelligen van positieve verandering en ontwikkeling:

> *"[…] waarom we tegenover elkaar zijn komen te staan, daar zijn allemaal verklaringen voor te vinden en dat heeft wel heel veel negatieve energie gegeven, maar het heeft ook een positief effect gehad. Het is wel dat de bewoners met de UvA en soms de UvA gedwongen hebben om opnieuw te kijken naar plannen en er nu iets uit hebben gekregen waar zij trots op mogen zijn. Dat de UvA zover gekomen is en dat de UvA zo trots kan zijn op bewoners die zo kritisch hebben meegekeken, dat we dit er nu uit hebben gekregen. Dat we niet achteraf iets hebben gekregen waar misschien beide partijen wel ongelukkig over waren." (UvA-D)*

Het karakteriseringsframe van informanten van het SDC over de VOL-BG als waardevolle partij overlapt de karakterisering van de VOL-BG door de informanten van de UvA die exact hetzelfde frame presenteren. Alle informanten van het SDC benadrukken dat het huidige resultaat van de ontwerpen het positieve effect is van dat wat de VOL-BG heeft bereikt. Een van de informanten zegt hier het volgende over, waarbij opvalt dat de informant zegt dat de belangen van de VOL-BG een positief effect hebben gehad op de stad in zijn geheel. Dit sluit aan bij het identiteitsframe van de VOL-BG waarbij informanten zich identificeren als de hoeders van een stukje binnenstad. De informant van het SDC zegt hierover het volgende:

> *"Ik heb nogmaals nooit oordelen over de plannen maar misschien wordt het plan eigenlijk veel beter dan het sloopplan. Kijk, dat kun je als het gerealiseerd is pas zeggen, maar de kans is best groot. En dat komt door protesten. Dus eigen belangen hoeven helemaal niet slecht te zijn voor een stad." (SDC-A)*

Het meer kritische karakteriseringsframe over de VOL-BG komt van informanten van de UvA die aangegeven dat de VOL-BG binnen het proces vast lijkt te houden aan sentimenten uit het verleden. Een informant zegt hier het volgende over waarbij wordt benadrukt dat het sentiment waarmee leden

van de VOL-BG in het verleden tegen de UvA hebben gestreden niet van de een op andere dag zomaar verdwijnt:

> *"Zij noemen het een 'loopgravenoorlog'. Op het moment dat je daar al zo'n etiket op hebt geplakt dan geeft dat al aan wat voor sentiment daar al achter zit. Dat verdwijnt niet, dat is een proces." (UvA-G)*

Het frame waarin de VOL-BG wordt gekarakteriseerd als een partij die vasthoudt aan sentimenten komt ook in het volgende citaat aan de orde. Een informant van de UvA sluit hierop aan door het proces van strijd uit het verleden te vergelijken met het verwerken van een trauma. Volgens de informant is de UvA pas de laatste jaren meer gaan investeren in samenwerking met onder andere de VOL-BG. De informant benadrukt dat het tijd kost om de negativiteit van de voorgaande jaren om te buigen:

> *"Iemand die heeft mij eens verteld, dat ging ook over de UB binnenstad en die maakte de associatie. Ik heb ooit een keer een lezing gehoord van iemand die met traumaverwerking bezig is geweest. De stelling daarin is dat het verwerken van een trauma duurt net zo lang als de periode dat een trauma geduurd heeft. Dus we zijn nu 15 jaar bezig geweest om die binnenstadscampus voor elkaar te krijgen met alle problemen van dien, hou er rekening mee dat het nog 15 duurt voordat iedereen het vergeten is. en we zitten nu eigenlijk aan het begin van die 15 jaar. En ik denk dat wij, laten we zeggen als ik naar de laatste twee, drie jaar kijk, denk ik dat we hele goede stappen hebben gemaakt. Goede samenwerking hebben gekregen, goed draagvlak." (UvA-C)*

4.3.4 Conclusie

Er zijn een aantal zaken die binnen de karaktersiseringsframes van de partijen opvallen. Zo valt in eerste instantie op dat informanten van de VOL-BG de UvA en het SDC op een negatievere wijze karakteriseren dan andersom. Er is hier sprake van een duidelijke discrepantie tussen de frames die over elkaar worden gepresenteerd. Hier zijn verschillende interpretaties mogelijk. Zo kan het bijvoorbeeld zijn dat informanten van de UvA en het SDC significant positiever over de VOL-BG denken dan andersom. Het kan ook zijn dat vanwege de professionele context waaruit informanten van de UvA en het SDC redeneren ietwat formeler taalgebruik gehanteerd wordt. Informanten van de UvA en het SDC staan wellicht zakelijker in het proces en geven daarbij minder blijk van hun emoties.
Een andere mogelijkheid is een benadering vanuit de literatuur over frames waarbij de jarenlange strijd waarin informanten van VOL-BG verwikkeld zijn geweest zou kunnen resulteren in meer stigmatiserende karakteriseringsframes tegenover de UvA en het SDC. Deze frames vinden hun oorsprong in het verleden maar komen nog steeds naar voren in de wijze waarop informanten van de VOL-BG de andere partijen karakteriseren. In dit geval spreekt men van "frozen frames". Het is echter de vraag waarom deze frozen frames dan niet zichtbaar zijn in de wijze waarop informanten van UvA en het SDC de VOL-BG framen. De VOL-BG heeft tenslotte jaren tegen de plannen van de UvA gestreden. Een reden hiervoor zou te maken kunnen hebben met het relatief grote personeelsverloop waar de UvA en het SDC organisatorisch mee te maken hebben. Zo valt op dat bijvoorbeeld álle acht informanten van de VOL-BG in ieder geval vanaf de presentatie van de stedenbouwkundige verkenning in 1999 bij de VOL-BG betrokken zijn. Binnen de informanten van de UvA en het SDC is er slechts één informant van de UvA die in deze periode al bij het project betrokken was. De meeste informanten van de UvA en het SDC zijn pas sinds 2012 bij het project betrokken. Een relatief nieuwe groep mensen waardoor het goed mogelijk is dat de informanten van deze partijen nog niet lang genoeg bij het proces betrokken zijn om "frozen frames" te ontwikkelen.

Iets anders dat opvalt in de wijze waarop de partijen elkaar framen is het verband tussen het identiteitsframe van UvA-informanten in vergelijking tot het karakteriseringsframe van de VOL-BG ten aanzien van de UvA. Zo framen informanten van UvA zichzelf als een partij die zich zo goed mogelijk inzet om rekening te houden met de belangen van andere partijen. Informanten van de VOL-BG daarentegen karakteriseren de UvA juist als een partij die geenszins rekening houdt met de belangen van anderen. De manier waarop deze twee frames uiteen lopen kan mogelijk belemmeringen in een toekomstige samenwerking veroorzaken, waarbij de VOL-BG de intentie van de UvA als betrouwbare partner op basis van deze frames in twijfel zou kunnen trekken.

Vanuit de literaire verkenning over frames is al vastgesteld dat wanneer conflicten lange periodes voortduren, de kans bestaat dat partijen stigmatiserende frames ontwikkelen over andere partijen die zich vervolgens moeizaam laten verdrijven, de zogenaamde "frozen frames." De kans is, gezien de overwegend negatieve framing van VOL-BG-informanten over de UvA, zeer aannemelijk dat dit proces binnen de VOL-BG ook van toepassing is. Ook wordt in de literatuur gesteld dat karakteriseringsframes al dan niet bewust worden gebruikt om de legitimiteit van de andere partij te ondermijnen. Dit proces kan ook van toepassing zijn op informanten van de VOL-BG in de wijze waarop zij de UvA en het SDC framen. Zo karakteriseren de meeste informanten het SDC als partijdig gezien haar juridische verbondenheid met de UvA in de vorm van het convenant. Hierdoor wordt het identiteitsframe van SDC-informanten, als zijnde een neutrale partij, al dan niet bewust door informanten van de VOL-BG ondermijnd door juist het SDC als "partijdig" te presenteren. Ditzelfde lijkt ook van toepassing op de frames die VOL-BG-informanten over de UvA presenteren. Ondanks het feit dat informanten van de UvA zichzelf framen als partij die eerlijk en transparant met haar omgeving communiceert, wordt de partij door informanten van de VOL-BG gekarakteriseerd als onbetrouwbaar. Dit past binnen de theorie van Kaufman et al. (2003a) waarbij partijen zichzelf binnen conflictsituaties overwegend anders identificeren dan de karakterisering van hen door andere partijen. Volgens Kaufman et al. (2003a) hangen karakteriseringsframes van partijen namelijk nauw samen met de wijze waarop zij zichzelf identificeren. Zodoende kan het karakteriseren van de ene partij dienen ter versterking van de eigen identiteit van partijen. Dit zou ook betrekking kunnen hebben op de wijze waarop de drie partijen elkaar en zichzelf in dit proces karakteriseren en identificeren. Zo zou er bijvoorbeeld een verband kunnen worden gelegd tussen de wijze waarop informanten van de UvA de VOL-BG karakteriseren als een partij met waardevolle en kritische argumenten en de wijze waarop informanten van de UvA zichzelf karakteriseren als partij die oog heeft voor de belangen van andere partijen. Door de VOL-BG te karakteriseren als partij met waardevolle argumenten wordt de eigen identiteit van de UvA als partij die oog heeft voor de belangen van anderen, bedoeld of onbedoeld, versterkt. Een vergelijkbaar verband kan ook worden getrokken in de frames van informanten van de VOL-BG, waarbij de karakterisering van de UvA als "onbetrouwbare partij" de eigen identiteit van "hoeder van het BG-terrein" versterkt.

Wat frame alignement tenslotte betreft val op dat er in zekere zin al frame alignement heeft plaatsgevonden. Zo geven informanten van de UvA aan erg tevreden te zijn over het behoud van de monumentale panden en blij te zijn dat van sloop en nieuwbouw is afgezien. Ook de frames van informanten van de VOL-BG lijken te zijn verruimt, wanneer zij zich karakteriseren als partij die op verschillende wijzen water bij de wijn heeft gedaan en compromissen heeft gesloten. In deze context kan daarom gesproken worden van frame extension. Een frame alignement strategie waarbij de frames van beide partijen zijn verruimd om zo zodoende beter aan te sluiten bij de frames van de andere partij.

5. Frames over het plannings-proces

5.1 Inleiding

In het vorige hoofdstuk stonden de frames centraal die informanten presenteerden over zichzelf en andere partijen binnen het planning proces van de UB. In dit vijfde hoofdstuk staan de frames centraal die specifiek inhoud geven aan de wijze waarop de informanten naar het proces kijken. Zo komen in dit hoofdstuk de probleem frames aan de orde in §5.2. Vervolgens worden de procesmanagement frames besproken in §5.3 gevolgd door de issue frames in §5.4. Dit hoofdstuk wordt afgesloten met een analyse over de winst en verlies frames in §5.5.

De wijze waarop de verschillende typen frames worden behandeld gebeurt op dezelfde systematische wijze als in hoofdstuk vier. Hierbij worden de gepresenteerde frames wederom begeleid door citaten uit de interviews en wordt elk specifiek type frame afgesloten met een conclusie. In deze conclusie staan opnieuw dezelfde vier punten centraal als in hoofdstuk vier:

- Welke frames lopen per groep in vergelijking met elkaar uiteen?
- Welke frames tonen per groep gelijkenissen?
- Zijn er binnen typen frames frozen frames te herkennen?
- Heeft er binnen typen frames frame alignement plaatsgevonden?

Nadat alle verschillende typen frames in dit hoofdstuk zijn geanalyseerd is er een volledig antwoord gegeven op de eerste deelvraag van dit onderzoek:

- *Welke invulling geven de UvA, de VOL-BG en het SDC ten aanzien van het planningsproces op het BG-terrein aan de typen cognitieve frames?*

Het hoofdstuk is op dezelfde wijze als hoofdstuk vier opgebouwd waarbij vraag na vraag aan de hand van de theorie en relevante citaten wordt beantwoord.

5.2 Probleem frames

In deze paragraaf worden de probleem frames zoals deze in interviews naar voren zijn gekomen weergegeven. Probleem frames verwijzen naar datgene dat partijen als probleem beschouwen. Deze frames werpen licht op de aspecten die partijen binnen een conflict als probleem beschouwen. Probleem frames omvatten dus meer dan enkel argumenten betreffende het probleem maar geven uitdrukking aan wat de partijen als de kern van het probleem construeren.

5.4.1 Probleem frames van informanten van de VOL-BG

In de beschrijving van het probleem benadrukken informanten van de VOL-BG voornamelijk het precaire evenwicht tussen wonen en werken op het BG-terrein. Zij geven hierbij aan hoe belangrijk een goed evenwicht voor hen is, maar benadrukken daarbij ook hoe snel dit evenwicht verstoord kan worden. Informanten van de VOL-BG framen het probleem als het feit dat een grootschalige UB-functie, zoals de UvA deze volgens hen wil bewerkstelligen, dit precaire evenwicht mogelijk kan verstoren. Zo omschrijft een van de informanten deze balans tussen wonen en werken als een kwetsbaar evenwicht:

> *"Zoals de situatie nu is, vind ik het een bijzonder terrein waarbij die verschillende mensen die het gebruiken, dat kan allemaal naast elkaar. Maar het is een heel fragiel evenwicht." (VOLBG-B)*

Informanten van de VOL-BG framen de realisatie van de UB als mogelijke bron van verstoring van dit voor hen kwetsbare evenwicht. Volgens alle informanten gaat het grootschalige karakter van een UB-functie op het BG-terrein zorgen voor een grote toename van het aantal bezoekers dat het gebied dagelijks gaat bezoeken. De informanten vrezen daarom voor een verstoring van de door hen zo gewaardeerde balans tussen wonen en werken. Een informant zegt hier het volgende over waarbij dit specifieke citaat gaat over de toenemende druk op het terrein die de informant in de toekomst verwacht:

> *"Het punt is, die bibliotheek daar komen vrij veel mensen natuurlijk. Nu komen er in dat gebouw misschien een paar honderd man per dag. Dat zal vanaf dat moment naar een paar duizend man per dag gaan. Dus veel meer mensen, een veel grotere toevloed. […] Een heel belangrijk punt, dat is de hoeveelheid bezoekers. Dat wordt zo direct zeker het tienvoudige van wat het nu is, als het niet het twintigvoudige is. Kijk en dat heeft gewoon implicaties want er zijn eigenlijk maar een paar toegangen tot dat gebied. En dat moet er allemaal doorheen. […] Het gaat dus om de hoeveelheid mensen dat het terrein kan verdragen. En wij zijn bang dat het gewoon echt een woud van mensen wordt. Er gaan gewoon heel veel mensen naar toe zo direct. […] Ik geloof iets van tien, twintig duizend per week. En nu heb je het over honderden." (VOLBG-E)*

Een tweede probleem frame dat informanten van de VOL-BG presenteren is het ontbreken van een visie op de BG-terrein voorafgaand aan de ontwikkeling van het gebied. De meeste informanten van de VOL-BG geven aan zich in de huidige ontwerpen van de UB te kunnen vinden (met uitzondering van de locatie van de in- en uitgang van de fietsenkelder) nu de panden van sloop gespaard blijven. Echter framen informanten het als een groot gemis dat de ontwikkeling van het BG-terrein niet plaatsvindt op basis van een vooraf opgestelde visie op het gebied in zijn totaliteit. Dit is volgens informanten nu niet het geval. Een informant van de VOL-BG zegt hier het volgende over:

"Jazeker, er moet iets. En dit gaat het worden. Dus in zoverre denk ik ja dat is prima. Maar ik vind, kijk het is een veel en veel groter geheel he en er is geen overzicht over de stedenbouwkundige gevolgen van dat. Ik vind dat is het mankement. Er is geen overzicht over het hele gebied en de gevolgen voor de andere functies en het toekomstig gebruik. Er is niet over nagedacht en dat vindt ik dus stom. Ontzettend stom." (VOLBG-A)

In deze visie zou volgens informanten aan de orde moeten komen hoe de UB functioneert als onderdeel van het BG-terrein in zijn geheel. Bijvoorbeeld over het functioneren van de infrastructuur, de concrete impact van de ontwikkelingen van de UvA en wat dit betekend voor de bezoekersaantallen. Wat een van de informanten betreft is er nu een alles bepalend besluit genomen over de toekomst van het BG-terrein zonder dat er echt goed over de gevolgen van de bouw en de UB-functie is nagedacht:

"Ja, dit is een soort ad hoc vind ik. En maar kijken wat er van komt. En dan reageren we op wat de gevolgen zijn. Dus niet voorzien maar reageren achteraf. […] Het probleem is de infrastructuur van het terrein. Het gebruik van het terrein, dus de in- en uitgangen van voetgangers, fietsers. Dat is het probleem. […] Van wat ik gehoord en gezien heb lijkt het er niet op dat er een totaalvisie is, dus over dit gebied. En zo'n groot gebied is dit niet." (VOLBG-A)

Dit citaat is sprekend voor de algehele tendens binnen de VOL-BG. Zo komt in de interviews met informanten sterk naar voren dat het informanten frustreert dat er volgens hen niet is nagedacht over de rol van het BG-terrein als geheel binnen het stedelijk weefsel. Het valt op dat dit probleem frame sterk samenhangt met het eerde gepresenteerde probleem frame over de balans op het BG-terrein. Volgens informanten houdt het huidige ontwerp onvoldoende rekening met de rol van het BG-terrein binnen het stedelijk weefsel. In de interviews blijkt dat informanten zich over dit gebrek aan visie frustreren. Deze frustratie uit zich bijvoorbeeld in het volgende citaat:

"Welke rol speelt het terrein binnen het stedelijk weefsel? Zowel fysiek als sociaal staat er niks over in. Over het beheer staat er van alles en nog wat over de bibliotheek en nog een paar dingen. Niet over dat er mensen wonen en slapen op het terrein. Niet dat het ook een terrein is dat ligt tussen de Wallen en het Rembrandtplein. Waar gedronken wordt, waar geneukt wordt, waar drugs worden gebruikt, waar rotzooi wordt achter gelaten." (VOLBG-B)

Het valt op dat wanneer het tijdens de interviews gaat over de verwachtingen die leden van de VOL-BG hebben over de realisatie van de UB, alle informanten een significatie toename van studentenaantallen op het BG-terrein verwachten. Informanten verwachten dat deze toename van gebruikers desastreus gaat zijn voor het kleinschalige karakter van het BG-terrein. Met name verkeerstechnisch zal dit volgens informanten van de VOL-BG enorme problemen op gaan leveren:

"Een heel belangrijk punt, dat is de hoeveelheid bezoekers. Dat wordt zo direct zeker het tienvoudige van wat het nu is, als het niet het twintigvoudige is. Kijk en dat heeft gewoon implicaties want er zijn eigenlijk maar een paar toegangen tot dat gebied. En dat moet er allemaal doorheen. […] Het gaat dus om de hoeveelheid mensen dat het terrein kan verdragen." (VOLBG-B)

5.4.2 Probleem frames van informanten van de UvA

Het probleem dat informanten van de UvA presenteren ligt niet zozeer in het vinden van een juiste balans tussen wonen en werken, maar in de voornaamste prioriteit voor de UvA: het voorkomen van verdere vertraging van het proces en daarmee verder oplopende kosten van het project. Het voornaamste probleem dat informanten van de UvA hierbij ervaren is dat het een uitdaging is om dit in goede harmonie met alle partijen en hun belangen te realiseren. In het volgende citaat geeft een informant van de UvA aan met verschillende belangen te maken te hebben, waaronder het bewoners belang. Ondanks dat de UvA rekening houdt met verschillende belangen kan er niet aan al deze belangen tegemoet worden gekomen, aldus de informant:

> *"Wij willen natuurlijk ook een functionerend gebouw hebben. Het moet ook binnen het bestemmingsplan passen, het moet ook binnen de cultuurhistorische waarde, het beschermd stadsgezicht, de Unesco bufferzone passen, weet je? Dus er zijn heel erg veel belangen. Nou ja, ik vind gewoon de VOL-BG een hele terechte verdediger van de bewonersbelangen. Maar dat wil niet zeggen dat wij als UvA aan al die bewonersbelangen tegemoet kunnen komen. Maar wel dat we er absoluut rekening mee houden." (UvA-A)*

Vrijwel alle informanten van de UvA benadrukken in interviews dat van alle partijen en belangen waarmee de UvA rekening moet houden, de VOL-BG er een is, maar niet per definitie de belangrijkste. Het bewoners belang is één van de belangen die meespelen in een zeer complex afwegingskader waar de UvA bij de ontwikkeling rekening mee moet houden. Het volgende citaat van een van de informanten geeft een indruk van de complexiteit van overwegingen binnen het proces. Dit specifieke citaat gaat over het afwegingskader van de locatie van de fietsenkelder:

> *"Verkeerstechnisch, monument technisch, bewoners technisch, kostentechnisch, moet je het op een plek doen waarin je al dit soort dingen moet afwegen. […] En we zijn nu ook zover dat we zeggen van nou we zullen nog eens zichtbaar maken en nog eens op een rijtje zetten welke aspecten er allemaal meespelen en welke scenario's we hebben laten passeren om te zeggen waarom wij toch denken dat dit de goede keuze is. […] dat je op een gegeven moment een keuze moet maken die iemand niet leuk vindt. Dat kan. Ja, alleen dan hoop ik dat we zo'n relatie met betrokken partijen hebben dat ze zeggen van: 'Ja wij vinden het niet leuk maar wij begrijpen wel waarom jullie daarvoor gekozen hebben.' […] En we zitten nog in het voorlopig ontwerp op dit moment, dus het is nog niet in beton gegoten. En een belangrijk aspect voor de gemeente is ook de verkeersveiligheid. Fietsroute, en andere straten die er ook in meespelen." (UvA-C)*

Ondanks dat de VOL-BG voor de UvA misschien niet de belangrijkste partij binnen het ontwikkelingsproces van de UB is, geven vrijwel alle informanten aan dat het belangrijk is om de goede verhoudingen met de VOL-BG te behouden. Een aantal informanten geeft aan dat de UvA de VOL-BG in de toekomst bijvoorbeeld nodig heeft in het kader van een goed beheer en een leefbare situatie op het BG-terrein. Een informant zegt het volgende in deze context:

> *"Ik denk ook dat het voornaamste is dat wij er zelf ook baat bij hebben dat de situatie straks ook leefbaar is. Zoals VOL-BG daarvoor strijdt, daar staan we helemaal achter want we hebben nog heel wat jaren met elkaar te gaan." (UvA-G)*

Een oplossing voor het probleem frame dat informanten van de UvA presenteren en het behoud van een zo goed mogelijke relatie met haar projectomgeving vindt de UvA in het zo eerlijk en transparant

mogelijk communiceren van haar keuzes en afwegingsproces. Dit doet de UvA door bewoners actief bij het proces te betrekken middels een open manier van communicatie:

> *"Helder is dat we als UvA niet willen bouwen, of liever gezegd onze panden renoveren, zonder betrokkenheid van de bewoners. Daar wordt ook op gestuurd en budget voor vrij gemaakt. Soms weet je alleen niet wat je nog meer moet doen, tegen niet kloppende beelden, preoccupaties en broodjes aap kun je je niet altijd goed verdedigen. Wij blijven kiezen voor betrouwbaarheid en transparantie. En hoe iedereen zich aan het eind van de dag daartoe verhoudt, daar kunnen we uiteindelijk weinig aan doen." (UvA-H)*

5.4.3 Probleem frames van informanten van het SDC

Uit de wijze waarop informanten van het SDC de problematiek rond het planningsproces van de UB framen blijkt dat het SDC het probleem voorafgaand aan het ontwikkelingsproces al heeft opgelost. Informanten van het SDC geven aan dat het de voornaamste uitdaging is om de plannen voor de UB te laten passen binnen de juridische kaders van o.a. het bestemmingsplan en het structuurplan. Volgens een van de informanten is de voorwaarde dat het plan binnen deze kaders past leidend binnen de belangenafweging die aan de orde is:

> *"Er is hier een grote en belangrijke belangenafweging aan de orde. Tussen een gebouw dat tientallen miljoenen kost en waar je het meest optimaal van gebruik wil maken en wil inrichten, daar spelen allerlei belangen in […]. De UvA doet dat keurig binnen het structuurontwerp en binnen het bestemmingsplan." (SDC-B)*

Dit probleem heeft het SDC op voorhand opgelost door op initiatief van de UvA een convenant op te stellen waaraan beide partijen zich bij de ontwikkeling van de UB dienen te houden. Wanneer de UvA zich binnen de bouwopgaaf houdt aan de richtlijnen uit dit convenant, waarbij de juridische kaders en onderlinge afspraken uiteen zijn gezet, doet het SDC haar uiterste best de ontwikkeling van de UB vanuit haar rol te faciliteren. Kortom, de grenzen van het handelingskader zijn hierbij vooraf helder uiteengezet waardoor het juridische probleem van het SDC voorafgaand aan de ontwikkeling is opgelost. Een informant zegt hier het volgende over:

> *"[…] dat convenant is ook terecht door de UvA aan ons gevraagd en dat doen we nu ook bij de aanvraag van alle grote gebouwen. De UvA wilde in ieder geval zeker weten dat het dagelijks bestuur c.q. de raad achter de nieuwe ontwikkeling zou staan en dat we niet weer hetzelfde trucje zouden krijgen als weer naar de Raad van State, maar dan vooral ook gesteund door de raad of dat het dagelijks bestuur zou wankelen, dus die wilde wel een commitment van de raad en het dagelijks bestuur met het proces hebben." (SDC-A)*

Daarnaast focust het SDC voornamelijk op preventie van mogelijke problemen die de realisatie van de UB mogelijk met zich mee kan brengen, aldus alle SDC-informanten. Zo richt het SDC zich binnen het huidige proces op het toekomstige beheer van het BG-terrein en de verkeersveiligheid en mogelijke overlast. Doordat de UvA handelt binnen de vooraf opgestelde kaders vinden informanten het van groter belang de focus binnen het huidige proces te verleggen naar hoe de nieuwe situatie op de best mogelijke manier kan functioneren. Een informant zegt hierover:

> *"Wij gaan oplossingen zoeken in het beheer, in het avondregime, in de handhaving en in de verkeersveiligheid. We nemen maatregelen voor de verkeersveiligheid. De UvA is*

verantwoordelijk voor de akoestiek. De overheid is verantwoordelijk voor de verkeersveiligheid, de verkeer aantrekkende werking daarvan en het kruispunt. Hoe kunnen we dat kruispunt veilig in gaan richten zodat verkeersstromen, fietsers, voetgangers en auto's…? Dat dat zo veilig mogelijk wordt." (SDC-B)

5.2.5 Conclusie

Op basis van de probleem frames die informanten van de partijen tijdens interviews presenteerden kunnen we vaststellen dat deze per partij verschillend zijn. Deze probleem frames lijken voornamelijk samen te hangen met de voornaamste prioriteiten van de partijen in het proces: het realiseren van de UB (UvA), de leefbaarheid van het BG-terrein (VOL-BG) en het faciliteren van het proces (SDC). De probleem frames die informanten van de VOL-BG presenteren vinden geen aansluiting bij de probleem frames zoals informanten van de UvA en het SDC deze naar voren brengen. Het valt hierbij op dat de probleem frames van de UvA en het SDC juist wel op elkaar aansluiten.

Zo framen informanten van het SDC het grootste probleem als het laten passen van de ontwikkeling van de UB binnen de kaders waar de gemeente aangaande dit proces mee te maken heeft: het bestemmingsplan en het structuurontwerp. Dit probleem heeft het SDC opgelost door samen met de UvA vooraf een document op te stellen waarin deze kaders zijn vastgesteld, aangevuld met overige afspraken. De oplossing van dit probleem frame draagt tevens bij aan een mogelijke oplossing van het belangrijkste probleem dat informanten van de UvA presenteren: het voorkomen van verdere vertraging van het proces zodat de kosten van het project niet verder onnodig oplopen. Door het convenant dat de UvA en het SDC hebben gesloten wordt de kans op verdere vertraging geminimaliseerd door het project juridisch technisch te verankeren.

Wat betreft de problemen die informanten van de VOL-BG presenteren zijn deze van een andere aard. De probleem frames van de VOL-BG hebben voornamelijk betrekking op de effecten van de ontwikkeling van de UB op het terrein. Uit de analyses van de interviews komen door informanten van de VOL-BG twee hoofdzakelijke probleem frames aan de orde. Het gaat hierbij om het probleem waarin informanten aangeven de UB als mogelijke bedreiging voor de balans op het BG-terrein te zien en het feit dat het volgens informanten ontbreekt aan visie over de impact van het project op het BG-terrein en de functie van het gebied in zijn geheel voor de binnenstad.

De verschillende probleem frames gaan samen met verschillende mogelijke oplossingen van het conflict. Volgens informanten van de VOL-BG moeten deze gezocht worden in een geïntegreerde visie op het BG-terrein waaruit blijkt dat de realisatie van de UB geen negatieve effecten heeft op de balans tussen wonen en werken op het BG-terrein. Informanten van de UvA framen een oplossing van het probleem juist in het zo goed mogelijk afwegen van belangen en deze keuzes te communiceren naar haar omgeving. Door een eerlijke en transparante manier van communiceren willen informanten van de UvA haar keuzes zo goed mogelijk motiveren.

Aan een oplossing waarin alle partijen zich kunnen vinden lijkt het vooralsnog te ontbreken. Wat dit betreft lijken de onderlinge verschillen nog te onoverbrugbaar. Wat wel opvalt is dat de problemen die informanten van de VOL-BG ervaren door informanten van de UvA worden ontkracht. Dit blijkt ook uit de issue frames gepresenteerd in §5.4. Informanten van de UvA geven tijdens de interviews hun zienswijze over visies en verwachtingen met betrekking tot de impact van de ontwikkeling van de UB die niet corresponderen met de probleemframes die informanten van de VOL-BG presenteren. Een mogelijke gezamenlijke oplossing kan daarom wellicht gevonden worden in een constructief dialoog tussen beide partijen waarin mogelijke misverstanden kunnen worden opgehelderd.

5.3 Procesmanagement frames

Procesmanagement frames verwijzen naar de verschillende visies over de best mogelijke manier om tot een oplossing te komen. Binnen langdurige conflictsituaties bestaan vaak meerdere visies op de beste mogelijk wijze waarop tot een oplossing kan worden gekomen. In de volgende paragrafen worden deze visies per partij verkend.

5.3.1 Procesmanagement frames van VOL-BG-informanten

Het procesmanagement frame dat bij informanten van de VOL-BG het meest prominent naar voren komt is de wens om zo vroeg mogelijk bij het ontwikkelingsproces van de UB betrokken te worden. Op deze manier zouden leden van de VOL-BG kunnen voorkomen dat er vanuit het bewonersbelang verkeerde beslissingen genomen worden. Informanten geven aan dat zij binnen het huidige proces niet worden betrokken bij fundamentele beslissingen maar zodra de beslissingen reeds zijn genomen slechts worden geïnformeerd. Een informant zegt hierover het volgende, waarbij de informant benadrukt van mening te zijn dat er van een gelijkwaardige samenwerking geen sprake is:

> *"Hoe zie ik die samenwerking? Ik heb niet het gevoel dat die gelijkwaardig is. Ik heb niet het gevoel dat de mensen die er in dat overleg toe doen van de UvA, nou dat is niet helemaal waar, dat die dus het idee hebben dat wij ook een positieve bijdrage aan de planvorming hebben. Dat wij uit zijn naar een zo goed mogelijk invulling van de toekomst van dat terrein. En juist omdat wij op de essentiële punten niet gekend worden in planvorming, niet op de momenten dat je begint met idee ontwikkeling niet even ook daar een rol in kunt spelen. En dus alleen maar achteraf kunnen reageren op hetgeen dat zij brengen." (VOLBG-B)*

Informanten van de VOL-BG waren bijvoorbeeld graag betrokken geweest bij het selectieproces van de architect of bij de keuze voor de locatie van de fietsen in- en uitgang. Zo blijkt het achteraf informeren door middel van "PowerPoint presentaties", zoals dit in verschillende interviews aan de orde komt, door informanten slecht te worden gewaardeerd:

> *"Ik had gehoopt dat ze het nu zouden snappen, maar het is nog steeds zenden. Er worden nog steeds presentaties gegeven en het is niet het gesprek van: 'God, zeggen jullie nou eens van hoe kunnen wij? Of denk eens mee.' Want dan ga je je verplaatsen in de ander. Nou dat hebben ze echt nog nooit gedaan. Never nooit. Dus het is een hele arrogante partij." (VOLBG-C)*

Een aantal van de informanten geeft hierbij aan de ontwikkeling van de UB niet per definitie als probleem te zien, maar benadrukt hierbij in interviews de houding van de UvA tegenover bewoners als erg negatief te zien in het proces. Het door de UvA zonder overleg nemen van fundamentele beslissingen valt bij veel informanten niet in goede aarde. Een van de informanten zegt hierover:

> *"Ik sta open voor discussie want ik vind het mooi dat er een plan is voor het gebouw. Ik ben ook zeker niet tegen een universitaire bibliotheek. De plannen zoals ze gepresenteerd worden dat ziet er allemaal heel mooi uit, daar heb ik echt niets op aan te merken. Maar de manier waarop de universiteit met de buurt omgaat en waarop zij hun plannen er door proberen te drukken dat stuit mij tegen de borst." (VOLBG-G)*

Een andere procesmanagement frame dat informanten van de VOL-BG veelvuldig presenteren is dat er inzicht dient te komen in de mogelijke gevolgen van de operationalisering van de UB voor het BG-terrein in zijn geheel. Vrijwel alle informanten van de VOL-BG ervaren het als een groot gebrek dat er

geen algehele visie is over welke rol zowel de UB als de UvA vervullen op het BG-terrein. Informanten zijn van mening dat een dergelijk grootschalige functie als een UB moet passen binnen een plan waar van te voren goed over is nagedacht. Een informant zegt in deze context:

> *"Ja, dit is een soort ad hoc vind ik. En maar kijken wat er van komt. En dan reageren we op wat de gevolgen zijn. Dus niet voorzien maar reageren achteraf. […] Het probleem is de infrastructuur van het terrein. Het gebruik van het terrein, dus de in- en uitgangen van voetgangers, fietsers. Dat is het probleem. […] Van wat ik gehoord en gezien heb lijkt het er niet op dat er een totaalvisie is, dus over dit gebied. En zo'n groot gebied is dit niet." (VOLBG-A)*

5.3.2 Procesmanagement frames van UvA-informanten

Het belangrijkste probleem dat informanten van de UvA ervaren is de UB zo snel mogelijk zonder verdere vertraging en daarbij oplopende kosten te realiseren. Deze verdere vertraging heeft de UvA in eerste instantie proberen te voorkomen door het aangaan van een strategische alliantie. In samenspraak met deze alliantie is er een structuurontwerp opgesteld waarbij een aantal partijen betrokken zijn geweest die eerder tegen de sloop van de panden hebben gestreden. Een informant van de UvA zegt er over:

> *"In dit hele proces heeft zowel het Stadsdeel als Bureau Monumentenzorg als Rijksdienst meegelopen. Bierman en Henket heeft dus een structuurontwerp gemaakt waaruit bleek dat het kon met behoud van de bestaande panden als de binnenhof overkapt werd. Dan zouden we dus voldoende vierkante meters kunnen realiseren om daar de bibliotheek te kunnen huisvesten. Dat is ook gebeurd. Dat hele plan is door alle partijen die ik net noemde, die hebben meegelopen, goedgekeurd." (UvA-A)*

Informanten van de VOL-BG geven echter aan nooit akkoord te zijn gegaan met dit structuurontwerp omdat het niet voldeed aan de belangrijkste eisen van de VOL-BG. Een informant:

> *"De VOLBG heeft vier eisen: 's Avonds na 22:00 rustig dus dat betekent geen hoofdingang die in gebruik is aan de pleinkant na 22:00. De fietsenkelder moet aan de nieuwe Doelenzijde, het groen moet behouden blijven en de binnentuin moet behouden blijven. Geen van die vier onderwerpen komt terug in het structuurontwerp." (VOLBG-G)*

Een ander procesmanagement frame dat vrijwel alle informanten van de UvA presenteren is het voeren van een eerlijk en transparant communicatiebeleid. Alle informanten van de UvA benadrukken dat er middels dit communicatiebeleid wordt getracht alle partijen zo goed mogelijk te willen betrekken bij het ontwikkelingsproces van de UB. Een informant zegt hierover:

> *"Helder is dat we als UvA niet willen bouwen, of liever gezegd onze panden renoveren, zonder betrokkenheid van de bewoners. Daar wordt ook op gestuurd en budget voor vrij gemaakt. Soms weet je alleen niet wat je nog meer moet doen, tegen niet kloppende beelden, preoccupaties en broodjes aap kun je je niet altijd goed verdedigen. Wij blijven kiezen voor betrouwbaarheid en transparantie. En hoe iedereen zich aan het eind van de dag daartoe verhoudt, daar kunnen we uiteindelijk weinig aan doen." (UvA-H)*

Over de invulling van deze transparante communicatie zegt een andere informant het volgende, hierbij benadrukt de informant het positieve effect dat hij ervaart bij deze voor de UvA relatief nieuwe communicatiestrategie:

> *"Wij proberen open te zijn. Wij leggen ook onze dilemma's op tafel. Wij zeggen ook van ja financieel kunnen wij ook niet alles doen. Dus in onze beleving hebben wij op tafel gelegd en zichtbaar gemaakt naar bewoners, instellingen, gemeente, laten we zeggen wat de stand van zaken is en welke onderwerpen er zijn. En daar horen wij gewoon goede verhalen over. En ja er zijn vraagstukken. Kunnen we dat oplossen? Ja er wordt gekeken en soms kan het opgelost worden en soms zijn er argumenten dat je dingen niet aan kunt passen. Maar goed aan de andere kant, wij realiseren ons ook heel goed dat hier een historie ligt van 15jaar en we zijn de laatste twee, drie jaar, vier jaar misschien zelfs al, laat ik andere citeren: 'De UvA heeft een omslag gemaakt.' Op een andere manier met bewoners in contact gegaan zijn en ik heb daar gewoon een goed gevoel bij. Dat we dat op een nette zorgvuldige wijze doen." (UvA-C)*

5.3.3 Procesmanagement frames van SDC-informanten

Informanten van het SDC framen voornamelijk procesmanagement frames die zich focussen op een zo goed mogelijke invulling van het BG-terrein in de toekomst. Voor informanten van het SDC is de realisatie van de UB dan ook geen discussie, maar zoekt men voornamelijk naar de wijze hoe het BG-terrein in de toekomst op een zo goed mogelijke manier kan worden ingericht. Een informant zegt hierover het volgende:

> *"Het SDC gaat die projectgroep starten waar zij straks ook deel van uitmaken. En we gaan nu een visie op die leefbaarheid en op de uitgangspunten openbare ruimte en leefbaarheid samen opstellen. Dan moet je niet blijven roepen van: 'dat had 15jaar geleden al gemoeten.' Daar kom je niet verder mee. Ik heb er alle vertrouwen in dat wij het voor 90% eens zijn en worden over wat dat gebied betekent in de stad en dat dat ook primair een woongebied is. Ook al wonen er geen studenten, maar Amsterdammers of inwoners van Amsterdam. Primair woongebied, primair ook een studiegebied. En die twee moet je verenigen en dat wordt gelukkig niet meer betwist. Niet door VOL-BG en ook niet door andere bewoners." (SDC-B)*

Dit procesframe sluit aan op de faciliterende rol die het SDC binnen het proces volgens informanten zegt in te nemen. Deze faciliterende rol resulteerde al eerder in het convenant dat op verzoek van de UvA is getekend (zie citaat SDC-A blz.: 40). Wat de toekomst van het terrein betreft neemt het SDC deze faciliterende rol op zich. Zo start het SDC een projectgroep waarin zaken als het beheer van het BG-terrein, de inrichting van het gebied en leefbaarheid ter sprake komen. Volgens informanten van het SDC worden binnen deze projectgroep zoveel mogelijk partijen betrokken om gezamenlijk invulling te geven aan het gebied. Een informant:

> *"Wij gaan oplossingen zoeken in het beheer, in het avondregime, in de handhaving en in de verkeersveiligheid. We nemen maatregelen voor de verkeersveiligheid." (SDC-B)*

5.3.4 Conclusie

Wat opvalt aan de procesmanagement frames is dat de frames die informanten van de VOL-BG en de UvA presenteren niet op elkaar aansluiten. Zo geven leden van de VOL-BG aan ontevreden te zijn over de wijze waarop zij worden betrokken bij het proces. Dit terwijl informanten van de UvA juist procesmanagement frames presenteren waarbij zij de eerlijke en transparante wijze benadrukken waarop de UvA handelt en omgaat met de belangen van de VOL-BG. Informanten van de VOL-BG

willen daarentegen graag actief bij besluitvorming betrokken worden in plaats van achteraf zoals volgens informanten binnen het huidige proces gebeurt. Zo sturen informanten aan op actieve betrokkenheid in plaats enkel van informatie te worden voorzien, zo blijkt uit de interviews.

Opvallend binnen de procesmanagement frames is de inhoud die informanten van het SDC hieraan geven. Hierbij houden informanten van het SDC vast aan de faciliterende rol waarbinnen zij zich eerder identificeerden. Zo geven informanten van het SDC aan middels een integratief onderhandelingsproces inhoud te willen geven aan zaken aangaande de openbare ruimte van het BG-terrein. Hieronder vallen zaken waarvan zowel informanten van de VOL-BG als van de UvA te kennen hebben gegeven deze belangrijk te vinden. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld leefbaarheid, beheer, openbaar groen en de verkeersveiligheid. Informanten van zowel de UvA als de VOL-BG geven in interviews aan elkaar op het gebied van leefbaarheid nodig te hebben. De frames van informanten van de VOL-BG en de UvA lijken daarom op het gebied van beheer en leefbaarheid op elkaar aan te sluiten. Informanten van het SDC geven in interviews aan haar verantwoordelijkheid voor de openbare ruimte te nemen en geven aan dit proces te faciliteren. De projectgroep die hieruit voortkomt zou mogelijk een opening kunnen bieden in de vorm van een constructieve samenwerking tussen de VOL-BG, de UvA en het SDC. Deze samenwerking zal dan wel moeten voldoen aan de eisen die de VOL-BG hieraan stelt, zoals al gedeeltelijk naar voren komt in de procesmanagement frames, maar ook stelt aan de wijze waarop de informanten van de VOL-BG hieraan invulling geven. Zo zal de werkgroep van het SDC volgens de VOL-BG moeten werken vanuit een algehele visie in plaats van werken middels ad hoc genomen besluiten en zullen informanten naar alle waarschijnlijkheid volledige betrokkenheid bij het proces eisen. Indien de werkgroep aan deze voorwaarden van de VOL-BG voldoet, biedt deze op basis van de gepresenteerde frames en interviews potentie tot een succesvolle samenwerking.

5.4 Issue Frames

Issue frames zijn onderwerpen die voor informanten belangrijk zijn en zich als het ware uitkristalliseren. Dit zijn onderwerpen die een belangrijke rol spelen binnen de interviews over de ontwikkeling van de UB. Met het aantonen van deze issue frames krijgen probleem frames een explicietere betekenis en helpen issue frames bij het identificeren en kaderen van zowel kansen als problemen bij het vervolg van het proces. De issue frames helpen om tegenstellingen tussen de partijen te identificeren maar daarbij ook om kansen voor frame alignement bloot te leggen. De vier belangrijkste issue frames die in de interviews naar voren zijn gekomen worden in deze paragraaf uitgediept.

5.4.1 Het eerste issue: "De fietsenkelder"

Uit de analyse van de interviews blijkt dat de locatie van de in- en uitgang van de fietsenkelder het grootste discussie punt vormt binnen het huidige proces. Zo zijn alle informanten van de VOL-BG het er over eens dat de locatie van de in- en uitgang van de fietsenkelder het zwaartepunt vormt binnen het project. Deze ontwikkeling zal volgens hen de grootste en meest negatieve impact hebben op het gebied. In het ontwerp van de nieuwe UB komt de in- en uitgang van de fietsenkelder uit op het BG-terrein. De UvA heeft in haar ontwerp van de nieuwe UB de in- en uitgang van de fietsenkelder gesitueerd op het BG-terrein. De VOL-BG interpreteert de gekozen locatie als de akoestisch meest nadelige locatie vanwege twee voor de VOL-BG zeer belangrijke argumenten: de overlast die deze ontwikkeling gaat veroorzaken en de verkeersonveilige situatie die er volgens informanten gaat ontstaan. De overlast die wordt veroorzaakt heeft met name met de bouwstijl van de gebouwen op het BG-terrein te maken. Doordat de gebouwen geluid als het ware versterken hebben deze de werking

van een "klankkast" waardoor volgens informanten gesprekken en andere geluiden op straat al snel voor overlast zorgen. Daarnaast zijn de wooncomplexen op het terrein zo gebouwd dat alle slaapkamers zijn gepositioneerd aan de zijde van het BG-terrein. Kortom; wanneer bezoekers de UB verlaten door een uitgang grenzend aan deze wooncomplexen levert dit volgens informanten een structureel probleem op. Een informant zegt hierover:

> *"Deze huizen zijn gebouwd met alle slaapkamers aan de pleinkant. Heel vreemd gesitueerd natuurlijk door een architect. Het plein is heel erg gehorig. Als je s 'avonds of s' nachts praat dan is dat verschrikkelijk. Het is een klankkast. Dat galmt. Dus als mensen die hier wonen en werken en de mensen gaan om elf uur, half 12 naar bed en mensen komen om twaalf uur uit de fietsenstalling. En dat zullen er maar honderd zijn. Dat zijn er een hele hoop. En die praten en dat wordt schreeuwen over het algemeen, want ze zullen wat gedronken hebben. Maar dan moet die fietsenstalling een andere uitgang hebben. En daar willen ze maar niet aan. Want ze zeggen dat het niet met zo'n vaart zal lopen." (VOLBG-H)*

Informanten van de VOL-BG zeggen meerdere malen bij de UvA te hebben aangekaart dat de bewuste locatie een onbeheersbaar probleem oplevert. De locatie zou volgens hen dan ook beter passen aan de Nieuwe Doelenstraat. Bewoners hebben dan geen last van de hoeveelheid fietsbewegingen en de geluidsoverlast in de avonduren. Informanten van de UvA geven bij haar overweging aan, deze bezwaren te hebben meegenomen in het bewonersbelang. Het afwegingskader dat heeft geleid tot deze keuze heeft de UvA echter doen besluiten de gekozen locatie te handhaven. Een informant van de UvA:

> *"Verkeerstechnisch, monumenttechnisch, bewonerstechnisch, kostentechnisch, moet je het op een plek doen waarin je al dit soort dingen moet afwegen. En we hebben, in het structuurontwerp is daar toen ook een ingang geschetst. En de architect is toen aan de gang gegaan en die heeft wikkend en wegend gedacht dat dit het zo moet zijn. En we zijn nu ook zover dat we zeggen van nou we zullen nog eens zichtbaar maken en nog eens op een rijtje zetten welke aspecten er allemaal meespelen en welke scenario's we hebben laten passeren om te zeggen waarom wij toch denken dat dit de goede keuze is. […] dat je op een gegeven moment een keuze moet maken die iemand niet leuk vindt. Dat kan. Ja, alleen dan hoop ik dat we zo'n relatie met betrokken partijen hebben dat ze zeggen van: 'Ja wij vinden het niet leuk maar wij begrijpen wel waarom jullie daarvoor gekozen hebben.' Je hoeft het er niet mee eens te zijn en dat zou ik vervelend vinden. En we zitten nog in het voorlopig ontwerp op dit moment, dus het is nog niet in beton gegoten. En een belangrijk aspect voor de gemeente is ook de verkeersveiligheid. Fietsroute en andere straten die er ook in meespelen." (UvA-C)*

Het tweede punt binnen dit issue dat VOL-BG-informanten benadrukken is de verkeersveiligheid. Volgens informanten van de VOL-BG zorgt de geplande locatie voor een onoverzichtelijke verkeerssituatie die voor passanten gevaarlijke situaties kan opleveren. Zo is het punt waar fietsers de kelder in- en uitkomen volgens informanten onoverzichtelijk en te krap voor de te verwachten stroom bezoekers.

Wat opvallend is, wanneer informanten in de interviews spreken over de fietsenkelder, zijn de hoog oplopende emoties bij informanten van de VOL-BG wanneer dit issue ter sprake komt. Een verklaring hiervoor kan worden gevonden in de negatieve gevolgen die deze locatie volgens informanten van de VOL-BG heeft voor de leefbaarheid van het terrein en daarmee volgens hen op bewoners. Een andere verklaring is te vinden in de wijze waarop de keuze voor deze locatie in de ogen van informanten is

verlopen. Informanten van de VOL-BG geven aan altijd te hebben aangegeven dat een in- en uitgang aan de zijde van het BG-terrein voor hen een groot bezwaar is. Alle informanten van de VOL-BG zeggen in de interviews dat de UvA deze bezwaren zonder verder overleg naast zich neer heeft gelegd. Middels een algemene presentatie van de voorlopige ontwerpen (Koffie bij de buren, oktober 2013) waren, zo blijk uit de interviews, informanten dan ook zeer verrast over deze keuze. Toen vervolgens bleek dat de architect niet op de hoogte was van deze bezwaren over de locatie van de fietsenkelder, ontstond bij een aantal informanten van de VOL-BG een vertrouwensbreuk jegens de UvA, aldus enkele informanten. Een informant zegt:

> *"De architecten zijn gaan tekenen. Wij hadden graag gewild dat we gingen praten met de architecten voordat ze gingen tekenen. Maar nee, pas op het moment dat de architecten hun voorlopig ontwerp en eerste schetsen pas echt duidelijk presenteerden mochten wij op die schetsen reageren. De architect zij van: 'Ik weet helemaal niks over dat jullie de ingang in de Nieuwe Doelenstraat willen, dat is nieuw voor mij.' Het is ook terwijl twee maanden daarvoor we de UvA er al op gewezen hebben: 'Oh zijn jullie het niet eens met dat convenant? Dat is nieuw voor mij, dat jullie vier punten hebben geformuleerd over de toekomst van het BG-terrein en hoe wij het proces in willen, dat is nieuw voor mij.'" (VOLBG-B)*

Wanneer het in de interviews over de fietsenkelder gaat geven vrijwel alle informanten van de VOL-BG aan dat ze graag in een eerder stadium bij de planvorming betrokken waren geweest. Op deze manier hadden informanten de architect kunnen behoeden voor deze in de ogen van VOL-BG-informanten verkeerde keuze in het ontwerp. Dit frame correleert met het eerder gedefinieerde procesmanagement frame waarbij informanten van de VOL-BG een actieve rol in een vroeg stadium van de planvorming framen als mogelijke oplossing voor de problematiek in de toekomst. Daarnaast komt binnen dit issue het frame naar voren dat de wijze waarop de UvA handelt binnen het proces niet gebaseerd is op een groter plan: een algehele visie, aldus informanten van de VOL-BG. De problematiek die de keuze voor de locatie van de in- en uitgang met zich meebrengt getuigt er volgens informanten van dat er niet vanuit een breder perspectief is gekeken naar deze overweging. Dit frame lijkt voort te komen uit het probleemframe dat de VOL-BG presenteert waarbij het volgens hen ontbreekt aan een visie op het BG-terrein. Ook lijkt deze ontwikkeling sterk in verband te staan met een van de karakteriseringen van VOL-BG-informanten over de UvA. Omdat bleek dat de architect niet op de hoogte was van de bezwaren van de VOL-BG, die zij eerder bij de UvA kenbaar hadden gemaakt, wordt de UvA door informanten van de VOL-BG gekarakteriseerd als een "onbetrouwbare partij".

5.4.2 Het tweede issue: "Binnenstadscampus versus Universiteitskwartier"

Een voor de VOL-BG tweede belangrijk punt dat tijdens de interviews aan de orde komt is de definitie van het BG-terrein als zijnde "Campus". In alle interviews met informanten van de VOL-BG komt naar voren dat de door de UvA benoeming van het BG-terrein als "Binnenstadscampus" wordt gezien als groot bezwaar. Uit de interviews blijkt dat informanten deze karakterisering van het BG-terrein associëren met de in de ogen van een alle informanten te dominante positie van de UvA op het BG-terrein:

> *"Ik vind dat een vorm van kolonialisme. Het is natuurlijk, dat kan natuurlijk helemaal niet. Wij hebben hier, nou laat ik het zo zeggen: het is natuurlijk vanaf 1985, voorheen werd er natuurlijk niet gewoond, dat was wel zo. Dit was Zusterhuis. Vanaf '85 is dat allemaal herschikt. Is daar bebouwing gekomen, dit is bewoonbaar, maar dat was gewoon realiteit, klaar. En nu de UvA dus grotere plannen aan het maken is, zullen ze toch ook met deze*

realiteit moeten leven. Inmiddels zijn er dus mensen komen wonen en die mensen hebben er ook voor gezorgd dat het plein zoals het er nu is in ieder geval niet meer verpaupert is dan het dan al is en het een beetje leefbaar is." (VOLBG-C)

Informanten van de VOL-BG vinden de term "campus" afbreuk doen aan de gemêleerde structuur die het gebied karakteriseert. Het begrip "campus" roept associaties op met een afgesloten enclave zo blijkt uit interviews. VOL-BG-informanten associëren het begrip "campus" met het traditionele beeld van een campus waarbij mensen van buiten de universiteit niet welkom zijn. Informanten van de VOL-BG vinden deze term daarom ongepast. Volgens hen komt het karakter van het BG-terrein niet overeen met een afgesloten enclave:

"Zij zien het als een universiteitscampus en daarmee maken zij volgens mij alleen maar duidelijk dat ze het gebied willen claimen. Maar er zijn ook nog andere mensen die er gebruik van maken en ook mensen die daar wonen." (VOLBG-G)

Vrijwel alle informanten van de UvA geven daarentegen in de interviews aan de "campusdiscussie" niet interessant te vinden en beschouwen deze als "irrelevant". Het gaat volgens informanten namelijk niet zozeer om de fysieke realisatie van een campus zoals die wordt geïnterpreteerd door leden van de VOL-BG. Het gaat de UvA voornamelijk om de internationale positionering van de Universiteit waarin zij zich profileert met haar binnenstadscampus. Een "open" binnenstadscampus waarbij informanten de verbinding met de stad juist heel erg belangrijk vinden:

"Bij een campus wordt heel erg gedacht altijd aan Engelse of Amerikaanse campussen. Groen met hier en daar allerlei gebouwen. Een heel eigen gebied waar studenten wonen en studeren. Dat is dit natuurlijk niet. Het huisvestingsplan bestaat uit vier campussen en er is heel expliciet gekozen om waar mogelijk er stadscampussen van te maken omdat wij de relatie met de stad, tussen stad en universiteit heel erg belangrijk vinden". (UvA-A)

Volgens een informant van de UvA ontstaat het probleem omdat mensen het woord campus verkeerd interpreteren. Volgens de informant associëren leden van de VOL-BG het woord campus met campussen naar Engels en Amerikaans model: gebieden waar alleen studenten wonen en studeren. Informanten geven aan dat dit absoluut niet wordt bedoeld met de "binnenstadscampus" van de UvA. De interpretatie van leden van de VOL-BG sluit daarom niet aan op de invulling die de UvA heeft bij de definitie van het begrip. In haar eigen visie sluit de UvA sterk aan bij de wijze waarop de VOL-BG het begrip "universiteitskwartier" definieert: het feitelijke karakter volgens informanten van de VOL-BG. Dit is voor informanten dan ook reden om de discussie als niet relevant te beschouwen. Beide partijen geven tenslotte dezelfde inhoud aan verschillende begrippen:

"Wat mij betreft gaat in dit geval even what's in the name op hoor." (UvA-G)

Informanten van het SDC framen het probleem waarbij het begrip "campus" centraal wordt gesteld als een woordenspel gebaseerd op een interpretatieverschil. Een informant van het SDC suggereert dat dit probleem wel oplosbaar is wanneer de UvA het begrip zou laten vallen. Anderzijds erkent de informant ook dat het begrip voor de UvA essentieel is vanwege de toepassing van het begrip binnen documenten en haar visie op huisvesting:

"Campus, ja misschien moet de UvA dat woord definitief laten vallen, al praten zij natuurlijk in hun visie wel over vier campussen. Twee campussen in de binnenstad. Maar het woord

campus leidt tot nutteloze discussies, want de essentie is dat we allemaal hetzelfde begrip hebben van een open gebied waar gewoond wordt, waar geleefd wordt, waar gestudeerd wordt, waar een horeca gevestigd is." (SDC-B)

Opvallend in de wijze waarop informanten van alle partijen spreken over het begrip campus is een discrepantie in de wijze waarop informanten van de UvA deze over het gebruik van dit begrip spreken. Enerzijds karakteriseren informanten van de UvA de discussie over het begrip "campus" als niet relevant door het probleem te framen als verschillende interpretaties van het door de UvA gekozen begrip. Anderzijds legitimeren informanten het gebruik van het begrip door de internationale interpretatie van het begrip dat om deze reden als marketinginstrument wordt ingezet. Een informant zegt hierover:

"Wij praten er zo over en positioneren internationaal dat we vier campussen hebben. Het is niet een beeld wat heel veel mensen hebben als klassieke campus dat studenten er ook op wonen. Dus dat is het niet. Maar dat hebben we nauwelijks in dit land, dus het enige dat je doet is het proberen om de studenten en docenten, dat dat zo kort mogelijke lijntjes zijn. Dus daarom noemen wij het een campus. Dat is voor ons marketingtechnisch heel belangrijk." (UvA-E)

Uit het bovenstaande citaat blijkt dat deze discussie voor de UvA wel degelijk inhoudelijk is terwijl dit issue in de openbare discussie met de VOL-BG wordt wegzet als een "woordenspel" en wordt afgedaan als "irrelevant". Binnen de discussie met de eigen achterban wordt het issue daarentegen geframed als begrip dat essentieel is voor een goede PR vanwege de internationale begripserkenning. Een internationale begripserkenning waarvan de betekenis in de interviews juist wordt gerelativeerd: *"Dat is dit natuurlijk niet" (UvA-A).* Vrijwel alle informanten van de UvA geven in gesprekken aan dat de letterlijke definitie van het woord campus niet van toepassing is op het BG-terrein. Voor VOL-BG-informanten vormt het begrip campus een wezenlijk en inhoudelijk probleem omdat het BG-terrein in beleidstukken zowel binnen de UvA als binnen het SDC wel als zodanig wordt omschreven. Ondanks het feit dat informanten van de UvA en het SDC de discussie afdoen als een "woordenspel" wordt het door de UvA geframede PR-aspect door leden van de VOL-BG geïnterpreteerd als verschuiving van de balans in het voordeel van de UvA. Een balans die voor leden van de VOL-BG van wezenlijk belang is voor een leefbare situatie op het BG-terrein. Leden van de VOL-BG voelen zich, door het systematisch toepassen van het begrip "campus" in een gebied met meer dan alleen universiteitsfunctie, een achtergestelde partij. Een informant van de VOL-BG zegt hierover:

"Op het moment dat je het als campus benoemt, plant je dat model, die manier van omgaan met het terrein, op het BG-terrein. Daarom zeggen wij ook als vereniging: 'De UvA is hartstikke welkom'. Daar twijfelen ook een hoop mensen aan, maar dat is niet zo. De UvA is hartstikke welkom. […] Alleen wij noemen het graag een universiteitskwartier waar de UvA naast bewoners en allerlei bedrijfjes en zaken en weet ik veel wat, in een heel gemêleerde structuur een onderdeel is van de stad, van de wijk, van ons buurtje. En als de UvA daar op een goede manier een buurman/buurvrouw wil zijn, hartstikke welkom. Maar het is geen campus. En de UvA zegt van: 'Ja maar wij vullen het begrip campus wat ruimer in'. Ja dat is prima, maar noem het dat ook maar geen campus. En de UvA wil daar niet met ons over praten." (VOLBG-B)

5.4.3 Het derde issue: "De bezoekersaantallen"

Een van de grootste zorgen die vrijwel alle informanten van de VOL-BG in interviews ter sprake brengen is de verwachtte toename van gebruikers op het BG-terrein nadat de nieuwe UB in gebruik is genomen. Gepresenteerde frames over zorgen over de leefbaarheid van het terrein zijn voornamelijk terug te leiden naar de vrees voor de grote hoeveelheden studenten die volgens informanten van de VOL-BG gebruik komen maken van het BG-terrein. In de analyse van interviews van VOL-BG informanten valt het op dat er geen eenduidig antwoord is op de vraag hoeveel meer of minder studenten informanten in de toekomst op het BG-terrein verwachten. Een ding is wat hen betreft zeker, het worden er significant meer dan de studenten die nu op het BG-terrein werken:

> *"Het gaat dus om de hoeveelheid mensen dat het terrein kan verdragen. En wij zijn bang dat het gewoon echt een woud van mensen wordt." (VOLBG-E)*

Er blijkt veel onduidelijkheid onder de informanten te zijn wat verwachtingen over het aantal studenten betreft. Gezien de bezorgdheid die onder veel informanten leeft over de mogelijke impact van de UB op het gebied, is een schatting over de te verwachten aantallen voor informanten van wezenlijk belang. Informanten geven aan dat de informatie vanuit de UvA over deze verwachtingen onduidelijk is. Een informant zegt hierover het volgende:

> *"De UvA heeft nu in een van de twee documenten, ik meende op de visie leefbaarheid, nu een overzichtje gemaakt van het aantal te verwachten bezoekers van de bibliotheek. Dat is een eerste aanzet. Uiteindelijk is dat dus niet duidelijk. Er staat niet in of dat nou meer of minder is dan wat er nu aan de hand is. En ook niet hoe zich dat verhoudt tot in de periode van de tijd en hoe zich dat verhoudt tot andere bezoekers van het terrein. Want opnieuw, de UvA is niet de enige gebruiker van het terrein." (VOLBG-B)*

Hoewel de UvA zichzelf identificeert als een partij die eerlijk en transparant communiceert valt het binnen dit issue op dat er onzekerheid en onduidelijkheid bestaat over de hoeveelheid waarop informanten van de VOL-BG het toekomstig aantal studenten schatten. Zeker nadat informanten van de UvA te kennen geven dat de informatie over de te verwachten bezoekersaantallen op internet gepubliceerd is. Dit is des te opvallende wanneer sommige VOLBG-informanten over honderden extra studenten, terwijl anderen spreken over een toename van duizenden studenten:

> *"Het punt is, die bibliotheek daar komen vrij veel mensen natuurlijk. Nu komen er in dat gebouw misschien een paar honderd man per dag. Dat zal vanaf dat moment naar een paar duizend man per dag gaan. Dus veel meer mensen, een veel grotere toevloed. […] Een heel belangrijk punt, dat is de hoeveelheid bezoekers. Dat wordt zo direct zeker het tienvoudige van wat het nu is, als het niet het twintigvoudige is. Kijk en dat heeft gewoon implicaties." (VOLBG-E)*

Gezien deze prognose van "*een paar duizend man"* door informant VOLBG-E is het opvallend dat informanten van de UvA juist het tegendeel aangeven in de interviews. Zo wordt de toekomstige situatie volgens een informant wel iets drukker dan nu het geval is, maar is voornamelijk te wijten aan de huidige leegstand van de panden. Het wordt volgens de informant echter niet drukker dan het ooit is geweest op het BG-terrein. Zo wordt de aanstaande situatie vergelijkbaar met de periode toen studentenclubs als bijvoorbeeld "Crea" nog in het gebouw zaten. Het karakter van de UB is volgens de informant echter volledig anders dan de voormalige studentenclubs die op het terrein aanwezig waren, wat automatisch meer rust zou moeten betekenen. Een informant:

"Je moet kijken vanuit welk perspectief je daarnaar kijkt. Als je naar het gebied kijkt zijn er een aantal forse ontwikkelingen. Een aantal onderdelen die uit de binnenstadscampus verdwijnen en een aantal onderdelen die naar de binnenstadscampus toe gaan. Als je dat nou vergelijkt met wat binnen een aansluitende tijd en dan de druk en de leefbaarheid… We hebben ook nog weleens een rekensommetje proberen te maken, ook als je praat over drukte. Over hoeveel mensen komen daar dan. In de binnenstadscampus zat bijvoorbeeld het Crea. Ik weet niet of dat bekend is maar dat zit er niet meer. En Crea was toch een populair gebied, intensief ook met een café er in. Die is er niet meer, dus die is weggehaald. Op dit moment zit er ook nog de studentenvoorziening. Dus laat maar zeggen het studenten informatiecentrum. De planning is dat ook dat weggaat. Die gaat naar de Roeterseiland campus. Dus dat zijn ook ontwikkelingen die ook een grote aantrekkingskracht en ook een hoop mensen aanleveren. Zeker het studenteninformatiecentrum, zeker met een aantal pieken in het jaar is dat fors. Die gaat daar weg dus uit dat oogpunt wordt het rustiger. Wat daar tegenover komt is dat daar de UB weer terug komt. […] We hebben een rekensommetje gemaakt over het aantal bezoekers, studenten, per dag. Dan denken we zoals het was en zoals het nu wordt dat het aantal ongeveer gelijk blijft. Als je dat ten opzichte van de huidige situatie bekijkt, nu crea weg is en de UB is er nog niet, dan betekent het vanuit de huidige situatie dat het dus rustiger is dan het was, maar het gaat drukker worden in de toekomst." (UvA-C)

Er is dus sprake van onduidelijkheid over de te verwachten bezoekersaantallen van de UB. Informanten van de UvA geven aan dat er een aantal onderzoeken is geweest waaruit blijkt dat de verwachtingen erg meevallen ten aanzien van toenemende drukte. VOL-BG-informanten geven aan deze informatie onvolledig te vinden. De vraag is echter of deze informatie daadwerkelijk onvolledig is of dat deze informatie niet overeenkomt met de eigen verwachtingen binnen de VOL-BG. Gezien de karakterisering van de UvA als onbetrouwbare partij is het mogelijk dat de informatie die de UvA aan de VOL-BG levert, bewust of onbewust, wordt "buitengesloten" zoals in het theoretisch kader van dit onderzoek beschreven is.

5.4.4 Het vierde issue "Het beheer van het BG-terrein"

Het laatste issue dat vanuit de interviews nader wordt verkend is het issue over het toekomstige beheer van het BG-terrein. Waar het binnen de eerste drie issues voornamelijk bleek te gaan over frames tussen de partijen die ver uiteenlopen, valt op dat wanneer het in interviews gaat over het toekomstige beheer de frames van de betrokken partijen elkaar juist naderen. Zo geven de partijen min of meer aan elkaar in de toekomst nodig te hebben bij een goed beheer van het BG-terrein. Een informant van de UvA zegt:

"Ik denk dat het uitgangspunt is van: 'We gaan die gebouwen behouden in de staat waarin ze zijn. We knappen ze op.' We maken een prachtig nieuw gebouw met nieuwe functies daar ook in, dat is alleen maar goed voor de samenwerking met de omwonenden. Dat we niet halsstarrig hebben vastgehouden aan slopen en we zetten nieuwbouw neer. Dat heeft ook te maken met de ontwikkeling in de tijd omdat gebleken is dat het oude ontwerp nog heel erg vanuit het idee is dat er heel erg veel strekkende meters boeken moesten zijn. En daar is door de universiteit ook een andere visie op ontwikkeld." (UvA-F)

Ook informanten van de VOL-BG zien een essentiële rol voor bewoners bij het beheer van het terrein. Dit blijkt onder andere uit het identiteitsframe waarin informanten de VOL-BG framen als "hoeders van het BG-terrein". Informanten van de VOL-BG zien zichzelf als onmisbare waarde voor het beheer

van het terrein. Een informant zegt hierover waarbij de informant benadrukt dat er een praktische gedachte zit achter het feit dat er mensen op het BG-terrein wonen en hoe onmisbaar deze voor het BG-terrein zijn:

> *"Het gaat er om dat er een stedenbouwkundig plan, waarover nagedacht is, aan ten grondslag ligt waarom daar mensen moeten wonen: 'Om het beheer van een stukje stad een beetje op orde te houden en te krijgen.' Dus die bewoners zijn essentieel in het geheel." (VOLBG-A)*

Naar alle verwachting zullen leden van de VOL-BG zich in de toekomst blijven inzetten voor het BG-terrein. Ook wat betreft beheer en ook wanneer dit plaatsvindt vanuit een breder perspectief waarbij de UvA en het SDC betrokken zijn. Wat het beheer betreft is het SDC namelijk van plan een werkgroep op te zetten waarbij zaken die de openbare ruimte aangaan vanuit een breed perspectief worden benaderd, aldus informanten van het SDC. Hierbij worden alle belanghebbenden zoveel mogelijk betrokken. Een informant van het SDC zegt hierover:

> *"Het SDC gaat die projectgroep starten waar zij straks ook deel van uitmaken. En we gaan nu een visie op die leefbaarheid en op de uitgangspunten openbare ruimte en leefbaarheid samen opstellen." (SDC-B)*

Naar alle waarschijnlijkheid zullen informanten van de VOL-BG graag binnen in deze werkgroep participeren. Wel dient de werkwijze van deze projectgroep aan te sluiten binnen de probleemframes zoals informanten van de VOL-BG deze presenteren. Zo moet er een algehele visie ten grondslag liggen aan de mogelijke plannen en willen informanten in een vroeg stadium betrokken worden bij besluitvorming aangaande zaken als beheer.
Gezien de inzet van leden van de VOL-BG voor de leefbaarheid van het BG-terrein in het verleden, de wens van de UvA, zoals blijkt uit interviews met informanten, samen met bewoners het beheer van het terrein invulling te geven en de ambitie binnen het SDC een werkgroep binnen dit thema op te richten, lijkt er een opening te ontstaan waar frames van de verschillende partijen elkaar mogelijk kunnen naderen. Wanneer het toekomstige beheer van het BG-terrein aansluit bij de probleem- en procesmanagement frames van de VOL-BG biedt dit issue in de toekomst mogelijk kans tot een constructief overleg. Het gezamenlijke belang van de VOL-BG en de UvA zou mogelijk binnen dit door het SDC gefaciliteerde proces kunnen leiden tot frame alignement. De kansen hiervoor worden aangereikt door het SDC dat middels een integratief proces er naar streeft het beheer, de aankleding, de verkeersveiligheid en wellicht zelfs een algehele visie op het BG-terrein in samenspraak met alle betrokkenen vorm te geven.

5.4.5 Conclusie

Het valt op dat de wijze waarop aan de issues betekenis wordt gegeven sterk samenhangt met de frames die eerder in de hoofdstukken over framing zijn geformuleerd. Dit geeft de wijze waarop de gepresenteerde frames met elkaar samenhangen goed weer.

Een ander element dat opvalt zijn de aanwijzingen binnen deze issues voor de aanwezigheid van "frozen frames" in de frames die informanten van de VOL-BG presenteren. Zo valt het bijvoorbeeld op dat wanneer informanten van de VOL-BG spreken over specifieke aantallen, ambities of motivaties van de UvA, informanten van de VOL-BG onvoldoende op de hoogte blijken te zijn over de impact van het project op het BG-terrein. Door het ontbreken van concrete informatie, uit de perceptie van VOL-BG informanten, vanuit de UvA op voor de VOL-BG essentiële issues, ontstaan hierover grote

onzekerheden binnen de VOL-BG. Dit is zichtbaar in bijvoorbeeld de te verwachten bezoekersaantallen, de motivatie voor de locatie van de in- en uitgang van de fietsenkelder en de "campusdiscussie".

Doordat informanten van de VOL-BG onvoldoende duidelijkheid ervaren resulteert dit in een gevoel van onzekerheid. Deze uiterst onzekere situatie zorgt er volgens Aarts en van Woerkum (2002: uit Van Lieshout et al., 2006) voor dat informanten zelf opzoek gaan naar zekerheid. Omdat de VOL-BG onvoldoende respons vanuit de UvA ervaart wordt deze zekerheid vervolgens met beperkte informatie en zonder daarvoor expliciet bedoelde communicatie geconstrueerd (Van Lieshout et al., 2006). Dit betekent volgens Van Lieshout et al. dat de werkelijkheid wordt versimpeld en dat bepaalde informatie maar selectief wordt meegenomen terwijl de meerduidigheid van andere informatie niet wordt erkend. Met andere woorden: de door de VOL-BG opgevatte beperkte informatie en onvoldoende repliek van de UvA op onzekerheden heeft gezorgd voor geruchten binnen de eigen groep. Vervolgens zijn deze geruchten geëvolueerd tot verhalen waarin de werkelijkheid van het projectteam dat werkt aan de UB heeft plaatsgemaakt voor de nieuwe werkelijkheid van de VOL-BG. Dit proces is van toepassing op een aantal onderwerpen waarbij de werkelijkheid binnen de VOL-BG significant verschilt van die van de UvA-informanten. Zo spreken informanten van de VOL-BG bijvoorbeeld over een significante toename van gebruikers op het BG-terrein: een toename van duizenden of tienduizenden studenten. Informanten van de UvA spreken dit tegen en geven aan dat het BG-terrein niet drukker wordt dan het is geweest voordat het Zusterhuis en de 2e Chirurgische kliniek leeg kwamen. Daarnaast kent het toekomstige gebruik van de UB een rustiger karakter dan de studentenverenigingen en het theater die er voorheen gebruik van maakten, aldus informanten van de UvA. Dit proces waarbij de werkelijkheid, zoals informanten van de UvA deze presenteren, plaatsmaakt voor de eigen geconstrueerde werkelijkheid van de VOL-BG duidt op de mogelijke aanwezigheid van frozen frames. Een ander voorbeeld van zo'n frozen frame is de wijze waarop informanten van de VOL-BG het begrip "campus" invullen. VOL-BG-informanten associëren dit begrip met een afgesloten enclave in de binnenstad waar geen ruimte is voor bewoners. Dit staat haaks op de definitie van "campus" door de UvA voor wie de binnenstadscampus juist een plek is waar wordt gewerkt, gestudeerd én wordt gewoond: een gemêleerd binnenterrein dat voor iedereen toegankelijk is. Tot slot is dit proces ook zichtbaar in het issue over de fietsenkelder. Uit de interviews blijkt dat informanten van de VOL-BG geen vertrouwen hebben in het afwegingskader van de UvA waaruit de locatie voor de in- en uitgang van de fietsenkelder tot stand is gekomen. In de interviews koppelen informanten van de VOL-BG deze uitkomst aan de "campusvisie" van de UvA. Volgens VOLBG-informanten past deze in- en uitgang uitstekend binnen de campusvisie waarbij alle functies van de UvA in haar totaliteit zijn geconcentreerd op het binnenterrein.

Naast deze mogelijke frozen frames lijkt er ook een opening te zijn waarbij de frames van informanten van de UvA en die van de VOL-BG elkaar naderen. Zo geven informanten van de UvA en de VOL-BG aan elkaar met betrekking tot het beheer van het BG-terrein nodig te hebben. Gezien de projectgroep die het SDC in het kader van het beheer en de leefbaarheid gaat oprichten, biedt dit wellicht de mogelijkheid tot een opening voor een concrete samenwerking tussen de VOL-BG en de UvA waarbij de partijen een zekere vorm van afhankelijkheid van elkaar hebben.

5.5 Winst versus verlies frames

Kenmerkend binnen weerspannige conflicten is dat partijen binnen een conflict over het algemeen geneigd zijn zich te concentreren op de dreiging van een potentieel verlies in plaats van zich te focussen op de mogelijkheden voor winst. Mensen hebben daarom de neiging om anders op een voorgenomen actie te reageren wanneer de verwachte gevolgen zijn geformuleerd in termen van verlies in tegenstelling tot winst. Het voorkomen van verlies is daarmee opvallender en meer gewaardeerd dan het vastleggen van een evenredige winst. In het kader van dit onderzoek is het, gezien de conflicthistorie die het proces kent, interessant om de winst en verlies frames van de partijen te onderzoeken. Deze frames geven inzicht in de wijze waarop de partijen zich binnen het proces concentreren: de mogelijkheden voor winst, of de dreiging van een potentieel verlies?

5.5.1 Winst frames door informanten van de UvA

Informanten van de UvA framen de ontwikkeling van de UB op het BG-terrein vrijwel allemaal als een winst. Dit zou kunnen worden verklaard vanwege het feit dat de UvA de directe opdrachtgever van het project is. Aan de andere kant geven informanten aan dat de UvA juist veel in het gebied gaat investeren. Een investering die volgens informanten alle gebruikers van het BG-terrein ten goede zal komen, ook de bewoners. Een informant van de UvA:

> *"Ik denk dat het uitgangspunt is van: 'We gaan die gebouwen behouden in de staat waarin ze zijn. We knappen ze op.' We maken een prachtig nieuw gebouw met nieuwe functies daar ook in, dat is alleen maar goed voor de samenwerking met de omwonenden. Dat we niet halsstarrig hebben vastgehouden aan slopen en we zetten nieuwbouw neer. Dat heeft ook te maken met de ontwikkeling in de tijd omdat gebleken is dat het oude ontwerp nog heel erg vanuit het idee is dat er heel erg veel strekkende meters boeken moesten zijn. En daar is door de universiteit ook een andere visie op ontwikkeld." (UvA-F)*

Wat opvalt aan de gesprekken met informanten van de UvA is dat, ondanks de vertraging die het project heeft opgelopen, informanten het verzet van belangengroepen tegen de sloop van de panden niet per definitie in een negatief kader plaatsen. Sterker nog, een aantal informanten plaats dit in een positief kader. Zo framed een van de informaten het behoud van de panden en de renovatie als een win/win situatie voor de UvA maar ook voor bewoners. De UvA kan haar UB realiseren waarbij de panden behouden blijven. Een informant zegt hierover:

> *[…] ik vind het een goede doorbraak geweest door te zeggen van we gaan niet afbreken en er hoge torens neerzetten, maar we gaan heel zorgvuldig het historische weefsel gebruiken. […] Ik maakte niet voor niets de opmerking over de hoge torens die er zouden komen. Dat soort megalomane plannen. Als je achteraf terug denkt van hoe hebben ze dat ooit kunnen bedenken. Het is in die zin ook heel goed dat er tegen geageerd is. Maar goed, dat is ook het denken over en weer dat zich in de loop van jaren heeft ontwikkeld." (UvA-D)*

Een aantal informanten van de VOL-BG sluiten aan bij dit meer positieve kader. Ze zijn blij dat de panden voor sloop blijven behouden en daarbij worden onderworpen aan een noodzakelijke renovatie om verdere verpaupering van de panden te voorkomen.

> *"Ik ben hartstikke blij dat de UvA het initiatief heeft genomen om het achterstallig onderhoud van veertig jaar, wat zij zelf niet hebben gedaan, om er wat aan te doen. Dus dat die gebouwen een functie krijgen en opgeknapt worden, helemaal goed." (VOLBG-B)*

5.5.2 Verlies frames door informanten van de VOL-BG

Wat opvalt aan de wijze waarop informanten van de VOL-BG zaken betreffende het ontwikkelingsproces van de UB framen is dat zij zich hierbij voornamelijk concentreren op een mogelijke verlies in plaats van zich te focussen op een mogelijke winst. Een van de meest dominante verlies frames presenteren informanten over de leefbaarheid van het gebied. Volgens informanten van de VOL-BG zorgt de dominante functie van de UB voor een verstoring van de toch al zo precaire balans tussen wonen en werken op het BG-terrein. Deze balans is volgens informanten sterk verbonden aan de leefbaarheid van het gebied. Uit de interviews komt sterk naar voren dat de operationalisatie van de UB een verlies van de leefbaarheid op het BG-terrein betekent. Een informant zegt het volgende:

> *"[…]als de UvA met dit soort plannen komt, dan wordt dat opnieuw een zware belasting van het terrein. En het terrein wordt al zo zwaar belast. Wat voor consequenties heeft dat voor het terrein? De leefbaarheid, de openheid, het groene karakter en het rustige karakter? De sociale veiligheid van het terrein? Want het ligt tussen de Wallen en het Rembrandtplein in. Als daar een hele grote dominante functie komt, waarbij de bewoners in het gedrang komen, dan wordt dat de uitbreiding van een gebied waar geen sociale controle meer is." (VOLBG-B)*

Een ander verlies frame dat informanten van de VOL-BG presenteren is verbonden aan de locatie voor de in- en uitgang van de fietsenkelder. Dat deze locatie is gekozen ondanks de heldere bezwaren die leden van de VOL-BG kenbaar hebben gemaakt. Deze locatie wordt door alle informanten van de VOL-BG geframed als een groot verlies voor het functioneren van het BG-terrein. Een informant zegt:

> *"De fietsenkelder heeft onmiddellijk te maken met de leefbaarheid, dat is niet zomaar een 'flauwekulletje' van ons. En de veiligheid ook. Als daar een sloot fietsen naar binnen moet en meteen na het poortje ook nog een kelder induiken. Nou ja, een onmogelijke planning." (VOLBG-F)*

5.5.3 De win/win frames door informanten van het SDC

De winst/verlies frames die informanten van het SDC presenteren sluiten aan bij de wijze waarop informanten van de UvA deze framen. Zo zijn informanten van het SDC van mening dat er vanwege de compromissen die binnen het proces zijn bereikt een win/win situatie ontstaat voor beide partijen. Vanwege deze compromissen framen informanten van het SDC het beoogde resultaat daarom als een mogelijke winst voor zowel de UvA als de VOL-BG. Een informant zegt hierover het volgende:

> *"De fietsenstalling is het enige geschilpunt dat eigenlijk nog overblijft. Als ik het afpel, die drie vier keiharde eisen van de VOL-BG, zo hebben ze het zelf ook samengevat drie of vier harde eisen, daar is er eigenlijk maar een die er van overblijft. De inrichting van de groene hoven, de inrichting van de straten die wij moeten gaan doen als overheid, dat is het probleem niet. Daar komen we wel uit. En dat het zo groen mogelijk moet zijn en met de modernste visies over duurzaamheid. Het enige punt dat er nog speelt is de fietsenstalling. Daar hebben we nu vind ik een aardig compromis. Misschien, ik hoop dat de VOL-BG het uiteindelijk ook als compromis wil accepteren. Daar ben ik nog niet helemaal van overtuigd, dat hangt er ook vanaf of die avonduitgang er nu echt komt of niet. Maar dan is het compromis van nou ok, overdag die hoofd in- en uitgang van de fietsen die blijft daar in de hoek op het BG-terrein en voor het avond regime hebben we in ieder geval de mogelijkheid van een uitgang aan de Nieuwe Doelenstraat. Of we die ook echt moeten gaan gebruiken dat moet ik nog afwachten." (SDC-B)*

Een van de compromissen die door informanten van het SDC worden genoemd en dat opvalt is het compromis dat is gesloten met betrekking tot de in- en uitgang van de fietsenkelder. Wat een informant van het SDC betreft is dit het enige geschilpunt binnen het proces dat nog overblijft. Het compromis dat hierin geboden wordt, de mogelijkheid van een avonduitgang aan de Nieuwe Doelenstraat, wordt door het SDC als een winst frame voor beide partijen geframed. Het feit dat de in- en uitgang van de kelder wel degelijk wordt gerealiseerd tussen het Zusterhuis en de 2e Chirurgische kliniek maar dat daarbij een alternatieve avonduitgang wordt ontwikkeld indien de eerste in de avonduren overlast veroorzaakt, wordt door informanten geframed als een win/win situatie voor beide partijen.

5.5.4 Conclusie

Wat opvalt aan de wijze waarop de partijen hun frames plaatsen in het kader van een mogelijke winst of de dreiging van een potentieel verlies, is dat deze tussen de partijen uiteen lopen en van elkaar verschillen. Enerzijds is dit te verklaren gezien het college van bestuur van de UvA de concrete opdrachtgever van het project is, anderzijds is dit ook opvallend gezien de vele compromissen die binnen het proces zijn gesloten. Veruit het belangrijkste compromis is het behoud van de monumentale panden op het terrein. Daarnaast geven informanten van het SDC nog verschillende compromissen aan die zijn gesloten om de VOL-BG in haar standpunten tegemoet te komen. Zo wordt, volgens een informant van het SDC, bijvoorbeeld het terrein in de toekomst met extra zorg voor “groen” ingericht. Informanten van de VOL-BG geven aan gelukkig te zijn met het feit dat de panden op het terrein worden aangepakt. Volgens hen straalt de verpaupering van de gebouwen af op de sfeer en leefbaarheid van het terrein. Ondanks deze gemeenschappelijke winst valt de dreiging van verlies waarmee informanten de ontwikkeling van de UB framen sterk op. Zo vinden de frames van informanten van de VOL-BG, waarin de ontwikkeling van de UB als bedreiging voor de leefbaarheid van het BG-terrein wordt geframed, geen aansluiting bij de winst die informanten van het SDC en de UvA voor alle partijen zien te behalen: de renovatie van de panden.

Wat ook opvalt aan de wijze waarop informanten van de VOL-BG deze dreiging van verlies framen, is dat deze nauw samenhangt met de probleem- en procesframes zoals deze zijn geformuleerd. Informanten framen de ontwikkeling van de UB bijvoorbeeld als een grote bedreiging voor de leefbaarheid van het terrein. De renovatie van de panden lijkt volgens informanten van de VOL-BG niet op te wegen tegen de dreiging van de mogelijke impact van de UB voor het terrein. Een ander punt is de wijze waarop de locatie van de in- en uitgang van de fietsenkelder is gekozen. Het valt op dat dit punt wordt geframed vanuit twee aan elkaar gekoppelde verlies frames. Enerzijds wordt deze ontwikkeling door informanten van de VOL-BG geframed als een bedreiging voor de leefbaarheid van het terrein, anderzijds wordt de wijze waarop deze locatie tot stand is gekomen geframed als een bedreiging voor de relatie tussen de VOL-BG en de UvA waarbij de UvA wordt gekarakteriseerd als een partij die niet te vertrouwen is (zie ook: karakterframes). Vanuit dit perspectief wordt deze ontwikkeling dus ook gezien als een bedreiging van de verdere voortgang van een constructief proces.

Samenvattend kan worden gesteld dat wat betreft gelijkenissen tussen de winst en verlies frames van informanten deze gelijkenissen overeenkomen met de frames die worden gepresenteerd over het beheer van het BG-terrein. Het winst frame dat vrijwel alle informanten van de drie partijen presenteren is het feit dat de panden worden opgeknapt en een nieuwe functie krijgen.

6. Conclusies

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste conclusies uit dit onderzoek gepresenteerd. Deze conclusies komen voort uit de onderzoeksvragen zoals deze in hoofdstuk twee zijn geformuleerd. Deze onderzoeksvragen worden systematisch per paragraaf behandeld. De conclusies die op basis van het beantwoorden van de onderzoeksvragen volgen zijn in totaliteit een antwoord op de hoofdvraag van dit onderzoek:

"Hoe framen de UvA, de VOL-BG en het SDC het planningsproces van de UB op het BG-terrein?"

In hoofdstuk vier en vijf is de framing analyse die centraal staat in dit onderzoek uitgebreid beschreven. Deze beschrijving vormt in zijn geheel een antwoord op de eerste onderzoeksvraag zoals geformuleerd in hoofdstuk twee:

- *Welke invulling geven de UvA, de VOL-BG en het SDC ten aanzien van het planningsproces op het BG-terrein aan de typen cognitieve frames?*

De overige deelvragen kunnen worden beantwoord op basis van de hoofdstukken vier en vijf. Na de framing analyse wordt de betekenis duidelijk van de gedefinieerde frames. Op basis van deze informatie kan de tweede deelvraag van dit onderzoek worden beantwoord:

- *Welke gepresenteerde frames bieden perspectief op frame alignement en welke frames staan mogelijk een constructief overleg in de weg?*

Voorts kunnen de belangrijkste conclusies over de onderlinge relaties tussen frames worden omschreven. Hierbij wordt eerst gekeken naar de frames die aansluiting bij elkaar vinden en welke betekenis dit heeft voor mogelijk frame alignement. Daarnaast wordt ook gekeken naar de frames die elkaar juist uitsluiten en daarmee een constructief overleg mogelijk in de weg staan. Om de frames die elkaar juist uitsluiten beter te kunnen begrijpen, wordt er gekeken naar een verklaring voor eventueel aanwezige frozen frames

Wanneer de belangrijkste conclusies betreffende de framing analyse uiteen zijn gezet wordt er teruggekeken naar de wijze waarop het concept "conflict" in het theoretisch kader van dit onderzoek is gedefinieerd. Met deze definitie wordt de laatste onderzoeksvraag beantwoord en op basis van de bevindingen uit de framing analyse wordt vastgesteld of er op het moment van afname van de interviews, de periode van 1 januari 2014 tot en met eind maart 2014, sprake is van een verzoenend proces of dat er nog altijd sprake is van een conflict. De aanleiding van het onderzoek doet vermoeden dat er tussen de UvA en de VOL-BG sprake is van een verzoenend proces. Maar kan dit op basis van de framing analyse ook worden bevestigd?

- *Kan op basis van de framing analyse worden vastgesteld dat er sprake is van een verzoenend proces tussen de UvA en de VOL-BG, of is er nog altijd sprake van een (weerspannig) conflict?*

6.2 Frames waarin partijen elkaar lijken te vinden

Uit de framing analyse kunnen een aantal frames worden onderscheiden die aansluiting met elkaar lijken te vinden. Deze frames correleren op een dusdanige wijze met elkaar dat er op basis van deze zich naderende frames de mogelijkheid bestaat tot een proces waarbinnen frame alignement tot stand kan komen. Uit de framing analyse blijkt dat de frames van partijen elkaar voornamelijk lijken te vinden in de procesmanagement frames. Met name de frames die gaan over het beheer van het BG-

terrein in de toekomst. Uit de analyse blijkt dat de partijen elkaar, wanneer het gaat om het toekomstig beheer van het terrein, niet ontlopen maar in de interviews juist aangeven in zekere zin van elkaar afhankelijk te zijn. Zo geven informanten van de UvA in interviews aan bewoners, waaronder informanten van de VOL-BG, juist nodig te hebben bij het opstellen van een visie en het beheer van het BG-terrein. Hierbij kan de UvA volgens informanten niet zonder bewoners die, naast studenten en medewerkers, een wezenlijk onderdeel uitmaken van het BG-terrein. Informanten geven hierbij aan dat wanneer de UvA gesloten is, het de bewoners zijn die aandacht en zorg hebben voor het BG-terrein. Informanten van de VOL-BG presenteren identiteitsframes die hier sterk op aansluiten. Zo geven informanten in interviews onder andere aan een belangrijke rol te kunnen en willen vervullen in de sociale controle op het terrein.

Behalve de sociale controle zien informanten van de VOL-BG een essentiële rol in het beheer van het BG-terrein voor bewoners. Zo geven informanten te kennen nu al een belangrijke rol te vervullen in het behoud van de leefbaarheid op het terrein door bepaalde vormen van beheer, een rol die door informanten van de UvA wordt erkend. Naar alle verwachting blijven informanten zich ook in de toekomst wellicht inzetten bij het beheer van het BG-terrein, ook wanneer dit plaatsvindt vanuit een bredere samenhang waarbij zowel de UvA als het SDC betrokken zijn. Deze bredere samenhang komt voort uit een procesmanagement frame van het SDC waarbinnen een projectgroep zich gaat bezighouden met het beheer van het gebied in de breedste zin van het woord. Dit frame lijkt te passen en aan te sluiten bij een procesmanagement frame van VOL-BG-informanten. Binnen dit frame uitten informanten van de VOL-BG de nadrukkelijke wens, actief en vooraf betrokken te worden bij de planvorming omtrent het BG-terrein.

6.3 Frame Alignement

Naast de opening die het SDC biedt in de vorm van het faciliteren van een projectgroep met daarbij de ambitie een algehele visie op het BG-terrein te ontwikkelen (een ontwikkeling die logischerwijs gepaard zou moeten gaan met frame alignement), zijn er in de wijze waarop informanten op het ontwikkelingsproces van de UB terugkijken ook frame alignementstrategieën waar te nemen.

6.3.1 Frame extension door de UvA

Wanneer we kijken naar de wijze waarop de UvA haar visie met betrekking tot de bouw van de UB door de jaren heen heeft herzien, kunnen we spreken van een vorm van *frame extension* die de UvA heeft toegepast om haar plannen zo goed en wenselijk mogelijk te realiseren. Dit blijkt uit interviews waarin informanten te kennen geven dat de UvA haar visie op de UB gedurende het ontwikkelingsproces in totaal drie keer wezenlijk heeft herzien. In dit evolutieproces van de planvorming voor het BG-terrein zijn grofweg drie fases te onderscheiden: (1) Het plan waarin het voormalig ziekenhuis grotendeels gesloopt zou worden uit eind jaren ‘70, (2) het plan waarin het Zusterhuis en de 2e Chirurgische kliniek gesloopt worden en (3) de huidige visie waarbij de panden blijven behouden en worden gerestaureerd. Hieruit blijkt dat de UvA haar frame ten aanzien van haar huisvesting op het BG-terrein verschillende malen heeft “uitgebreid”. Deze frame extension door de UvA heeft plaatsgevonden door druk van buiten, zoals protesten en juridische procedures, maar is ook grotendeels tot stand is gekomen vanuit de UvA zelf. Zo blijkt uit interviews dat de Universiteitsraad zich destijds heeft ingezet om de sloop van het gehele ziekenhuiscomplex te voorkomen. Wanneer informanten van de UvA in interviews spreken over de tweede fase, het herzien van de sloop van het Zusterhuis en de 2e Chirurgische kliniek, spreekt men van een “nieuwe kijk op monumenten” en “een nieuwe visie op de functie van de UB”. Het meest sprekend zijn de citaten waaruit blijkt dat informanten juist erg tevreden zijn over het behoud van de monumentale panden. Het valt daarbij op dat er in de interviews met informanten van de UvA geen sprake is van frustratie over de afwijzing

van sloop, maar juist van berusting en tevredenheid over de nieuwe ontwerpen. Aan dit proces valt op dat de UvA haar frames vanaf de start van het proces tot aan de huidige fase van het project altijd heeft ontwikkeld en uitgebreid zodat deze passen binnen de kaders van een grotere groep belanghebbenden. Hoewel deze ontwikkeling is het verleden samen is gegaan met factoren van buiten de UvA, zoals bijvoorbeeld de uitspraak van de rechtbank, kan wat betreft de visie van de UvA op de UB worden gesproken van *frame extension*.

6.3.2 Frame extension door de VOL-BG

Ook binnen de VOL-BG kan er een vorm van frame extension worden vastgesteld. Dit blijkt voornamelijk uit de wijze waarop men de huidige plannen framed tegenover de oorspronkelijk plannen waarin de UB werd gebouwd op basis van sloop van de monumentale panden. In veel van de interviews komt naar voren dat men zich wel kan berusten in de UB functie die de gebouwen krijgen. Ook het feit dat er een historische binnentuin plaats moet maken voor een bibliotheek wordt door informanten geaccepteerd. Het probleem dat informanten van de VOL-BG framen ligt voornamelijk in de wijze waarop de plannen tot stand komen en de wijze waarop de UvA volgens informanten van de VOL-BG omgaat met de belangen van bewoners. De frames waarbij bewoners tegen de vestiging van de UB zijn lijken zich op basis van de interviews te hebben verruimd, waarbij de focus van het werkelijke probleem is verschoven. Wat de realisatie van de UB betreft kan er binnen de VOL-BG dus ook gesproken worden van *frame extension.* Het frame van de VOL-BG tegen een UB-functie op het terrein is verruimd naar een frame waarin de komst van de UB, ondanks de gepresenteerde probleem frames, wordt geaccepteerd.

6.4 Uitsluitende frames

Behalve frames waarin overeenkomsten te vinden zijn, komen er in de framing analyse ook frames naar voren die elkaar lijken uit te sluiten. In dit geval spreken we van frames die zo van elkaar verschillen dat ze een constructief overleg in de weg kunnen staan. Uit de theorieën over frames en framing uit hoofdstuk twee hebben we geleerd dat naarmate een conflict voortduurt of in hevigheid toeneemt, frames van de betrokken partijen steeds verder uiteen kunnen lopen. Deze discrepanties kunnen een denkbare oplossing van een probleem of conflict mogelijk blokkeren doordat de frames over het probleem of de oplossing ervan te veel van elkaar verschillen. Uit de analyse vallen een aantal van deze frames op. Drie van deze verschillen springen in het oog, namelijk: identiteitsframes en karakteriseringsframes, probleem frames en procesmanagement frames.

6.4.1 Identiteitsframes en karakterisering frames

Uit de framing analyse blijkt dat de identiteitsframes van de UvA en de karakteriseringsframes van de VOL-BG sterk uiteen lopen. Zo identificeren informanten van de UvA zichzelf als een partij die zo goed mogelijk rekening houdt met de belangen van andere partijen en gebruikers van, op en rond het BG-terrein. In haar besluitvorming geven informanten van de UvA aan gebruik te maken van een afwegingskader waarin verschillende belangen tegen elkaar worden afgewogen. Informanten geven aan dat, ondanks het zo goed mogelijk rekening houden met de bewonersbelangen, de UvA niet alle wensen van bewoners kan honoreren. Door dit afwegingskader zo transparant mogelijk te maken en de keuzes, die voor bewoners minder leuk zijn, open en eerlijk te communiceren, hopen informanten op begrip van bewoners voor de complexe keuzes die de UvA moet maken. Het valt hierbij op dat de VOL-BG de UvA als partij niet als zodanig karakteriseert. Vrijwel alle informanten van de VOL-BG karakteriseren de UvA als een partij die geen rekening houdt met de belangen van bewoners. Wat betreft de transparantie waar informanten van de UvA over spreken framen informanten van de VOL-BG de UvA als een onbetrouwbare partij die de bezwaren van de VOL-BG naast zich neer heeft gelegd. Dit blijkt hoofdzakelijk wanneer informanten van de VOL-BG spreken over de locatie van de in- en uitgang van de fietsenkelder. Dat de architect niet op de hoogte was van een van de

belangrijkste bezwaren van de VOL-BG betekent volgens informanten dat de UvA de bezwaren van de VOL-BG niet serieus neemt.

6.4.2 Probleem frames

Binnen de probleem frames valt op dat de frames tussen de UvA en de VOL-BG zich voornamelijk uitsluiten in de wijze waarop informanten van de partijen hun prioriteiten invullen. VOL-BG leden stellen het behoud van de leefbaarheid van het BG-terrein als hoogte prioriteit, terwijl de UvA prioriteit geeft aan de realisatie van de UB zonder daarbij tegen verdere vertragingen en daarmee gemoeide kosten aan te lopen.

Binnen de probleem frames die informanten presenteren valt voornamelijk op dat de wijze waarop de UvA en het SDC invulling geven aan het probleem sterk op elkaar aansluit. Zo heeft het SDC haar probleem zo goed mogelijk proberen op te lossen aan het begin van het proces door een convenant met de UvA op te stellen. Deze oplossing draagt voor een groot deel bij aan de oplossing van het probleem frame van de UvA om de UB zonder verdere vertraging en daarbij oplopende kosten te realiseren. Het juridisch kader waarbinnen de realisatie van het gebouw aan moet voldoen staat namelijk exact vastgelegd in het opgestelde convenant. Dit is echter ook het punt waarmee de UvA en het SDC verschillen met de probleem frames van de VOL-BG. De probleem frames van de VOL-BG gaan niet zozeer over het ontwikkelingsproces, maar over de impact van de in gebruik van de UB op het terrein. Zo framen informanten het probleem als een gebrek aan visie. Daarnaast zien informanten problemen ontstaan in de balans tussen wonen en werken op het terrein wanneer het aantal gebruikers volgens VOL-BG-informanten op het terrein significant zal toenemen.

Wat opvalt aan de probleem frames die informanten van de VOL-BG presenteren is dat deze problemen voornamelijk gebaseerd zijn op aannames die niet corresponderen met feitelijkheden zoals informanten van de UvA deze presenteren. Zo presenteren informanten van de UvA bijvoorbeeld heel andere aannames over de te verwachten bezoekersaantallen dan informanten van de VOL-BG. Dat terwijl dit issue zoals ook blijkt uit §5.4.3 de basis lijkt te vormen van de probleem frames zoals informanten van de VOL-BG deze presenteren. Een oplossing voor een discrepantie tussen de wijze waarop informanten het probleem frames lijkt dan ook gezocht te moeten worden in een constructief gesprek tussen de UvA en de VOL-BG waarin de problemen en oorzaken hiervan naar elkaar worden uitgesproken. Met andere woorden, een gesprek over de impact van de UB op het BG-terrein waarin onduidelijkheden door juiste informatie worden weggenomen.

6.4.3 Proces management frames

Informanten van de UvA zien haar rol in het proces tegenover de VOL-BG hoofdzakelijk als het eerlijk en transparant communiceren over haar besluitvorming en de voortgang van het project. Middels het publiceren van documenten, het voeren van overleg met bewoners en het direct informeren van bewoners tijdens informatiebijeenkomsten wil de UvA bewoners bij het proces betrekken. Informanten van de VOL-BG daarentegen vinden haar rol binnen dit proces te reactief en ervaren de communicatie van de UvA als te laat, bijvoorbeeld wanneer cruciale besluiten al genomen zijn. Informanten van de VOL-BG presenteren procesmanagement frames waaruit blijkt dat leden graag in een zo vroeg mogelijk stadium bij de besluitvorming over de UB betrokken willen worden. De VOL-BG wil hiermee voorkomen dat er besluiten worden genomen die voor de bewoners onwenselijke gevolgen met zich meebrengen. De locatie van de in- en uitgang van de fietsenkelder is een sprekend voorbeeld van een situatie waarbij informanten van de VOL-BG bij de besluitvorming betrokken hadden willen zijn om negatieve gevolgen voor omwonenden te voorkomen. Informanten van de UvA daarentegen geven aan dat de locatie van de in- en uitgang van de fietsenkelder is gebaseerd op een complex afwegingskader. Een afwegingskader waarbinnen het belang van bewoners

volgens UvA informanten wel degelijk wordt meegewogen, maar die daarbij soms niet voldoende opweegt tegen andere belangen als bijvoorbeeld bouwkundige of financiële belangen. De procesmanagement frames die informanten van de UvA en de VOL-BG presenteren lopen dus sterk uiteen.

6.5 Frozen frames

Frozen frames zijn frames die zoals het begrip al expliceert relatief vaststaan in vergelijking met andere frames. Over het algemeen zijn frames namelijk dynamisch van aard. Zo hebben frames het kenmerk zich aan te passen op basis van bijvoorbeeld nieuwe ervaringen. Wanneer van deze dynamiek geen sprake meer is wordt er gesproken van frozen frames. Frozen frames hebben het kenmerk dat ze in bijvoorbeeld onderhandelingen herhaaldelijk naar voren komen. Dit komt doordat deze frames bepaalde belangen onderstrepen, argumenten kracht bij zetten of op de een of andere manier een "veilig gevoel" geven. De kans op frozen frames bij partijen neemt toe wanneer het conflict langer voortduurt. Wanneer het gaat om weerspannige conflicten kunnen "frozen frames" ervoor zorgen dat partijen uit een voormalig conflict terug kunnen vallen in, of kunnen vasthouden aan, oude patronen. Dit proces lijkt ook van toepassing op de VOL-BG waarbij informanten frames presenteren die sterk overeen lijken te komen met de negatieve karakterframes waarin informanten tijdens dezelfde interviews terugkijken op de historie van het ontwikkelingsproces. Uit een nadere analyse van de interviews met informanten van de VOL-BG blijkt dat een aantal van hun frames kunnen worden gezien als frozen frames. Daarnaast zijn er ook een aantal frozen frames die lijken voort te komen uit een mate van onzekerheid binnen de VOL-BG.

6.5.1 frames uit het verleden

In de interviews framen informanten van de VOL-BG, wanneer zij terugkijken op het weerspannige conflict uit de periode 1999 tot 2012 de UvA, vrijwel allemaal als een "onbetrouwbare partij". Ook framen informanten van de VOL-BG de UvA terugkijkend op het verleden als een partij die geen oog heeft voor de belangen van bewoners op het terrein. Deze frames lijken hun oorsprong al te vinden in 1999 waarbij de mogelijke plannen uit de Stedenbouwkundige verkenningen op het BG-terrein aan bewoners werden gepresenteerd.

6.5.2 Frozen frames binnen het huidige proces

Het valt op dat in de karakteriseringsframes, zoals informanten deze met betrekking tot het huidige proces presenteren, op dezelfde wijze voorkomen zoals deze met betrekking tot de conflicthistorie worden gepresenteerd. Zo karakteriseren informanten van de VOL-BG de UvA bijvoorbeeld als een "onbetrouwbare partij", "een koloniserende partij" en "een partij die de belangen van bewoners naast zich neerlegt". Deze negatieve karakterframes kunnen op basis van de framing analyse worden gezien als frozen frames.

6.5.3 Frozen frames die voortkomen uit onzekerheid

Naast frozen frames die mogelijk te herleiden zijn uit het conflictueuze verleden van het ontwikkelingsproces lijken er ook een aantal frozen frames te kunnen worden herleid uit een zekere mate van onzekerheid die informanten van de VOL-BG ervaren. Dit gaat om onzekerheid over de verwachtingen ten aanzien van impact van de toekomstige ontwikkelingen op het BG-terrein. Informanten van de VOL-BG geven aan onvoldoende op de hoogte te zijn van de door de UvA gehanteerde getallen en uitgangspunten. Zo valt het op dat wanneer informanten wordt gevraagd naar bijvoorbeeld het te verwachtte aantal bezoekers op het terrein in de toekomst, deze aantallen bij vrijwel alle informanten veel groter zijn dan de aantallen waar informanten van de UvA op wijzen. Ook wanneer het gaat over de uitgangspunten waarop de keuze van de locatie van de in- en uitgang van de fietsenkelder is gebaseerd corresponderen frames van UvA en VOL-BG informanten niet met

elkaar. Het ontbreken van deze informatie zorgt bij informanten van de VOL-BG voor onduidelijkheden en onzekerheid. Volgens van Lieshout et al. (2006) gaan mensen in dergelijke situaties zelf opzoek naar zekerheid met als gevolg dat mensen met beperkte informatie en zonder daarvoor expliciet bedoelde communicatie hun eigen zekerheid construeren. Dit betekent dat geruchten en verhalen zich niet perse baseren op de werkelijkheid, maar passen binnen de eigen frames van in dit geval de VOL-BG. Informanten spreken bijvoorbeeld van een toename van "duizenden" of "tienduizenden" studenten op het BG-terrein en over de locatie van de fietsenkelder als een uitwerking van de "campusvisie" op het terrein. Volgens informanten past deze kelder uitstekend binnen de campusvisie waarbij alle functies van de UvA zijn geconcentreerd op het binnenterrein. Wat betreft de "campusdiscussie" framen VOL-BG informanten deze als een enclave naar Engels en Amerikaans model waarbij er geen plaats is voor bewoners.

Volgens van Lieshout et al. (2006) worden, wanneer partijen weinig tot niet met elkaar communiceren, vooroordelen, stigma's en onjuistheden in frozen frames door gebrek aan communicatie nauwelijks genuanceerd of gecorrigeerd. Geruchten en verhalen vormen hierdoor de nieuwe werkelijkheid van in dit geval de VOL-BG. Het valt op dat informanten van de UvA aangegeven zo eerlijk en transparant mogelijk over deze zaken naar haar omgeving te communiceren. Zo staat bijvoorbeeld al deze informatie volgens informanten op de website van de UvA gepubliceerd. Hier kan een mogelijk verband worden gevonden met de negatieve karakterisering van de UvA door VOL-BG informanten als "onbetrouwbare" partij. Dit frame lijkt zich te hebben "genesteld" binnen de cognitieve betekenisstructuur ten aanzien van de karakterisering van de UvA. Informanten van de VOL-BG lijken door ervaringen uit het verleden én ervaringen uit het huidige proces de UvA niet te vertrouwen. Dit zou de reden kunnen zijn waarom publicaties van de UvA over bezoekersaantallen en uitgangspunten niet aansluiten bij de verwachtingen van VOL-BG-informanten waardoor frozen frames over "duizenden extra bezoekers", "een enclave waar geen ruimte is voor bewoners" en "de in- en uitgang van de kelder voortkomend uit de campusvisie" niet of nauwelijks nuanceren en corrigeren.

6.6 Een weerspannig conflict

Wanneer we terugkijken naar de wijze waarop het begrip "conflict" in de context van dit onderzoek in hoofdstuk 3 is gedefinieerd, kunnen we op basis van de framing analyse vaststellen dat er binnen het huidige proces, ondanks de goede intenties en bedoelingen van beide partijen, nog altijd sprake is van een conflictsituatie, ofwel: "een weerspannig conflict".

Binnen het huidige proces hebben leden van de VOL-BG en medewerkers van de UvA weliswaar meer contact dan ooit tevoren, maar van een verzoenend karakter lijkt geen sprake. Zo kan worden vastgesteld dat er sprake is van een asymmetrische machtsverhouding tussen de UvA en de VOL-BG, een ongelijkheid die zich uit in een gevoel van onmacht bij informanten van de VOL-BG. Het feit dat de UvA, volgens informanten van de VOL-BG, hun directe leefomgeving mogelijk negatief beïnvloedt door de ontwikkeling van de UB uit zich in verschillende onverenigbaarheden van verschillende typen frames. Uit de interviews met informanten van de VOL-BG blijkt dat wanneer de situatie niet verbetert, de leden juridische middelen niet uitsluiten. In dit geval kunnen we constateren dat er ondanks het voornemen van beide partijen om nader tot elkaar te komen er nog altijd sprake is van een "weerspannig conflict". Een conflictsituatie waarbij de verschillende belangen van partijen niet nader tot elkaar lijken te komen en waarbij het proces van verzoening nauwelijks voortgang boekt.

6.7 Een opening voor onderhandeling

Samenvattend kunnen we op basis van de resultaten van de framing analyse vaststellen dat er naast een aantal frames die elkaar uitsluiten ook frames zijn die een opening bieden voor onderhandeling.

Het gaat hierbij om de frames zoals besproken in §6.2 over het beheer van het BG-terrein. De opening die hierin wordt geboden komt vanuit het SDC.

Het SDC start een werkgroep waarin de gemeente verschillende geïnteresseerde stakeholders uitnodigt (waaronder leden van de VOL-BG en medewerkers van de UvA) om samen te werken aan de uitdagingen die liggen op het terrein van beheer. Zo streeft het SDC naar samenspraak met alle betrokkenen bij het BG-terrein middels een integratief onderhandelingsproces over het beheer, de aankleding, de verkeersveiligheid en wellicht zelfs over een algehele visie. Een kans waarin het gezamenlijke belang van de UvA en de VOL-BG wellicht kan leiden tot reframing of frame alignement.

Deze samenhang moet dan wel passen binnen de probleemframes zoals informanten van de VOL-BG deze presenteren. Namelijk, geen ad hoc besluiten maar opereren vanuit een brede visie op het gehele BG-terrein. Daarnaast moet de samenwerking zich in ieder geval kenmerken door de actieve betrokkenheid van bewoners en zich niet manifesteren als proces waarbij bewoners slechts reactief een rol spelen. Wanneer het proces op deze wijze wordt uitgevoerd is het gezien de gepresenteerde probleem- en proces management frames van VOL-BG-informanten, waarschijnlijk dat dit proces op dezelfde kritiek kan rekenen als bij het ontwikkelingsproces van de UB. Wanneer het toekomstige beheer van het BG-terrein aansluit bij deze probleem- en procesmanagement frames van de VOL-BG biedt dit onderwerp in de toekomst een mogelijke opening voor een constructief overleg, een integratief onderhandelingsproces en mogelijk zelfs voor reframing of frame alignement.

De vraag is echter of het verstandig is dit proces vanuit de huidige verhoudingen tussen de partijen op te starten. Uit de probleem- en procesmanagement frames die informanten van de VOL-BG presenteren blijkt dat informanten specifieke eisen stellen aan de wijze waarop een dergelijk samenwerkingsproces zou moeten plaatsvinden. Het zou daarom verstandig zijn om voorafgaand aan dit proces te verkennen of bijvoorbeeld de verwachtingen van alle partijen bij deze samenwerking voldoende met elkaar corresponderen. Op deze manier worden mogelijke telleurstellingen, verschillende zienswijzen en daaruit voortkomende frustratie met betrekking tot het proces wellicht op voorhand voorkomen.

Het doel van dit onderzoek is een bijdrage te leveren aan de voorgenomen samenwerking tussen de UvA en de VOL-BG. Uit de literatuur blijkt dat een framing analyse kan bijdragen aan de positieve dynamiek van een proces binnen een conflictsituatie. Zo kan het identificeren van frames de partijen helpen elkaar te begrijpen en zich bewust te worden van frames die van invloed zijn op de wijze waarop informanten het proces beleven. Het leggen van verbanden tussen frames die elkaar naderen of overlappen biedt de partijen een aanknopingspunt om een onderhandelingsproces tot stand te laten komen. De frames die elkaar naderen bieden mogelijk meer kansen tot frame alignement. Dat de partijen zich niet halsstarrig blijken vast te houden aan hun eigen principes en belangen blijkt uit de frame extension die gedurende het proces heeft plaatsgevonden. Daarnaast laten de frames die elkaar juist uitsluiten zien waar mogelijke belemmeringen voor een constructief proces zich voordoen.

Het conflict op het BG-terrein staat niet op zichzelf. Vanuit de literatuur wordt aangegeven dat naarmate een conflict voortduurt, frames over het algemeen steeds stabieler worden en cognitieve frames zich in de loop der tijd over het algemeen versterken. De frames, zoals binnen deze casus geïdentificeerd, zijn dan ook geen verwijt naar betrokken informanten, maar de reflectie van een natuurlijk proces dat zich tijdens weerspannige conflicten voltrekt.

Juist het resultaat van deze framing analyse biedt betrokken partijen een mogelijkheid tot inzicht in de verschillende frames die door informanten naar aanleiding van zichzelf, elkaar en het ontwikkelingsproces van het BG-terrein worden gepresenteerd. Dit is waardevolle informatie die mogelijk kan dienen als basis om nieuwe oplossingsrichtingen binnen het proces te verkennen.

7. Discussie

7.1 Methodologische validiteit

De selectie van onderzoeksgroepen die in dit onderzoek centraal hebben gestaan komt voort uit een zorgvuldige overweging wie bij dit onderzoek te betrekken. Het is voor de lezer van dit onderzoek van belang zich te realiseren dat er meer partijen bij het planningsproces van de UB op het BG-terrein betrokken zijn. Gezien het doel van dit onderzoek is het een bewuste keuze geweest deze buiten de kaders van dit onderzoek te laten en de focus te leggen op informanten van de drie partijen UvA, VOL-BG en SDC.

Wat betreft de onderzoeksmethodiek is er zoveel mogelijk gepoogd deze aan te laten sluiten bij de gang van zaken waarop cognitieve framing analyses worden uitgevoerd zoals dit in de literatuur staat omschreven. Echter zijn hierbij wel een paar beperkingen te constateren. Zo heeft dit onderzoek niet plaatsgevonden door een team van onderzoekers maar is er gezien het karakter van een master thesis sprake geweest van een onderzoeker die verantwoordelijk is geweest voor de onderzoeksresultaten.

Om de betrouwbaarheid van dit onderzoek te versterken is gepoogd de navolgbaarheid van het onderzoek zo expliciet mogelijk te maken zonder daarbij de anonimiteit van informanten in het geding te brengen. Ondanks deze navolgbaarheid is het van belang bij de interpretatie van de onderzoeksresultaten bewust te zijn van het mogelijk veranderlijke karakter van frames door bijvoorbeeld interactie of veranderingen in de context van het project. De cognitieve framing analyse is een momentopname van informanten gebaseerd op interviews die van januari tot en met maart 2014 hebben plaatsgevonden. Ondanks de navolgbaarheid van dit onderzoek is het daarom niet gegarandeerd dat dezelfde onderzoeksresultaten wederom aan de orde komen indien het onderzoek op dezelfde wijze zou worden herhaald.

Dit is daarentegen wel een interessante mogelijkheid voor een vervolg onderzoek naar de dynamiek van de frames binnen dit proces. Dit wordt in §7.3 nader beschreven.

7.2 Framing perspectieven

Uit de verschillende theoretische perspectieven over framing zijn uit een scala van mogelijkheden de theoretische benaderingen gekozen zoals gepresenteerd in het theoretisch kader in hoofdstuk twee. Hoewel deze benaderingen geselecteerd zijn op basis van verschillende wetenschappelijke visies betekent dit niet dat andere benaderingen hoeven worden uitgesloten. Volgens Van Lieshout et al. (2006) zijn deze verschillende benaderingen over het algemeen eerder aanvullend op elkaar dan dat ze elkaar uitsluiten. In de framing analyse van dit onderzoek is bewust gekozen voor een onderzoek naar de cognitieve frames van individuele informanten en niet naar interactieve frames. Hoewel volgens Aarts en van Woerkum (2006) frames constant in interactie tussen de informanten heeft plaatsgevonden zijn er geen aanwijzingen dat deze interacties de wijze waarop informanten betekenis hebben gegeven aan de frames zoals in dit onderzoek gepresenteerd hebben beïnvloed. Dit kan met redelijke zekerheid worden gezegd gezien de officiële interactiemomenten die plaatsvonden tijdens de periode waarin de interviews zijn afgenomen zijn bijgewoond. Daarnaast zijn er in de analyse van interviews tussen de informaten geen afwijkingen gevonden in de gepresenteerde frames die duiden op verandering en dynamiek naar aanleiding van deze bijeenkomsten.

Deze aanname is echter niet met honderd procent zekerheid te zeggen. Dit zou alleen controleerbaar zijn wanneer dezelfde interviews na deze interacties opnieuw worden uitgevoerd en de resultaten van de framing analyse van beide momenten met elkaar worden vergeleken. Dit is niet gebeurd en vormt daarmee theoretisch gezien het gebrek aan dit onderzoek.

7.3 Mogelijkheden voor verder onderzoek

De resultaten van dit onderzoek leiden tot vragen die mogelijkheden beiden tot verder onderzoek. Zo blijkt uit de cognitieve framing analyse zoals deze in dit onderzoek is uitgevoerd dat de mogelijke aanwezigheid van frozen frames een samenwerking tussen de VOL-BG en de UvA binnen een aantal onderwerpen in de weg zou kunnen staan. Deze frozen frames worden afgeleid uit twee gegevens, namelijk de wijze waarop informanten herhaaldelijk stigmatiserende karakteriseringsframes in interviews presenteerden en de wijze waarop informanten van de VOL-BG herhaaldelijk in interviews informatie presenteerden die niet correspondeerde met informatie zoals informanten van de UvA deze presenteerden. Echter, om de aanwezigheid van frozen frames met zekerheid te bevestigen zouden dezelfde interviews nog eens gehouden moeten worden om deze vervolgens met elkaar te vergelijken. Indien deze frames onveranderd blijken kan er met zekerheid worden geconcludeerd dat er sprake is van frozen frames. Dit is dan ook een suggestie voor verder onderzoek in deze casus. Wanneer deze frozen frames concreet in beeld gebracht zijn kan er door een faciliterende partij mogelijkerwijs een op een expliciete manier een strategie worden toegepast om deze frozen frames te reframen.

Een andere suggestie voor verder onderzoek heeft te maken met de aanstaande nieuwe fase binnen het proces, namelijk wanneer er concrete samenwerking gaat plaatsvinden tussen de VOL-BG en de UvA. De resultaten van deze cognitieve framing analyse kunnen daarbij dienen als een goed uitgangspunt voor een interactieve framing analyse wanneer de partijen concreet met elkaar gaan samenwerken. De resultaten van dit onderzoek wekken de nieuwsgierigheid naar de wijze waarop de partijen in de werkgroep die het SDC opricht concreet gaan samenwerken. Middels deze interactieve framing analyse kan er ook gerichter worden onderzocht welke frame alignement strategieën van toepassing zijn binnen deze samenwerking en hoe de frozen frames en elkaar uitsluitende frames zich gedurende dit proces ontwikkelen.

Daarnaast zou het erg interessant zijn om te onderzoeken of de resultaten van deze cognitieve framing analyse kunnen leiden tot een daadwerkelijke positieve invloed op het ontwikkelingsproces van de UB zoals in de literatuur wordt gesuggereerd. Dit zou kunnen worden onderzocht door na een periode van bijvoorbeeld een jaar nogmaals een cognitieve framing analyse toe te passen binnen dit proces tezamen met een interactieve framing analyse om te onderzoeken hoe de frames van beide partijen zich gedurende het proces en onder invloed van interactie met elkaar ontwikkelen.

Kortom, de resultaten van dit onderzoek geven inzicht in de wijze waarop informanten van de UvA, de VOL-BG en het SDC zichzelf, elkaar en de ontwikkeling van de UB op het BG-terrein framen, maar leiden hierbij ook tot nieuwe vragen. Nieuwe vragen en nieuwsgierigheid. Nieuwsgierigheid naar de uiteindelijke uitkomst er resultaten van deze ontwikkelingsopgave.

Bibliografie

Aarts M.N.C. en C.M.J. Van Woerkum (2006) *Frame construction in interaction*. In: N. Gould (ed.) Engagement. Proceedings of the 12th MOPAN International Conference. Pontypridd: University of Glamorgan, pp. 229-237.

Aarts, N., C Steuten en C. van Woerkum (2014). *Strategische communicatie; Principes en Toepassingen*. Assen: Koninklijke Van Gorcum

Aarts, N., M. van Lieshout en C. van Woerkum (2011). *Competing claims in public space; the construction of frames in different relational contexts*. In: Donohue, W., S. Kaufmann en R. Rogan (eds) (2011). *Framing Matters. Perspective on Negotiation Research and Practice in Communication.* New York: Peter Lang, pp. 234-253.

ACT, (2013) *Effects of Urban Green and Wishes & Concerns of VOL-BG members regarding the Binnengasthuis- terrain.* ACT groep 1113 in opdracht van de VOL BG en de Wetenschapswinkel van Wageningen Universiteit

Adams, D., A. Disberry, A. Hutchison en N. Munjoma. (2001): *Ownership constraints to brownfield redevelopment.* Environment and Planning, Vol. 33, No. 3, p. 453-477.

Ark van, R. en M. C. Hidding (2002). *New Strategies for Spatial Planning in The Netherlands: The Role of Regional Contracts for the Advancement of Multiple Land Use*. ISOMUL.

Asselbergs, A.L.L.M. (2011) *Advies m.b.t. de herontwikkeling van het monumentale Binnengasthuisterrein ten behoeve van de vestiging van de Faculteit van de Geesteswetenschappen en de UB-BG.* Adviesrapport in opdracht van de Universiteit van Amsterdam.

Baarda D.B. en M.P.M. de Goede (2006). *Basisboek methoden en technieken.* Noordhof uitgevers BV.

Bateson. G, (1972). *Steps to an ecology of mind*. New York: Ballantime Books.

Bierman Henket Architecten (2012). *Structuurontwerpt Studiecentrum annex Bibliotheek.* In opdracht van de Universiteit van Amsterdam: J. Daniels, M. de Ruiter en R. Schepers.

Bijlsma T, (2014*). The phenomenology of publicness: designing an accessible and inclusive Binnengasthuis area.* (Student thesis)

Boissevain, J. (1974). *Friends for friends: Networks, manipulators and coalitions.* Oxford: Basil Blackwell.

Bommel, S., van, M.N.C. Aarts en E. Turnhout (2006). *Over betrokkenheid van burgers en hun perspectieven op natuur*. WOt Rapport 21: Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu. Wageningen

Bommel, S. van, N. Aarts en L. Klerkx, (2011) *Zelforganisatie in innovatienetwerken: verhalen van succes en falen.* Wageningen: Wageningen Universiteit, sectie Communicatiewetenschap.

Buitelaar, E., A. Segeren & P. Kronberger (2008), *Stedelijke transformatie en grondeigendom,* Den Haag / Rotterdam: RPB / Nai uitgevers.

Castells, M. (1996). *The Information Age: Economy, Society and Culture.* Cambrige: Blackwell.

Darendorf, R. (1969). *Class and Class Conflict in Industrial Society.* London: Routledge & Kegan Paul

Dewulf, A., B. Gray, L. Putnam, R. Lewicki, N. Aarts, R. Bouwen en C. van Woerkum (2009). *Disentangling approaches to framing in conflict and negotiation research: A meta-paradigmatic perspective*. Human Relations 62(2): pp. 155-193.

Entman, R. M. (1993). *Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm*. Journal of Communication, 43: pp. 51–58.

Faludi, A. K. (1994). *Rule and Order Dutch Planning Doctrine in the Twentieth Century.* Kluwer, Academic publishers.

Gemeente Amsterdam, Stadsdeel centrum (2012). *Regeling realisatie Studiecentrum annex Bibliotheek Binnengasthuisterrein.* Te vinden op: http://www.foliaweb.nl/wpcontent/uploads /2012/05/Convenant-BG_Terrein.pdf

Gray, B. (1997). *Framing and reframing of intractable environmental disputes*. Pennsylvania State University.

Gray, B. (2003). *Framing of Environmental Disputes.* In: Lewicki R. G., *Making sense of intractable environmental conflicts: concepts and cases,* pp. 11-34. Washington DC: Island Press.

Gray, B. (2004). *Strong Opposition: Frame-based Resistance to Callaboration*. Journal of Community & Applied Social Psychology, pp. 166-176.

Gillchrist, A. (2004). *Developing the well-connected community*. London: Demos.

Hillier, J. (2003) *Agon'izing over Consensus: Why Habermasian Ideals Cannot Be "Real"*. Planning Theory, 2(1): pp 37-59

Hocker, J. en W. Wilmot (1978). *Interpersonal conflict.* Dubuque, Iowa: W.C. Brown.

Kaufman, S., M. Elliot en D. Shmueli (2003a). *Frames, Framing and Reframing: Beyond intractability.* http://www.beyondintractability.org/essay/framing meerdere malen geraadpleegd in de periode van september 2013 tot november 2014.

Kaufman, S. E. (2003b). *Using Retrospective Frame Elicitation to Evaluating Environmental Dispute Resoluton*. In: L. E. Bingham. *Evaluating Environmental Dispute Resolution.* Washington, D.C.: Resources for the future.

Ketelaars, P., S. Walgrave en R. Wouters (2014) *Degrees of frame alignment: Comparing organisers' and participants' frames in 29 demonstrations in three countries,* International Sociology
November. 29: pp. 504-524

Klerx, L. N. Aarts en C. Leeuwis (2010) *Adaptibe management in agricultural innovation systems: the interactions between innovation networks and their environment*. In : agricultural systems 103 (6) : 390 – 400.

Kruit, J. (2013). *Een groen, leefbaar, gastvrij en duurzaam Binnengasthuisterrein en omgeving.* Projectplan wetenschapswinkel project.

Leeuwis, C. (2004) *Communication for Rural Innovation*. *Rethinking agricultural extension.* Oxford: Blackwell publishing.

Lewicki, R.J., B. Gray en M. Elliot (2003). *Making sense of intractable environmental conflict: concepts and cases.* Washington DC: Island Press

Lieshout, M., N. Aarts en C. van Woerkum (2006). *De straat is van ons allemaal: een studie naar conflicten in publieke ruimtes en de rol van de overheid.* Wageningen: Wageningen University and Researchcentrum: Communicatiewetenschap.

Lukes, S. (1974). *Power - A Radical View.* London: MacMillan

Minsky, M. (1975) *A framework for representing knowledge.* In: The psychology of computer vision. (ed. Winston, P.H.). pp. 211-277. New York: McGraw-Hill.

Mortenson, C. (1974). *A transactional paradim of social conflict*. In: Miller G.E., *Perspectives on communication in social conflict*, pp. 90-124. Engelwood Cliffs NJ: Prentice Hall

Mouffe, C. (1999) *Deliberative Democracy or Agonistic Pluralism?* In: *Social Research: An International Quarterly Prospects for Democracy.* Volume 66, No. 4 (Winter 1999): 745:758

Moulin, de D. Eeghen, van I.H. en Meischke R. (1981) v*ier Eeuwen Amsterdams Binnengasthuis*. Stichting Viering 400-Jarig Bestaan Binnengasthuis, Amsterdam

Muijres, M.E.A. en M.N.C. Aarts (2011). *Welkom in Rotterdam!: een studie naar interculturele ontmoetingen tussen 'oude' en 'nieuwe' Rotterdammers.* Wetenschapswinkel Wageningen UR.

Needham, B. (2005). *Een andere marktwerking: een verkenning van de mogelijkheden bij het Nederlandse ruimtelijke beleid.* Rotterdam: NAi Uitgevers.

Nota Ruimte, (2001). *Vijde nota ruimtelijke ordening.* Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer. Den Haag

Nota Ruimte, (2005). *Nota Ruimte: Ruimte voor ontwikkeling.* Den Haag: Ministeries van VROM, LNV, VenW en EZ.

Oss, van L. en J. Van ‘t Hek (2012) *Ondertussen in de organisatie.* Amsterdam: Mediawerf uitgevers.

Pearce, W. B. en S.W. Littlejohn (1997). *Moral conflict: When social worlds collide.* Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Pinkster, J. (2011) *Vijf vragen bibliotheek Binnengasthuisterrein.* Artikel gepubliceerd op Folia web: http://www.foliaweb.nl/organisatie/vijf-vragen-bibliotheek-binnengasthuisterrein

Porter, W. (Eds). *Handbook of organizational communication* (pp.549-599). Newbury Park, CA: Sage.

Putnam, L. L, en M. S. Poole (1987). *Conflict and negotiation*. In: Jablin F. M., L. L. Putnam, K. H. Roberts, en L. W. Porter (Eds). *Handbook of organizational communication*. pp.549-599. Newbury Park, CA: Sage.

Roo de, G. (1999). *Planning per se, planning per saldo: Over conflicten, complexiteit en besluitvorming in de milieuplanning.* Den Haag: Sdu Uitgevers.

Ruigrok, B. en T. Vermaat (2013) *Een verkennend gesprek met leden van de VOL-BG*. Opdrachtgevers van het Wetenschapswinkelproject en leden van de VOL-BG. Plaatsgevonden op 12 september 2013.

Schmitt, M., P. van Wesemael, B. Kraus en L. Kaper (2000). *Stedenbouwkundige verkenningen Binnengasthuisterrein Amsterdam.* Uitgave en studie in opdracht van Gemeente Amsterdam en Universiteit van Amsterdam. W.C. Den Ouden B.V. Amsterdam.

Shmueli, D., M. Elliott en S. Kaufman (2006). *Frame changes and the management of intractable conflicts. Conflict Resolution Quarterly, Colloquy on Intractable Conflicts*. 24 (2): pp. 207–218.

Simons, H. (1974). *Prologue.* In: Miller, G.R., and H.W. Simons (Eds.) *Perspectives on communication in social conflict*, pp. 1-13. Engelwood Cliffs NJ: Prentice Hall,.

Silverman, D. (2006), *Interpreting Qualitative Data*, (3rd ed.) London: Sage

Snow, D. A. en R. D. Benford (1988). *Ideology, Frame Resonance, and Participant Mobilization*. Pp 197-217 In: B. Klandermans, H. Kriesi, en S. Tarrow (eds.), *From Structure to Action: Social Movement Participation Across Cultures.* Greenwich, Conn.: JAI Press.

Snow, D. A., R. B. Rochford, Jr., S. K. Worden, en R. D. Benford. (1986). *Frame Alignment Processes, Micromobilization, and Movement Participation, American Sociological Review* 51: pp. 464-481.

Spaans, M. (2000). *Realisatie van stedelijke revitaliseringsprojecten. Een internationale vergelijking.* Delft: University Press.

Tannen, D. (1979) *What's in a frame? Surface evidence of underlying expectations*. In D. Tannen, *Framing in Discourse.* pp. 131-181.

Tannen, D. (1993) *Framing in Discourse*, New York: Oxford University Press

Teisman, G. (2001). *Besluitvorming en ruimtelijk procesmanagement: studie naar eigenschappen van ruimtelijke besluitvorming die realisatie van meervoudig ruimtegebruik remmen of bevorderen.* Delft: Eburon.

Vaus, D.A., de (2001). *Research Design in Social Research.* SAGE Publications Ltd.

Veer, P. en B. Ruigrok (2013) *Een verkennend gesprek met leden van de VOL-BG*. Opdrachtgevers van het Wetenschapswinkelproject en leden van de VOL-BG. Plaatsgevonden op18 februari 2013.

Vliert, E., van de (1981). *Het preventie-escalatiemodel van conflictinterventie.* In: MenO Tijdschrift voor Management en Organisatie, 4: pp. 332-347

Wesselink M. en R. Paul (2010) *Handboek strategisch omgevingsmanagement.* Kluwer: Alphen aan den Rijn. EAN: 9789013074093

Woerkum, C. van. (2000) *Communicatie en interactieve beleidsvorming.* Alphen aan den Rijn: Samson

Zonneveld, W. (2005). *In search of conceptual modernization: The new Dutch 'national spatial strategy'*. Journal of housing and the built environment, 425-443.

Bijlage I: Overzicht interviews

Partij	Datum	Duur interview	Code transcriptie
VOL-BG	12/02/2014	75 min.	VOLBG-A
VOL-BG	13/02/2014	105 min.	VOLBG-B
VOL-BG	13/02/2014	60 min.	VOLBG-C
VOL-BG	15/01/2014	60 min.	VOLBG-D
VOL-BG	07/02/2014	75 min.	VOLBG-E
VOL-BG	05/02/2014	60 min.	VOLBG-F
VOL-BG	15/01/2014	75 min.	VOLBG-G
VOL-BG	12/02/2014	60 min.	VOLBG-H
UvA	18/03/2014	75 min.	UvA-A
UvA	07/02/2014	60 min.	UvA-B
UvA	07/02/2014	60 min.	UvA-C
UvA	19/02/2014	60 min.	UvA-D
UvA	19/02/2014	75 min.	UvA-E
UvA	13/02/2014	60 min.	UvA-F
UvA	18/03/2014	75 min.	UvA-G
UvA	03/03/2014	45 min.	UvA-H
UvA	03/03/2014	45 min.	UvA-I
SDC	21/03/2014	45 min.	SDC-A
SDC	18/03/2014	60 min.	SDC-B
SDC	18/03/2014	60 min.	SDC-C

Tabel 1: overzicht van informanten en interviews

Informanten	Rol binnen proces	Aantal
UvA	Raad van Bestuur	1
UvA	Faculteit der Geesteswetenschappen	2
UvA	Facility services	1
UvA	Huisvestingsontwikkeling	3
UvA	Algemeen	2
SDC	Dagelijks bestuur	1
SDC	Projectgroep	2
VOL-BG	Bewoners	8

Tabel 2: Representativiteit informanten

Bijlage II: Interview opzet

Onderzoeksgroep + Subgroep :
Naam :
Datum + Tijdstip :
Locatie :
Duur interview :
Onderzoek code :

- Introduceren onderzoeker
- Dit onderzoek gaat over de manier waarop verschillende partijen naar het ontwikkelingsproces van de nieuwe UB op het BG-terrein kijken
- De aanleiding van dit onderzoek is de vraag van de VOL-BG aan de Wetenschapswinkel naar hulp bij de nieuwe fase van dit project: hoe samen te werken met de UvA na zoveel jaren strijd?
- Interviews zijn voor dit onderzoek van essentieel belang. Door het analyseren van "frames" wordt inzichtelijk gemaakt hoe partijen naar zichzelf, elkaar en het proces kijken. Inzichten die volgens de literatuur kunnen helpen de dynamiek van een proces positief te beïnvloeden. (eventueel toelichting over "framing")
- In totaal worden er ongeveer 20 interviews afgenomen bij de VOL-BG, de UVA en het SDC. De interviews worden geanalyseerd, gebundeld en gekaderd binnen verschillende typen frames. De typen frames worden gemotiveerd en versterkt door citaten uit de interviews. Citaten worden anoniem weergegeven. Er wordt hierbij alleen kenbaar gemaakt bij welke onderzoeksgroep u hoort. Gaat u ermee akkoord als ik citaten uit dit interview gebruik? (Indien gewenst kan ik u de citaten voor gebruik toesturen ter goedkeuring) Citaten zal ik letterlijk overnemen om elk vermoeden van manipulatie uit te sluiten.
- Om het interview zo goed mogelijk te analyseren zou ik dit gesprek graag opnemen. Van de opnames maak ik volledige transcripties die ik gebruikt worden als input voor de framing analyse. Gaat u ermee akkoord dat ik dit gesprek opneem?
- Het eindrapport van dit onderzoek wordt inzichtelijk voor leden van de onderzoekscommissie, medewerkers van de UvA, leden van de VOL-BG en medewerkers van het SDC. Daarnaast kan het zo zijn dat het eindrapport inzichtelijk wordt voor geïnteresseerden en studenten die zich in vergelijkbare materie verdiepen. Ik hoop dat u hier geen bezwaar tegen heeft?
- Als alles u duidelijk is kunnen we beginnen met het interview. Dit interview zal ongeveer 60 minuten duren. Heeft u nog vragen of zijn er nog onduidelijkheden over het doel en de uitwerking van dit onderzoek?

- Recorder aan -

In dit interview zal ik een aantal thema's doorlopen met betrekking tot het planningsproces op het BG-terrein. Nu duidelijk is wat het doel van het interview is en wat ik met deze onderzoek data ga doen kunnen we als u verder geen vragen heeft met het interview beginnen.

1 - Kunt u allereerst misschien vertellen hoe u en sinds wanneer u bij het planningsproces op het BG-terrein betrokken bent?
Doorvragen:
- Waarom betrokken?
- Sinds wanneer betrokken?

2 – Hoe staat u concreet tegenover de ontwikkelingen op het BG-terrein (Indien in al ter sprake gekomen samenvatten en vragen om bevestiging/verduidelijking)?

- Waarom? Doorvragen, wat is het probleem?
- Vragen naar concrete voorbeelden

3 – Wat is uw ambitie met uw betrokkenheid / Wat wilt u met uw betrokkenheid bereiken? (Voornamelijk VOL-BG, UvA en SDC geeft vraag. 1 meestal al duidelijkheid, anders doorvragen)

- Waarom?
- Hoe wilt u dat bereiken?

4 - Voordat we dieper op het planningsproces ingaan zou ik u eerst nog een paar vragen willen stellen over het Binnengasthuisterrein. Hoe zou u het Binnengasthuisterrein omschrijven?

- Multifunctioneel karakter?
- Gebruikers van het terrein
- Visie op binnenstad campus / universiteitskwartier?
- Kwaliteiten van het terrein
- Leefbaarheid van het terrein
- Openbaarheid van het terrein

5 – In 1999 presenteerde de PvdA in samenwerking met de UvA de toekomst plannen van het Bg-terrein, waarna een conflict ontwikkelde tussen de UvA en de bewoners, later VOL-BG. Wat is volgens u de concrete oorzaak van dit conflict?

- De reden en oorzaak van dit conflict?
  Doorvragen naar concrete voorbeelden, standpunten, gevoelens

6 – Nadat de UvA haar plannen voor de UB heeft terug getrokken bij de RvS is er een ontwikkeling geweest m.b.t. het ontwikkelingsproces op het BG-terrein. De UvA wil in samenwerking met bewoners het project realiseren. Ik wil nu wat dieper ingaan op het planningsproces op het Binnengasthuisterrein. Hiervan ga ik uit van de situatie na 2012 waarbij er concreet is afgesproken dat de ontwikkelingen zullen plaatsvinden vanuit een samenwerking:

- Het staat u tegenover de huidige samenwerking met UvA/VOL-BG?
  concrete voorbeelden, standpunten, gevoelens
- Hoe karakteriseert u de UvA/VOL-BG/SDC binnen het proces? (Indien onvoldoende aan de orde gekomen in vorige vragen, vragen om concretisering)
  Eventuele doorvragen:
- Hoe verloopt het contact met deze partijen?
  concrete voorbeelden
- Beschouwd u deze als partner?
- Positieve ervaring / Negatieve ervaring?
  Concrete voorbeelden
- Belangen van uw partij?
  - de andere partijen duidelijk?
- Representatief voor de hele groep?

Concreet, samenwerking:

- Hoe verloopt de samenwerking in de praktijk? (Indien nog niet duidelijk aangegeven vragen naar concretisering, anders samenvatten en vragen om bevestiging/verduidelijking)
- Zijn er voldoende partijen en vertegenwoordigers van partijen betrokken bij het proces?
- Wordt iedereen ook voldoende betrokken?

- Is er binnen de groep sprake van een vertrouwensrelatie?
- Waarom wel/niet?
  Concrete voorbeelden, standpunten, gevoelens
- Hoe verbeteren?

7- Hoe wordt er binnen het proces omgegaan met verschillende aanbevelingen, problemen of zorgen m.b.t. het proces?

- Is er voldoende ruimte om aanbevelingen / problemen aan te kaarten?
  (Indien nog niet duidelijk anders samenvatten en vragen om bevestiging), concrete voorbeelden

  Eventueel doorvragen:
- Is er de mogelijkheid twijfels over het proces of de plannen bespreekbaar te maken?
- Wordt er met respect omgegaan met de inbreng van personen/partijen?
- Krijgt u voldoende respons op aanbevelingen of twijfels?

8 – Hoe wordt er binnen het proces omgegaan met initiatief, is daar ruimte voor?
(Naar aanleiding van vraag 7, samenvatten, concretiseren)

- Is er binnen het proces ruimte voor initiatief bij verschillende partijen?
  - Wordt hierop geanticipeerd? (vragen om concretisering)
- Wat is u visie op de saamhorigheid van partijen
  - Zijn partijen gelijkgestemd of verdeeld?
  - En intern?
- Wordt de samenwerking voldoende aangemoedigd door deelnemende partijen?

9 – Zijn er binnen het proces duidelijke kaders waarbinnen partijen kunnen bewegen?

- Worden er heldere afspraken gemaakt tussen samenwerkende partijen?
- Zijn de kaders en regels waarbinnen de samenwerking plaatsvindt voor iedereen duidelijk?
  Zijn deze kaders en regels rechtvaardig?
- Is het u duidelijk welke route er wordt afgelegd binnen het proces?
- Is u duidelijk wat uw rol is binnen het proces? En andere partijen?

10 – Wat is uw ideale uitkomst van de ontwikkelingen op het BG-terrein? (Indien nog niet aan de orde geweest)

- Wat ervaart u als verrijking/bedreigingen binnen het proces?
- Hoe ziet u de uitkomsten van het proces?

11 – Heeft u vertrouwen in een goede afloop waarbij iedereen tevreden is?
- Alternatieven? + vragen om een laatste toevoeging

We hebben nu heel erg veel onderwerpen behandeld, ik heb nu een goed beeld over uw visie op het proces en hoe u tegen de onderwerpen die we hebben besproken aankijkt. Zijn er nog zaken die u belangrijk vindt en welke niet aan de orde zijn gekomen? Hebt u wellicht nog vragen over het interview? Dan wil ik u hartelijk bedanken voor uw tijd en medewerking.

- *Einde interview, recorder afsluiten* –